

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Mattila Kari & Määttä Mikko

TAPAUSTUTKIMUS KOULUJEN JA URHEILUSEUROJEN YHTEISTYÖSSÄ
TOTEUTTAMASTA LIIKUNTAKERHOTOIMINNASTA KEMPELEESSÄ

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Luokanopettajan koulutus

2017

Kasvatustieteiden tiedekunta
Faculty of Education

Tiivistelmä opinnäytetyöstä
Thesis abstract

Master's Programme in Education and Globalisation Luokanopettajankoulutus		Tekijä/Author Mattila Kari & Määttä Mikko	
Työn nimi/Title of thesis Tapaustutkimus koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä toteuttamasta liikuntakerhotoiminnasta Kempeleessä			
Pääaine/Major subject Kasvatustiede	Työn laji/Type of thesis Pro gradu	Aika/Year Lokakuu 2017	Sivumäärä/No. of pages 80+2
Tiivistelmä/Abstract Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus on viime vuosina vähentynyt, mikä on huolestuttavaa, koska riittävä fyysinen aktiivisuus on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen perusta. Vähentyneen fyysisen aktiivisuuden vuoksi on perusteltua etsiä niitä keinoja, joilla voidaan lisätä lasten ja nuorten päivittäisen liikunnan määrää. Yksi ratkaisu on koulun liikuntakerhotoiminnan järjestäminen yhteistyössä urheiluseurojen kanssa. Kuntien ja urheiluseurojen välinen yhteistyö on lisääntynyt, sillä kunnat ovat tehneet urheiluseurojen kanssa ostopalvelusopimuksia ohjaustoiminnasta. Urheiluseurojen nähdään olevan voimavara lasten ja nuorten liikuntakerhotoiminnan toteuttamisessa, koska he voivat tarjota ammattitaitoista ohjausta ja monipuolista liikuntaa liikuntakerhoihin. Tutkielman tarkoituksena oli selvittää, millä tavalla koulut ja urheiluseurat kuvaavat Kempeleessä koulu-urheiluseura –yhteistyönä toteutettua liikuntakerhotoimintaa. Lisäksi selvitimme, miksi koulut ja urheiluseurat halusivat mukaan yhteistyöhön. Tutkielmamme teoreettinen viitekehys koostuu yhteistyön, kerhotoiminnan ja fyysisen aktiivisuuden käsitteiden määrittelystä sekä aikaisemmasta tutkimustiedosta koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä. Tutkielmamme on tapaustutkimus, jossa aineisto on kerätty asiantuntijahaastatteluilla. Asiantuntijahaastattelut toteutettiin neljänä yksilö- ja yhtenä ryhmähaastatteluna, johon osallistui kahdeksan haastateltavaa. Kaikki haastattelut litteroitiin ja analysoitiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia hyödyntämällä. Tutkielmamme tulokset osoittivat, että liikuntakerhotoiminnassa onnistuneina asioina sekä koulut että urheiluseurat mainitsivat yhteistyön ja lasten liikunnan lisäämisen. Liikuntakerhotoimintaa vaikeuttaneena asiana molemmat osapuolet mainitsivat tilojen puutteen. Keskeisimpinä vaikeuttaneina asioina urheiluseurat mainitsivat myös markkinoinnin. Koulut mainitsivat vaikeuttaneina asioina vanhempien oppilaiden motivoinnin liikuntakerhotoimintaan. Yhteistyötä edistäneinä asioina mainittiin muun muassa avoin kanssakäyminen ja osapuolten aikaisempi yhteistyö. Yhteistyötä vaikeuttaneita asioita olivat muun muassa yhteisen ajan löytäminen ja yhteydenpidon vähäisyys. Koulut kokivat hyötyvänsä yhteistyöstä siten, että he saivat liikuntakerhoihinsa ulkopuolisia ohjaajia sekä arkeensa vaihtelevuutta ja monipuolisuutta. Yhteistyön myötä urheiluseuroilla on mahdollisuus uusien työntekijöiden palkkaamiseen sekä saada seuralle näkyvyyttä ja positiivista julkisuutta. Yhteistyön yleisenä hyötynä molemmat osapuolet mainitsivat lasten liikunnan lisäämisen, mikä oli yksi yhteistyön tavoitteista.			
Asiasanat/Keywords fyysinen aktiivisuus, liikuntakerhotoiminta, yhteistyö			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2	KOULUN LIIKUNTAKERHOTOIMINTA.....	3
2.1	Koulun kerhotoiminta	3
2.2	Liikuntakerhojen ohjaajat	5
2.3	Liikuntakerhojen tavoitteet ja sisällöt	7
2.4	Liikuntakerhotoimintaa edistäviä hankkeita	10
3	YHTEISTYÖN AVULLA LISÄÄ FYYSISET AKTIIVISUUTTA KOULUPÄIVÄÄN.....	13
3.1	Fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä	13
3.2	Yhteistyön mahdollistavat tekijät ja toimiva yhteistyö	15
3.3	Yhteistyön teoreettinen malli	20
3.4	Koulu-urheiluseura -yhteistyö.....	24
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
4.1	Tutkimuskysymykset	29
4.2	Aineiston keruu	29
4.3	Tapaustutkimus	31
4.4	Asiantuntijahaastattelu	34
4.5	Aineiston analyysi.....	35
5	TULOKSET	39
5.1	Osapuolten kuvaukset liikuntakerhotoiminnasta	39
5.2	Osapuolten kuvaukset koulu-urheiluseura -yhteistyöstä.....	48
5.3	Osapuolten kuvaukset yhteistyön hyödyistä ja liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemisen syistä	54
6	POHDINTA.....	60
6.1	Tutkielman eettisyys ja luotettavuus.....	60
6.2	Johtopäätökset.....	62
6.3	Tutkielman arviointi ja jatkotutkimusaiheet	69
	LÄHTEET	73
	LIITTEET.....	81

1 JOHDANTO

Vuoden 2016 Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimuksen tulosten mukaan vain kolmasosa lapsista ja nuorista saavuttaa liikuntasuosituksen. Lasten ja nuorten arkeen tulisi saada lisää monipuolisia ja helposti toteutettavia tapoja liikunnan lisäämiseen ja paikallaan olemisen vähentämiseen. Tähän tarvitaan useiden eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä, jotka kohdistuvat läpileikkaavasti lasten arkeen, jossa keskeisessä osassa ovat muun muassa koulupäivä ja kerhotoiminta. (Kokko & Mehtälä 2016, 79.) Vuonna 2014 ylä- ja alakoululaisten koululiikunnan tuntimäärä ei yltänyt kansainvälisten suositusten tasolle, joiden mukaan alakoulun oppilaiden liikunnan määrä tulisi olla 150 minuuttia viikossa ja yläkoulun sekä lukion oppilaiden 225 minuuttia viikossa (Lyyra, Heikinaro-Johansson & Palomäki 2015, 49). Yksi mahdollisuus koulupäivän aikaisen liikunnan lisäämiseksi on liikuntakerhotoiminta. Ammattitaitoisten ohjaajien löytäminen liikuntakerhoihin koulun omasta henkilökunnasta voi olla haastavaa, jolloin yksi vaihtoehto on koulujen ja urheiluseurojen välinen yhteistyö, jossa urheiluseurat järjestävät ja ohjaavat liikuntakerhotoimintaa kouluissa.

Tutkielman tarkoituksena on kuvata koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä liikuntakerhotoiminnan järjestämisen osalta Kempeleessä. Tutkielmassa kuvataan niitä asioita, jotka edistävät tai vaikeuttavat koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä järjestämää liikuntakerhotoimintaa. Lisäksi tarkastellaan, miten yhteistyön osapuolet kokevat yhteistyön hyödyt. Maijalan ja Pasasen (2015) mukaan matalan kynnyksen liikunnalliselle toiminnalle on kysyntää. Tarvetta on lapsilähtöiselle ja monipuolisia liikuntataitoja kehittäväälle liikuntakerhotoiminnalle, joka on maksutonta ja siihen on helppo tulla mukaan ilman sitoutumista tai erityisiä liikuntataitoja tai -varusteita. (Maijala & Pasanen 2015, 55.) Tätä ajatusta tukee Rosenberg (2015) todetessaan, että koulun liikunnan opetuksen myötä saatavat liikuntaelämykset eivät ole riittävä pohja kehittyvän lapsen ja nuoren liikuttamiseen. Keskeistä on saada lapset ja nuoret liikkumaan enemmän, jotta vältymme jokavuotisilta uutisilta siitä, että nuorten yleiskunto on heikentynyt ja yhteiskuntaa uhkaa kunnan rappeutuminen. (Rosenberg 2015, 87.) Matalan kynnyksen liikuntakerhotoiminta on juuri sellaista toimintaa, jonka avulla voimme saada lapsille ja nuorille lisää liikuntaa ja onnistumisen elämyksiä liikunnan parissa, jonka myötä liikunnasta voi tulla pysyvä osa lapsen ja nuoren elämää pidemmälläkin aikavälillä.

Luvuissa 2 ja 3 avaamme tutkielman teoreettista viitekehystä käsittelemällä koulun liikuntakerhotoimintaa, fyysistä aktiivisuutta sekä yhteistyötä. Tutkimuskysymykset, aineiston keruun, aineiston analyysin sekä tutkimusstrategian esittelemme luvussa 4. Tutkielman tuloksia esitellään luvussa 5 ja luvussa 6 vertaamme tuloksia tutkielmamme teoriapohjaan sekä aikaisempiin tutkimustuloksiin koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä. Luvussa 6 pohdimme myös tutkielmamme eettisyyttä ja luotettavuutta sekä mahdollisia jatko-tutkimusaiheita.

Tutkielmasta hyötyvät Kempeleen yhteistyöhön osallistuvat koulut ja urheiluseurat, koska tutkielmasta ilmenevät ne haasteet, joita yhteistyössä on. Näiden haasteiden tiedostamisen jälkeen osapuolten on helpompi kehittää yhteistyötä entistä toimivammaksi. Tutkielma tarjoaa kehitysehdotuksia, joita on saatu tutkimukseen osallistuvilta henkilöiltä. Avaamme tutkielmassamme myös muilla paikkakunnilla toteutettua koulujen ja urheiluseurojen välistä yhteistyötä ja näiden paikkakuntien kokemukset voivat antaa uusia näkökulmia ja ideoita myös Kempeleen yhteistyöhön. Tutkielmasta hyötyvät myös ne paikkakunnat, jotka ovat kiinnostuneita koulujen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön järjestämisestä.

2 KOULUN LIIKUNTAKERHOTOIMINTA

Koulun kerhotoiminta on hyvä keino tuoda monipuolisuutta ja mielekästä tekemistä oppilaiden koulupäivään. Kerhovalikoima vaihtelee koulujen välillä, riippuen käytettävissä olevista resursseista. Liikuntakerhojen avulla voidaan helposti lisätä lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden kokonaismäärää. Erityisesti liikuntakerhotarjonnan tulisi kouluissa olla monipuolista, jotta jokainen oppilas voi löytää sellaisen tavan liikkua, josta juuri hän pitää.

2.1 Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain (628/1998) 47 §:ssä mainittua ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä toimintaa, jonka järjestämisen säännöt ja periaatteet tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan ja sen tulee näkyä koulun vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa. Koulun kerhotoiminnan tavoitteita ovat muun muassa lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen, sosiaalisten taitojen kehittäminen, yhteisöllisyyden kasvattaminen ja harrastuneisuuden tukeminen sekä myönteisten harrastusten edistäminen. (Opetushallitus 2016b, 41–42).

Koulun kerhotoimintaa on kehitetty vuodesta 2008 alkaen osana Perusopetus paremmaksi (POP) -ohjelmaa, jota koordinoi ja ohjaa valtakunnallisesti Opetushallitus. Kehittämistyön tärkeimpänä tavoitteena voidaan pitää lasten ja nuorten kasvua tukevan monipuolisen vapaa-ajan toiminnan vakiinnuttamista osaksi koulupäivää. Koulujen kerhotoimintaa tulisi kehittää siihen suuntaan, että toiminnan piiriin saataisiin myös ne lapset ja nuoret, joilla on muuten rajalliset harrastusmahdollisuudet esimerkiksi perheen tuen puutteen vuoksi. Keskeisenä kehittämiskohteena on myös kodin ja koulun välinen yhteistyö. Kerhotoiminnan elvyttämiseen tähtäävän ohjelman avulla pyritään siihen, että jokaisella lapsella olisi mahdollisuus osallistua ainakin yhden kerhon toimintaan koko perusopetuksen ajan. Kerhotoiminnan merkitystä on aina pidetty tärkeänä kouluissa ja kotona, mutta usein sen järjestämisen esteenä on ja on ollut rahan puute. Kerhotoiminnan tulisi aina olla lapsille ja nuorille maksutonta ja koulut voivat järjestää sitä omalla tai muulla ulkopuolisella rahoituksella. Näin ollen taloudelliset asiat ja ongelmat heijastuvat suoraan myös kerhotoimintaan. Esimerkiksi 1990-luvulla talouttamme koetellut lama näkyi selvästi myös kerhotoiminnan merkittävänä vähentymisenä. Myös nykyisin vallitseva taloudellinen tilanne ja siitä johtu-

vat säästöpainheet eivät voi olla näkymättä myös kerhotoiminnan määrässä ja laadussa. (Opetushallitus 2016a.)

Koulujen kerhotoimintaa kannattaa koordinoida kunnassa keskitetysti, jolloin varmistetaan tasavertainen kerhotarjonta kunnan oppilaille. Tällöin kunnan hallinnossa taataan kouluille alueellinen tasapaino kerhojen määrässä sekä tukipalveluissa. Poikkihallinnollisen yhteistyön kautta voidaan taata useiden eri hallintokuntien tavoitteiden saavuttaminen. Poikkihallinnolliseen kerhotoiminnan kehittämiseen voivat kunnassa osallistua esimerkiksi opetus-, nuoriso-, sosiaali- ja terveys-, liikunta- ja nuorisotoimet. Vastuu toiminnan kehittämisestä on kuitenkin opetustoimella, koska kyseessä on koulujen oma toiminta, minkä pohjana ovat perusopetuslaki, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä kunnan ja koulujen opetussuunnitelmat. (Kenttälä 2008, 22–23.)

Kerhotoimintaa tarjotaan koko maan laajuisesti melko tasaisesti. Erityisesti kerhotoiminta nähdään tärkeänä harvaan asutuilla alueilla kuten maaseudulla, jossa lapsille ja nuorille on muuten vähemmän tarjolla harrastustoimintaa ja -mahdollisuuksia. Kerhot ovat saaneet runsaasti positiivista palautetta oppilailta, opettajilta ja vanhemmilta ja kerhotoiminta nähdäänkin tärkeänä linkkinä ja mahdollisuutena koulun ja kodin välisessä yhteistyössä. Kerhotoiminnan myötä harrastusmahdollisuuksia on löydetty etenkin niille lapsille ja nuorille, joilla ei ole aiemmin ollut harrastuksia ja jotka siten hyötyvät toiminnasta eniten. (Rajala 2011, 10–11.) Kerhojen suosio ja osallistujamäärät ovat nousseet Opetushallituksen vuonna 2008 aloittaman Perusopetus paremmaksi -ohjelman myötä, joka on keskittynyt myös kerhotoiminnan valtakunnalliseen kehittämistyöhön (Rajala 2011, 8).

Kerhotoimintaa järjestetään usein kouluilla, joka osaltaan madaltaa kynnystä tulla kerhoon ja sen myötä lisää lasten ja nuorten aktiivisuutta osallistua kerhotoimintaan. Koulun kerhotoimintaa järjestetään myös aamu- ja iltapäiväkerhojen yhteydessä. Aamu- ja iltapäiväkerhoissa olevien lasten osallistuminen koulun kerhotoimintaan monipuolistaa ja kehittää aamu- ja iltapäiväkerhojen laatua. Koulun kerhotoiminnan tulisi olla laadukasta ja monipuolista vapaa-ajan toimintaa. Kerhojen laatu edellyttää riittäviä resursseja, hyvää organisointia, tavoitteellisuutta ja sitoutumista toimintaa kohtaan. Toimivan ja tavoitteiden mukaisen kerhotoiminnan järjestämisestä vastaa viime kädessä ammattitaitoiset kerhonohjaajat, jotka omalla toiminnallaan varmistavat suunnitelmien mukaisen toiminnan toteutumisen. Kouluissa kerhojen vaikutus on näkynyt muun muassa koulumotivaation ja ryhmähengen parantumisena ja lisäksi koulun kerhotoiminnalla on merkittävä vaikutus koko kouluyhteisön

ja sen myötä yhteiskunnan hyvinvointiin. Kerhotoiminnan on todettu ehkäisevän nykypäivänä paljon esillä olevaa lasten ja nuorten syrjäytymistä sekä parantavan opettajien ja oppilaiden suhdetta. Ehkä jopa tärkeimpänä tekijänä kuitenkin voidaan pitää kerhojen merkittävää vaikutusta lasten ja nuorten aktiivisuuden lisäämisessä. (Rajala 2011, 10–11.)

Strandellin (2012) tekemässä tutkimuksessa kuvailtiin kouluikäisten lasten valvottua vapaa-aikaa, eli lasten osallistumista iltapäivätoimintaan. Tutkimuksessa tutustuttiin Helsingissä toimiviin kerhoihin, jotka järjestävät iltapäivätoimintaa. Viisi kerhoista oli niin sanottuja perinteisiä iltapäiväkerhoja, jotka toimivat koulun yhteydessä ja ne olivat koulun ylläpitämiä. Kerhoissa järjestettiin ohjattuna toimintana muun muassa askartelua, piirtämistä, leipomista ja käsitöiden tekemistä. Toiminta ajoittui lasten koulun loppumisesta aina kello 16 tai 17 asti. Mukana tutkimuksessa oli myös tutkijan liikuntakerhoiksi nimeämiä kerhoja kaksi kappaletta, joita järjestää paikalliset urheiluseurat. Toinen kerhoista on keskittynyt enemmän harrastuksiin ja sen toiminnassa painottuu selvästi eri urheilu- ja liikuntalajien harrastaminen. Kerhotoiminta tapahtui urheiluhallin tiloissa, joten lapsilla oli käytössään paljon välineitä ja liikuntaan soveltuvat tilat ja heille on järjestetty autokuljetukset kouluiltaan liikuntahallille. Toinen kerhoista toimi koulun yhteydessä ja koulun tiloissa, mutta senkin järjestävänä tahona toimi ulkopuolinen järjestö. (Strandell 2012, 26–27.)

Kuten Strandellin (2012) tutkimuksesta käy ilmi, lapsille järjestetään runsaasti iltapäivätoimintaa, mutta liikunnallisten kerhojen osuus niistä on varsin vähäistä tämänkin tutkimuksen osalta. Toki muukin kerhotoiminta on tärkeää, mutta mikäli kerhotoiminnalla halutaan kasvattaa lasten ja nuorten päivittäistä liikunnan määrää, tulisi jokaisen iltapäiväkerhon sisältää myös liikunnallista toimintaa. (Strandell 2012.)

2.2 Liikuntakerhojen ohjaajat

Kerhojen järjestäminen on perinteisesti ollut Suomessa kunnan tehtävänä. Opetushallituksen vuonna 2011 julkaiseman raportin mukaan 74 % kerhojen ohjaajista on opettajia, mutta usein ohjaajina toimivat myös koulunkäynninohjaajat, nuorisotyöntekijät, nuoriso-ohjaajat ja vanhemmat. Lisäksi noin 10 % kerhoista toimii erilaisten kolmannen sektorin järjestöjen ohjaajien voimin. (Rajala 2011, 10.)

Koulun toimintaa ohjaavat säännöt ja raamit koskevat myös koulun kerhotoimintaa. Laadukkaat kerhot edistävät oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja ammattitaitoi-

sella, pedagogisesti ajattelevalla kerhonohjaajalla on tärkeä rooli olla mahdollistamassa laadukasta kerhotoimintaa. Korkealaatuinen ohjaus on tärkeä tekijä siinä, että oppilas pitää toimintaa kiinnostavana ja haluaa osallistua kerhotoimintaan. Tästä syystä kerhonohjaajat tulee aina valita huolellisesti ja ohjaajan pitää omata sisällöllisiä ja pedagogisia taitoja ohjata lasten liikkumista. (Kenttälä 2009, 92.)

Kuten ylempänä mainittiin, kerhotoiminnan ohjaajat ovat Suomessa useimmiten opettajia, jotka tuntevat oppilaat ja käytettävissä olevat tilat. Opettajan vastatessa kerhon ohjaamisesta toiminnan yleinen järjestely, turvallisuusasiat ja tasokkaan toiminnan varmistaminen on helpoin toteuttaa. Pätevien ja motivoituneiden ohjaajien saaminen päivääikaan on usein haastavaa ja esimerkiksi opettajilla on usein jo valmiiksi liikaa opetustunteja ja näin ollen vapaan ajan löytäminen sekä motivoituminen kerhon ohjaamiseen voi olla haastavaa. Edellä mainitun kaltaisissa tapauksissa on mietittävä muita vartenotettavia vaihtoehtoja kerhonohjaajiksi. Näitä ohjaajia voivat olla muun muassa koulunkäynnin ohjaajat, seurojen ja erilaisten järjestöjen toimijat, nuoriso-ohjaajat, alan opiskelijat tai oppilaiden vanhemmat. Kerhonohjaajalla tulisi aina olla aitoa halua, taitoa, voimia ja ennen kaikkea aikaa osallistua laadukkaaseen kerhotoiminnan järjestämiseen. Ulkopuolisten ohjaajien saaminen vetämään kerhoja koulupäivän aikana tai iltapäivällä välittömästi koulupäivän päättymisen jälkeen on usein kuitenkin haastavaa heidän omien aikataulujensa vuoksi, joten koulun ulkopuolisten ohjaajien sitoutumista toimimaan kerhon parissa pitkäjänteisesti tulee tarkastella huolella. (Tolonen & Hartikainen 2011, 26–27.)

Kerhonohjaajalla on vastuu kerhon toiminnasta, jolloin ohjaajalta edellytetään kerhon sisällön ja ryhmän ohjaamisen hallintaa. Hyvä kerhonohjaaja luo kerhoryhmään turvallisen ja avoimen ilmapiirin, jossa turvallisuuden tunne tulee yhteisesti luotujen sääntöjen noudattamisesta ja keskinäisestä arvostuksesta sekä luottamuksesta. Hän myös aktivoi ryhmää ja sen yksilöitä, on tasa-arvoinen ja suvaitsevainen sekä kasvattaa kerholaiset vastuuseen. Vaikka ohjaaja on vastuussa kerhotoiminnasta, voi ohjaajan ja kerholaisten suhde silti olla tasa-arvoinen. Kerhonohjaaja on johdonmukainen ja perustelee omat päätöksensä, mutta toisaalta hän tarjoaa myös vaihtoehtoja ja huomioi kerholaisten mielipiteet. Kerhonohjaajan työ on pitkäjänteistä ja tavoitteellista, mutta samalla hänen on oltava valmis muuttamaan suunnitelmiaan tilanteiden mukaan. Pitkän ja lyhyen aikavälin suunnitelmat ohjaavat kerhojen toimintaa, mutta ohjaajan tulee osata huomata ryhmässä tapahtuvat yllättävät tilanteet, tehdä niiden mukaan nopeita päätöksiä ja mahdollisesti muuttaa aikaisempia suunnitelmia. (Kenttälä 2008, 40–41.)

Tutkielmassamme keskiössä ovat urheiluseurojen tarjoamat, koulun henkilökunnan ulkopuoliset kerhonohjaajat. Tolosen (2011) mukaan rehtorin tulee varmistaa, että kerhonohjaaja on asiantunteva ja vastuullinen henkilö. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun koulun kerhoja ohjaa koulunhenkilökunnan ulkopuolinen henkilö. Opetuksen järjestäjän on myös huolehdittava, että uusi kerhonohjaaja perehdytetään työtehtäväänsä. Käytännössä tästä vastaa koulun rehtori. Kouluilla olisi hyvä olla ohjeistus, jonka mukaan perehdyttäminen suoritetaan. Perehdyttämisen tarkoitus on opastaa uusi työntekijä omaan tehtäväänsä, työpaikkaansa ja sen yleisiin sääntöihin ja ohjeisiin, henkilöstöön, yhteistyöhön ja turvallisuuteen siten, että työntekijällä on mahdollisimman kattavat tiedot aloittaessaan uudessa tehtävässään. Kerhonohjaajan näkökulmasta on tärkeää saada koulun kerhojen kannalta olennaiset tiedot hyvissä ajoin. (Tolonen 2011, 36.) Tulevaisuuden tavoitteena esimerkiksi Porin kerhoyhteistyössä yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa oli, että jokainen kerhonohjaaja käy koulutoimen järjestämän kaksivaiheisen koulutuksen. Koulutuksen ensimmäinen vaihe käsitteli työsopimuksia, vastuukysymyksiä ja lakiasioita. Toisessa vaiheessa keskittyi ryhmän toimimisen valmiuksien kehittämiseen toiminnallisesti ja käytännönläheisesti. Koulutuksen jälkeen jokaiselle kerhonohjaajalle tulisi olla selvää, millaista laadukas koulun kerhotoiminta on. (Saarinen 2011, 71.)

2.3 Liikuntakerhojen tavoitteet ja sisällöt

Liikuntakerhojen tavoitteita tarkastellessa tulee ottaa huomioon myös Opetushallituksen vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asettamat tavoitteet koulun kerhotoiminnalle. Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka päämääränä ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Kerhot ovat osa maksutonta perusopetusta ja niiden on tarkoitus monipuolistaa koulun toimintakulttuuria sekä rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä. Kerhotoiminnan tarkoitus on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä sekä tarjota lapsille ja nuorille mahdollisuus tutustua erilaisiin harrastuksiin. Kerhotoiminnan parissa oppilaat saavat mahdollisuuden soveltaa oppimiaan taitoja, toimia luovasti ja olla monimuotoisessa vuorovaikutuksessa ohjaajien sekä toisten oppilaiden kanssa. Kerhotoimintaan osallistuminen voi lisätä lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Koulut voivat halutessaan hyödyntää kerhojen järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, järjestöjen, yritysten ja koulun muiden sidosryhmien osaamista. (Opetushallitus 2016.)

LIKES-tutkimuskeskus oli kehittämässä Löydä liikunta -toimintamallin mukaista lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa vuosina 2004–2007 yhdessä muun muassa opetusministeriön, Nuoren Suomen, urheilun lajiliittojen sekä muiden liikunnan asiantuntijoiden kanssa. Ohjelman kokonaistavoite oli lisätä lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia liikunnan avulla. Löydä liikunta -kerhotoiminnan tavoitteeksi määriteltiin myös uusien ja hauskojen liikukumahdollisuuksien tarjoaminen ja kehittäminen 6–12-vuotiaille lapsille. Toiminnan avulla haluttiin lisätä lasten päivittäisen liikunnan määrää tarjoamalla lisää liikuntamahdollisuuksia erityisesti vähemmän liikkuville lapsille, jotka eivät syystä tai toisesta halua osallistua harrastustoimintaan. Kerhoille oli määritetty myös erikseen toimintakriteerit, joiden mukaan niiden tulisi toimia. Toimintakriteereitä olivat muun muassa monipuolisten toimintaympäristöjen käyttö, uusiin lajeihin ja liikkumismuotoihin tutustuminen ja toiminnan säännöllisyys. Toimintaa määrittävät kriteerit tähtäsivät yhdessä toiminnan monipuolisuuteen. Toiminnassa pyrittiin käyttämään erilaisia toimintaympäristöjä niin ulkona kuin sisätiloissakin ja vaihtuvat toimintaympäristöt takasivat jo osaltaan järjestettävän toiminnan monipuolisuuden. (Lehtonen 2007, 5–10.)

Hakamäki, Pälvimäki, Laakso ja Laine (2009) esittelevät raportissaan opetusministeriön johtamaa lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa, jonka osana on liikunnallinen iltapäivätoiminta. Hankkeen keskeisimpinä tavoitteina nähdään lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja sosiaalinen vahvistaminen. Yhtenä hankkeen tavoitteena oli myös tukea lasten normaalia koulutyötä. Kerhoihin pyrittiin saamaan ne lapset, jotka tarvitsivat esimerkiksi tukea koulunkäyntiinsä ja joiden fyysinen aktiivisuus ei ole riittävällä tasolla. Tekstin mukaan yksi toimintaa järjestävistä koordinaattoreista kokee hankkeen ikään kuin ennaltaehkäisevänä työnä ja tukitoimena vähän liikkuville ja syrjäytymisvaarassa oleville lapsille. Raportin mukaan vähän liikkuvat ja syrjäytymisvaarassa olevat lapset ovat niitä, joilla on myös muunlaisia koulunkäyntiin liittyviä ongelmia. (Hakamäki ym. 2009, 21–23.)

Karhuvirta ja Kuusisto (2013) mainitsevat tekstissään kerhotoiminnan tavoitteiksi oppilaiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kasvun sekä kehityksen tukemisen. He näkevät kerhotoiminnan olevan merkittävä tekijä osana oppilaiden ja koko kouluyhteisön hyvinvointia. Hakamäen ym. (2009) tapaan he näkevät kerhotoiminnan toimivan parhaimmillaan syrjäytymistä ehkäisevänä oppilashuollollisena tukimuotona. Kirjoittajien mukaan toiminnan tavoitteiden ei tulisi perustua yksittäisen oppiaineen tavoitteisiin tai opettajan laatimiin tavoitteisiin, vaan kerhotoiminnan suunnittelun ja toteutuksen tulisi aina olla oppilaslähtöistä. Oppilaan kokemus siitä, että hän tulee aidosti kuulluksi ja että hänellä on vaikutta-

mismahdollisuuksia kerhon sisältöön lisää oppilaiden osallisuutta. Kokemus osallisuudesta voi olla vaikuttava tekijä kerhotoiminnassa viihtymiseen ja siinä jatkamiseen. (Karhuvirta & Kuusisto 2013, 19; Hakamäki ym. 2009, 21–23.)

Jaczynowski, Smolen ja Wiater (2012) esittelevät tutkimuksessaan kouluissa järjestettävien liikuntakerhojen rakenteita, tavoitteita ja sisältöjä Puolassa. Heidän mukaansa koulun liikuntakerhojen tavoitteena on lisätä oppilaiden mahdollisuuksia kehittää liikunnallisia taitojaan sekä lisätä lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta. Puolassa koulun liikuntakerhot eroavat Suomessa järjestettävistä liikuntakerhoista siten, että suurin osa järjestettävästä liikuntakerhotoiminnasta on oppilaiden järjestämiä kerhoja ja niiden suosio on kasvanut merkittävästi verrattuna koulun henkilökunnan järjestämiin kerhoihin vuosina 1994–2010. (Jaczynowski ym. 2012, 26–34.) Kalajan ja Sääkslahden (2009) mukaan yhtenä liikuntakerhojen tärkeimmistä tavoitteista on tarjota lapsille ja nuorille mahdollisimman monipuolisia kokemuksia ja elämyksiä liikunnan parissa. Elämykset liikunnan parissa, jotka eivät ole väline-, laji- tai taitosidonnaisia, edistävät lasten kehittymistä omatoimiseksi liikkujaksi. Hyvin suunniteltu liikuntakerho sisältää monipuolista liikunnallista tekemistä ja sen myötä herättää innostusta liikkumista kohtaan etenkin niissä, joiden kipinä liikuntaan ei ole vielä herännyt. (Kalaja & Sääkslahti 2009, 3.)

Kenttälän (2008) mukaan kerhojen tavoitteet ja sisällöt tulisi määrittää sen mukaan, mitä tavoitteita kerhoissa halutaan painottaa. Ennen kerhojen varsinaista suunnittelua olisi oppilailta hyvä selvittää, minkälaisia kerhoja he toivovat koulussa järjestettävän. Tällä tavoin kerhotarjonta saadaan vastaamaan oppilaiden tarpeita ja toiveita, ja motivaatio kerhohiin osallistumiseen varmistetaan. Kerhotoivekartoitukseen ja kerhotarjonnan suunnitteluun on hyvä ottaa mukaan oppilaskunta ja vanhempainyhdistys. Kerhon aihealueen päättämisen jälkeen tulee tehdä vuosisuunnitelma koko lukuvuodelle. Oppilaiden motivaatio ja sitoutuminen kerhotoimintaan lisääntyy, kun heidät otetaan mukaan suunnittelemaan kerhon sisältöjä. Vuosisuunnitelmassa huomioidaan esimerkiksi vuodenaikojen vaihtelut sekä oman alueen erityistapahtumat ja mahdollisuudet. Vuosisuunnitelmassa tulee esiintyä kunkin kerhokuukauden sisällöt ja tavoitteet, ja suunnittelussa tulee ottaa huomioon tilojen saatavuus, materiaalien ja välineiden käyttö sekä mahdollisten kumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö. Kerhonohjaajan tehtävän on laatia kerhokohtaiset suunnitelmat. Etukäteissuunnittelun kautta jokaisesta kerhokerrasta saadaan tavoitteellinen ja laadukas kokonaisuus. Kerhokohtaisessa suunnitelmassa kannattaa mainita valmistelut, jotka tulee tehdä

ennen kerhoa sekä luetella tarvittavat välineet ja materiaalit, jotta valmistelutyöt helpottuvat. (Kenttälä 2008, 38.)

2.4 Liikuntakerhotoimintaa edistäviä hankkeita

Seinäjoen kaupunki on laatinut kerhotoiminnan kehittämissuunnitelman, jonka tavoitteena on laajentaa ja monipuolistaa koulujen omaa kerhotarjontaa sekä kyetä kaupungin tasolla määrittelemään, millaista on laadukas kerhotoiminta ja miten se olisi kaupungin kaikkien peruskoululaisten saatavilla. Seinäjoella on koottu koulukerhojen ohjausryhmä, joka koostuu moniammatillisesti koulun ja eri yhteistyötahojen edustajista. Ryhmä kokoontuu 2–4 kertaa vuodessa ja sen tehtävänä on ohjata kerhotoimintaa ja valvoa sen laatua sekä pohtia tapoja kolmannen sektorin aktivoimiseksi tarkoituksenmukaiseksi osaksi kunnan kerhotoimintaa. Seinäjoella on myös kaksi kerhokoordinaattoria, jotka toimivat tehtävässä sivutoimisina opetustyön ohessa. He vastaavat kunnan kerhotarjottimen sisällöllisestä ja alueellisesta kattavuudesta yhdessä koulujen kanssa. Kerhotoiminnalle on laadittu laatukriteerit, joiden pohjalta kerhotoimintaa kehitetään ja sen laatua arvioidaan. Laadullisten kriteerien myötä kaikille kunnan peruskoululaisille voidaan tarjota yhtäläistä kerhotoimintaa. Kerhosuunnittelun haasteisiin Seinäjoella tullaan vastaamaan kokoamalla kaupungin oma Koulun yhteiset kerhot -opas, johon kerätään kerhotoimintaa koskevat asiakirjat sekä kerhotoiminnan laatukriteerit. Opas sisältää myös kootusti hankkeen periaatteet sekä kouluja ja kerhonohjaajia koskevat tiedot. (Kauppi & Rahko 2011, 53–56.)

Lahdessa on järjestetty kerhotoiminnan kehittämishanke, johon osallistui kaikki kaupungin 25 peruskoulua sekä yksi sairaalakoulu. Kaupunki on jaettu viiteen alueelliseen koulupiiriin ja yksittäisten alueiden koulutyön kehittämistä koordinoi aluerehtori sekä erityisopetuksen koordinaattori. Kaikkien alueiden kerhotoiminnasta vastaa projektikoordinaattori. Kehittämishankkeen perustana ovat alueelliset kerhotyöryhmät, joissa on mukana alueella toimivia koulua edustajineen sekä muut lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot. Toiminnan tavoitteena on, että kerho- ja harrastustoiminta on oppilaan ja perheen näkökulmasta houkuttelevaa ja selkeää, vaikka toiminnan järjestämisessä olisikin mukana useampi taho. Toiminnan vakiinnuttamisen haasteina nähdään olevan muun muassa rahoituksen jatkuminen, tarpeeksi useiden toimijoiden löytäminen ja sitouttaminen tuottamaan kouluilla kerho- ja harrastustoimintaa aamu- ja iltapäivisin sekä eri toimijoiden markkinointi ja tiedottaminen. Haasteina koulujen tasolla mainitaan muun muassa ohjaajien ja oppilaiden motivointi,

oppilaiden osallisuus, käytännön järjestelyt ja koordinointi sekä tiedottaminen ja tiedon kulku. Kolmannen sektorin osalta haasteina esiin nousevat muun muassa tiedotus, rahoitus sekä käytännön järjestelyt ja koordinointi. (Lappalainen 2011, 20–21.)

Hakamäki ym. (2009) esittelevät teoksessaan tutkimuksen, jossa käsitellään liikunnallisen iltapäivätoiminnan hankkeita vuosina 2008–2009. Liikunnallisen iltapäivätoiminnan kehittämistukea myönnettiin kaudella 2008–2009 102 hankkeelle ja näistä hankkeista nettikyselyyn osallistui 82 hanketta. (Hakamäki ym. 2009, 5.) Haastatteluihin valittiin 3 hanketta Keski-Suomen alueelta. Näiden hankkeiden keskeisinä tavoitteina oli liikunnallisen aktiivisuuden lisääminen ja sosiaalinen vahvistaminen. Toinen tavoite oli tukea lasten normaalia koulutyötä. (Hakamäki ym. 2009, 21–22.) Kerhohankkeiden yleisimmiksi haasteiksi nähtiin pätevien ohjaajien löytämisen ja sopivien / vapaiden liikuntatilojen saamisen. Lasten, ja erityisesti vähän liikkuvien lasten sekä yläkoululaisten, mukaan saaminen liikuntakerhotoimintaan koettiin myös haasteelliseksi. Vähäistä osallistujamäärää selitettiin kilpailuasetelmalla muiden kerhojen kanssa, sillä kouluissa pyörivät muut kerhot kilpailevat samoista osallistujista. Muina haasteina mainittiin markkinointi ja rahoituksen riittämättömyys. Ongelmia koettiin olevan myös tiedottamisessa koulujen ja kerhonohjaajien välillä. Onnistumisina liikuntakerhotoiminnassa nähtiin laadukkaan ja monipuolisen liikunnan ja onnistumisen kokemusten tarjoamisen lapsille sekä heidän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden lisäämisen. Yhteistyö kodin, koulun ja kerhojen välillä koettiin onnistuneen hyvin. Toimivaa yhteistyötä järjestettiin myös urheiluseurojen kanssa, jolloin nähtiin mahdollisuus seurojen jäsenmäärän kasvuun, kun lapsi voi kerhotoiminnan myötä saada kipinän lajin aktiivisempaan harrastamiseen. (Hakamäki ym. 2009, 17–19.)

Helsingissä järjestettiin vuosina 2010–2013 matalan kynnyksen liikunnallista iltapäiväkerhotoimintaa nimeltä Easysport. Toiminta perustui Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja toiminnan tarkoituksena oli tarjota helposti saatavilla olevaa, edullista tai kokonaan maksutonta liikuntaa kouluikäisille lapsille. Toimintaa toteutettiin yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa. (Maijala & Pasanen 2015, 6.)

Onnistumisina Easysport -toiminnassa nähtiin muun muassa lasten ja nuorten saaminen toimintaan mukaan, sillä toiminnan käynnistyessä noin sata ryhmää aloitti toimintansa ja kerhojen lukumäärä kasvoi hankkeen edetessä (Maijala & Pasanen 2015, 36.) Poikkihallinnollinen ja sektorien välinen yhteistyö sekä lasten osallistaminen mainittiin myös onnis-

tuneina asioina. Koulut ja kerhoja järjestävät tahot muun muassa suunnittelivat hyvissä ajoin aikatauluja, toiminnan kohderyhmiä sekä sisältöjä. Koulun henkilökunta oli aktiivisesti yhteydessä kerhoja järjestäviin tahoihin ja olivat kiinnostuneita kerhojen tapahtumisista. Osa opettajista myös motivoi ja kannusti säännöllisesti oppilaita osallistumaan toimintaan. Lasten osallisuus huomioitiin siten, että kerhojen ohjaajat olivat valmiita muokkaamaan kerhojen sisältöjä lasten toiveiden mukaan. Lasten mahdollisuus osallistua toiminnan toteuttamiseen koettiin olleen yksi toiminnan menestystekijöistä. Onnistumisena nähtiin myös erityisesti urheiluseuroille kohdistunut hyöty, sillä he pystyivät palkkaamaan päätoimisia työntekijöitä seuroihinsa toiminnan myötä. Easysport -toimintaa järjestettiin pääsääntöisesti iltapäivisin, jolloin kyseinen toiminta ja seuran oma toiminta eivät kilpailleet samoista ohjaajista, vaan sama ohjaaja pystyi työskentelemään pidemmän päivän. Ilman päätoimisia ohjaajia toimintaa olisi ollut lähes mahdoton järjestää. Toiminnan nähtiin olevan myös hyvä väylä urheiluseuran oman toiminnan markkinointiin ja toiminnan myötä saatiinkin lisää osallistujia seuratoimintaan. (Maijala & Pasanen 2015, 38–41.) Haasteita toimintaan toivat muun muassa 4.–6. -luokkalaisten oppilaiden tavoittaminen, sillä näiden vanhempien oppilaiden osallistuminen kerhoihin oli vähäistä. Haasteita aiheutti omalta osaltaan liikuntatilojen puute ja ahtaus ja koulujen toivottiinkin ottavan liikuntakerhoryhmien aikataulut ja tarpeet paremmin huomioon tilavarauksia tehtäessä. Toiveena oli kunnallisten liikuntatilojen suurempi käyttöaste toiminnan yhteydessä. (Maijala & Pasanen 2015, 54.)

3 YHTEISTYÖN AVULLA LISÄÄ FYYSISTÄ AKTIIVISUUTTA KOULUPÄIVÄÄN

Lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen perustana on riittävä fyysinen aktiivisuus. Liikunnan kautta lapsi oppii motorisia perustaitoja, joita tarvitaan jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen. (Sääkslahti 2005, 13.) Useat henkilöt ovat kuitenkin todenneet, että fyysinen aktiivisuus on vähentynyt ihmisten elämässä huomattavasti viimeisen sadan vuoden aikana (Lintunen 2007, 26; Sääkslahti 2005, 13; Tammelin 2008, 12). Myös Van Ackerin, De Bourdeaudhuijin, De Martelaerin, Seghersin, Kirkin, Haerensin ym. (2011, 300) mukaan lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrä on laskenut, mikä on huolestuttavaa, koska fyysinen aktiivisuus lapsuudessa ja nuoruudessa edesauttaa muun muassa parempaa fyysistä ja henkistä hyvinvointia myöhemmällä iällä.

Telaman, Hirvensalon ja Yangin (2014) mukaan liikuntakasvatuksen tärkeimpänä tavoitteena nähdään olevan liikunnallisen elämäntavan rakentaminen. Tämä perustuu oletukseen, että koululiikunnalla samoin kuin muillakin liikunta-aktiivisuuteen liittyvillä toimenpiteillä on myöhempään elämään ulottuvia vaikutuksia. Liikunta-aktiivisuudella nähdään olevan myös jonkinlaista pysyvyyttä, jolla tarkoitetaan sitä, että henkilö joka on aktiivinen tietyllä hetkellä, on sitä usein myös vuosien kuluttua. (Telama ym. 2014, 5.) Koulussa järjestettävään liikunnalliseen toimintaan tulisi panostaa, koska lapset ja nuoret viettävät suuren osan ajastaan koulussa, jolloin heidän fyysiseen aktiivisuuteensa on mahdollista vaikuttaa. Kouluilla on monia erilaisia tapoja kasvattaa lasten ja nuorten koulupäivän aikaista fyysistä aktiivisuutta ja yksi näistä tavoista on tehdä yhteistyötä kolmannen sektorin organisaatioiden kanssa siten, että nämä organisaatiot järjestävät opetussuunnitelmaan kuulumatonta liikunnallista toimintaa kouluissa. (Van Acker ym. 2011, 300–301).

3.1 Fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttavia tekijöitä

Tutkielmassamme keskitymme käsittelemään fyysistä aktiivisuutta koulujen kerhotoiminnan yhteydessä. Nostamme fyysisen aktiivisuuden käsitteen esiin sen takia, koska yhtenä koulujen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön tavoitteena on lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden kokonaismäärän lisääminen. Fyysiselle aktiivisuudelle on annettu useita eri määritelmiä. Suni, Husu, Aittasalo ja Vasankari (2014, 31) määrittelevät fyysisen aktiivisuuden synonyymiksi liikkumiselle, jolla tarkoitetaan lihasvoimalla tuotettua liikettä, mikä

ylittää energiankulutuksen levossa. Shephard (2003) taas toteaa, että fyysinen aktiivisuus kattaa kaiken lihasvoimalla tuotetun aktiivisuuden, jossa energian kulutus kasvaa huomattavasti. Tarkasteltaessa fyysistä aktiivisuutta, keskeisinä piirteinä hän pitää toiminnan intensiteettiä, toistuvuutta, kestoja ja fyysisen aktiivisuuden kokonaismäärää. (Shephard 2003, 197–198.)

Heinonen, Kantomaa, Karvinen, Laakso, Lähdesmäki, Pekkarinen ym. (2008) ovat avanneet tekstissään kouluikäisille suunnattuja fyysisen aktiivisuuden suosituksia. Suosituksen mukaan ”Kaikkien 7–18-vuotiaiden tulee liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulee välttää. Ruutuaikaa viihdemedian ääressä saa olla korkeintaan kaksi tuntia päivässä.” (Heinonen ym. 2008, 18). Liikuntasuosituksia vuosikymmenten aikana muuttuneet useita kertoja, kun niitä on päivitetty uuden tutkimustiedon tai yhteiskunnallisen muutoksen takia. Tämän vuoksi liikuntasuosituksia täytyykin pitää sen hetkistä tutkimustietoa vastaavina ja muuttuvina. Liikunnan vaikutukset henkilöön ovat aina yksilöllisiä, jolloin yleiset suositukset ovatkin aina tietynlainen sopuratkaisu. (Tammelin 2013, 63.)

Laakso, Nupponen ja Telama (2007) jakavat lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttavat tekijät yksilöön, sosiaaliseen ympäristöön ja fyysiseen ympäristöön liittyviin tekijöihin. Yksilöllisistä tekijöistä ikä ja sukupuoli ovat selvimmän yhteydessä fyysiseen aktiivisuuteen, sillä poikien on havaittu olevan liikunnallisesti aktiivisempia kuin tyttöjen, mutta kouluiän aikana tyttöjen ja poikien välinen ero pienenee. Yksilöllisiä tekijöitä tarkasteltaessa psykologiset tekijät ovat myös vahvasti yhteydessä siihen, kuinka paljon lapset ja nuoret liikkuvat. Vahvimmin yhteydessä liikuntaharrastuneisuuteen ovat minäkäsitys ja itsearvostus, joiden kehittymiseen vaikuttaa koettu fyysinen pätevyys eli se, kuinka hyväksi henkilö kokee liikuntakykynsä ja -suorituksensa. Onnistumisen kokemukset liikunnan parissa kasvattavat pätevyyden tunnetta, mikä taas vaikuttaa positiivisesti liikunnallisen minäkuvan kehittymiseen ja näin liikuntaharrastuneisuuteen. (Laakso ym. 2007, 57–58.)

Fyysinen ympäristö vaikuttaa suuresti lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen, koska ympäristö voi edistää tai vaikeuttaa fyysisesti aktiivista toimintaa. Kun ympäristössä on tarpeeksi tilaa liikkua ja paljon liikuntaan motivoivia leikkivälineitä ja -tila-alueita, lasten halu fyysisesti aktiiviseen toimintaan kasvaa. (Sääkslahti 2005, 16–17.) Koulupihalla on suuri merkitys lasten ja nuorten fyysiseen aktiivisuuteen, koska koulu tavoittaa samanikäisesti useita eri ikäluokkia. Koulupiikan rakentaminen liikuntaan innostavaksi ja kannus-

tavaksi on huomattu lisäävän lasten liikunnallisuutta koulupäivän aikana. Liikuntaan innostavia tekijöitä ovat olleet muun muassa uudet välinehankinnat sekä koulupiinan maalaaminen liikuntaan aktivoivaksi. (Rajala, Haapala, Kantomaa & Tammelin 2010, 12.)

Sosiaalisen ympäristön tärkeimmät toimijat, jotka vaikuttavat lapsen fyysiseen aktiivisuuteen, ovat varhaisimmassa vaiheessa vanhemmat (Laakso ym. 2007, 58; McPherson, Curtis & Loy 1989, 40; Rajala ym. 2010, 7). Heidän kautta lapsi omaksuu kulttuurista pääoma, eli muun muassa asenteet liikuntaa kohtaan, jotka joko tukevat tai eivät tue liikunnalliseen elämäntapaan kasvamista (Laakso ym. 2007, 58). Lapsen kasvaessa tärkeä liikuntaan sosiaalistava tekijä perheen lisäksi on ystäväpiiri ja siellä vallitsevat arvot ja asenteet liikuntaa kohtaan. (Laakso ym. 2007, 58–59; Rajala ym. 2010, 7.) Mikäli koulussa saadaan valtaosa oppilaista innostumaan liikunnasta, välittyy tämä innostus mahdollisesti myös vähän liikkuviin oppilaisiin. Fyysiseen aktiivisuuteen vaikuttavat tekijät on tärkeää huomioida koulun liikuntakerhoissa, koska ne voivat vaikuttaa lasten ja nuorten motivaatioon osallistua kerhotoimintaan. Kun nämä asiat huomioidaan, oppilaille voidaan tarjota sellaista liikuntaa ja positiivisia kokemuksia liikunnan parissa, että innostus liikuntaa kohtaan syttyy ja säilyy.

3.2 Yhteistyön mahdollistavat tekijät ja toimiva yhteistyö

Tutkielmassamme tuomme esille niitä seikkoja, mitkä ovat edistäneet Kempeleessä koulujen ja seurojen välistä yhteistyötä ja mitkä tekijät ovat vaikeuttaneet sitä. Tämän takia on tärkeää käsitellä, mitkä ovat yhteistyön mahdollistavia tekijöitä ja mitä tarvitaan toimivan yhteistyön luomiseksi. Näiden tekijöiden kautta meidän on myös mahdollista analysoida sitä, miten Kempeleessä järjestettyä yhteistyötä on mahdollista kehittää.

Yhteistyö on ilmiönä ja käsitteenä haastava, sillä se voidaan ymmärtää monella eri tavalla. Numminen ja Stenvall (2004, 9) määrittelevät yhteistyön siten, että siinä on kysymys ihmisten ja/tai organisaatioiden välisistä suhteista eli verkostoitumisesta. Kontion (2010, 8) mukaan yhteistyö on koordinoitua toimimista yhdessä esimerkiksi työssä, vapaa-aikana tai sosiaalisissa suhteissa yhteisten tavoitteiden eteen niin, että yhteiset tavoitteet tunnustetaan ja saavutetaan mahdollisimman onnistuneesti. Airan (2012) mukaan yhteistyöllä voidaan tarkoittaa esimerkiksi tiedon tai materiaalin jakamista, yhteisten tavoitteiden toteuttamista, yhdessä työskentelyä tai pidempään jatkuvaa vuorovaikutusta. Yhteistyön edellytyksenä on pidetty sitä, että osapuolet eivät pystyisi selviytymään tehtävästä yksin ja sitä, että ne alka-

vat arvostaa toistensa näkemyksiä, kysymyksiä ja ideoita. Yhteistyön lähtökohtana voivat kuitenkin olla monet eri asiat, joten tavoitteisiin voitaisiin periaatteessa päästä yksinkin. (Aira 2012, 16.)

Yhteistyö edellyttää osapuolten välisiä yhteisiä tavoitteita, jolloin mikä tahansa yhdessä työskentely ilman tavoitteita ei ole yhteistyötä. Yhteistyö ei tapahdu itsestään, vaan se on vapaaehtoista toimintaa, jonka yhteistyön osapuolet omalla toiminnallaan joko valitsevat tai jättävät valitsematta. Yhteistyössä keskeistä onkin molempien osapuolten panostus yhteiseen toimintaan. Osapuolten intressit ja osallistuminen toimintaan voi olla erilaista, mutta yhteistyössä toinen osapuoli ei voi olla täysin toimettomana. Yhteistyö toteutuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, jolla tarkoitetaan merkitysten luomista, jakamista, vaihtamista ja neuvottelemista. (Aira 2012, 45.) Tutkielmassamme keskitymme koulun ja kolmannen sektorin, tarkemmin urheiluseurojen, väliseen yhteistyöhön liikuntakerhotoiminnan osalta. Kuten aiemmin todettiin, yhteistyön avulla järjestetty liikuntakerhotoiminta on yksi tapa kasvattaa lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden määrää. Yhteistyön käsitteen määrittely on tärkeää, jotta tutkielmamme lukija voi ymmärtää, mitä tarkoitamme yhteistyöllä.

Yhteistyön mahdollistavia tekijöitä kutsutaan yhteistyörakenteiksi, jotka eivät kuitenkaan takaa yhteistyön syntymistä. Näitä yhteistyörakenteita ovat muun muassa tehtävän vaatimukset, tavoitteiden selkeys, käytössä olevat resurssit, yksilöiden taidot ja kompetenssit, ryhmän ja organisaatioiden ominaisuudet, roolien selkeys, työnjako sekä konfliktien hallinta. (Aira 2012, 16.) Tutkielmassamme yhteistyötä ei kuitenkaan tarkastella rakenteiden vaan prosessin kautta. Airan (2012) mukaan yhteistyöprosessinäkökulmassa yhteistyö ei synny rakenteista, vaan toimintana yhteistyö on lopulta vapaaehtoista. Eri organisaatioidenkin välisessä yhteistyössä toiminnan toteuttajina ovat ihmiset eli eri organisaatioiden edustajat. (Aira 2012, 17.) Tutkimuksessamme yhteistyö nähdään kahden eri tahon, koulun ja seuran, välisenä vapaaehtoisena, aktiivisena ja tavoitteellisena prosessina, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat yhteiseen toimintaan.

Yhteistyö eri osapuolten välillä voi lähteä pienestä liikkeelle ja aloitteen tekijänä voi toimia kuka tahansa, joka kutsuu yhteistyön osapuolet aluksi saman pöydän ääreen. Keskeistä on suunnitella yhteistyö hyvin ja asettaa realistiset tavoitteet, mitkä vastaavat eri osapuolten käytettävissä olevia resursseja. (Kenttälä & Suomu 2005, 30.) Yhteistyö nähdään usein positiivisena ilmiönä ja työelämän periaate siitä, että mitä enemmän ja mitä tiiviimpää yh-

teistyö on, sitä parempi on myös lopputulos, ei aina pidä kuitenkaan paikkansa. Löyhempi yhteistyö osapuolten välillä voi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun resurssit ovat rajallisia. Sopivan tai riittävän yhteistyön tasoon ei ole olemassa selkeitä raja-arvoja. Yhteistyössä tasapainoillaan erilaisten jännitteiden hallitsemiseksi, joita ovat esimerkiksi jännite yhteistyöstä saatujen hyötyjen ja siihen resursoitujen panosten välillä, jännite yhteistyön tuloksiin keskittymisen ja yhteistyöprosessiin keskittymisen välillä sekä jännite toimijoiden edustamien julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Tärkeää onkin ymmärtää, että toimivin yhteistyömalli ei välttämättä tarkoita yhteistyön maksimointia, vaan sopivan tasapainon löytämistä näiden jännitteiden välillä. (Aira 2012, 19.)

Aira (2012) määrittelee vuorovaikutuksen olevan ihmisten välillä tapahtuvaa merkitysten luomista, jakamista, vaihtamista ja neuvottelemista. Yhteistyö ja vuorovaikutus ovat ilmiöinä tiiviisti yhteen kietoutuneita ja niiden suhde toisiinsa on esitelty kahdella eri tavalla. Toisinaan vuorovaikutus nähdään yhteistyön edellytyksenä, kun taas toisinaan vuorovaikutus nähdään yhteistyön tuloksena. (Aira 2012, 20–21.) Yhteistyö ryhmässä onnistuu vasta kun vallitseva ilmapiiri on tarpeeksi turvallinen ja toiminnan tavoitteet ovat selvillä, jolloin osapuolet pystyvät avoimeen ja tietoiseen vuorovaikutukseen (Tilus 1991, 46). On kuitenkin tärkeä ymmärtää, että mikä tahansa vuorovaikutus ei johda toimivaan yhteistyöhön. Vuorovaikutuksen tulee edistää yhteistyötä sekä olla tavoitteellista ja aktiivista. (Aira 2012, 50.)

Yhteistyössä vuorovaikutuksella nähdään olevan useita eri funktioita, joita ovat muun muassa tiedonvaihto, ideointi sekä tuen antaminen ja saaminen. Tiedonvaihdon myötä molemmat osapuolet kehittävät asiantuntemustaan, sillä sen kautta saadaan tietoa toisesta osapuolesta ja hänen edustamastaan organisaatiosta sekä annetaan tietoa omista asioista. Tällä pyritään tuomaan esiin sitä, mikä omassa organisaatiossa on tärkeää, mihin kannattaa tarttua ja mihin tulee keskittyä. (Aira 2012, 68.) Ideoinnin tarkoituksena taas voi olla esimerkiksi hankeaiheiden ideointia tai muuta tulevan toiminnan hahmottelua. Tuen antamisen ja saamisen muotoja ovat emotionaalinen ja tiedollinen tuki. Emotionaaliseen tukeen kuuluu tyypillisesti tunteiden purkamista ja kuuntelua sekä rohkaisua ja empatian osoittamista. (Aira 2012, 71–72.) Tiedollisen tuen muotoja ovat esimerkiksi avun ja neuvojen pyytäminen ja tarjoaminen, mikä lähentelee aiemmin käsiteltyä tiedon vaihtamista, mutta sen tarkoituksiksi voidaan määritellä tuen osoittaminen ja saaminen (Aira 2012, 74).

Willman (2001) esittelee tekstissään kahdeksan tekijää, joilla on merkitystä opettajien välisen yhteistyön toteutumiselle. Nämä kahdeksan tekijää voidaan yleistää koskemaan keiden tahansa koulumaailmassa työskentelevien henkilöiden välistä yhteistyösuhdetta. Ensimmäisenä tekijänä mainitaan *samankaltaisuudet* osapuolten toiveissa ja käytännöissä, mitkä edistävät yhteisen kielen löytämistä ja keskinäistä kommunikaatiota. *Erilaisuus* taas auttaa osapuolia löytämään uusia ratkaisuja ja inspiroi ammatillista keskustelukulttuuria. *Tasapaino* osapuolten välisissä valtasuhteissa, reilu työnjako ja keskinäinen kunnioitus ovat edellytyksiä tasavertaisen yhteistyökumppanuuden syntymisessä. *Riskien jakamisen* myötä epäonnistumiset on helpompi kohdata, kun mahdolliset ongelmat kohdataan ja jaetaan yhdessä. *Luottamus* osapuolten välille syntyy havaittujen heikkouksien ja vahvuuksien hyväksymisestä. *Kiireettömyys ja luonnollisuus* antavat yhteistyölle aikaa kehittyä rauhassa. *Nöyryys* tarkoittaa pyrkimystä löytää tasapaino ammatillisen ylpeyden ja vaatimattomuuden välillä. Tämän myötä osapuolet voivat tunnustaa, jos he eivät tiedä jotakin tai heillä vastavuoroisesti on vaihtoehtoja tai parempaa tietoa jostakin. *Reilu vaihto* puolestaan takaa sen, että yhteistyösuhde tarjoaa molemmille osapuolille jotakin. (Willman 2001, 40.)

Toimivalle yhteistyölle ei ole asetettu selkeitä kriteerejä, mutta yhtenä toimivan yhteistyön määritelmänä voidaan pitää sellaista yhteistyötä, jossa onnistutaan tasapainoilemaan yhteistyöprosessille tyypillisten ja yleisten jännitteiden välillä siten, että yhteistyöprosessi ja siitä seuraavat tulokset ovat riittävän hyviä. Yhteistyötutkimuksien perusteella vaikuttaa siltä, että toimiva yhteistyö tuottaa tuloksia, mikä näkyy yhteistyön eri osapuolten käyttäytymisessä ja heijastuu yhteistyösosapuolten tyytyväisyydessä ja asenteissa. Yhteistyössä tuotetut tulokset voivat olla konkreettisia tuotoksia, esimerkiksi tuotteita, tai abstrakteja tuotoksia, esimerkiksi ideoita. Tuotoksia arvioidaan usein yhteistyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen kautta. Yhteistyön tuotosten arviointi on hankalaa, jos sen tavoitteet ovat abstrakteja ja suorat vaikutukset ovat vaikeasti mitattavissa. Pelkät yhteistyön tuotokset eivät riitä toimivan yhteistyön mittariksi, vaan tuotosten lisäksi on syytä arvioida yhteistyöprosessia. Yhteistyöprosessissa osapuolten käyttäytymisestä voidaan löytää yhteistyötä edistäviä tekijöitä, jotka näkyvät yhteistyössä muun muassa vuorovaikutuksen luonteena ja jatkuvuutena, tiimin itseohjautuvuutena ja innovatiivisuutena sekä vetäytymiskäyttäytymisen ja/tai aggressiivisen käyttäytymisen välttämisenä. (Aira 2012, 49–50.)

Yhteistyö edellyttää työprosessin ymmärtämistä yhteistoiminnallisena kokonaisuutena, eli konkreettisena yhdessä tekemisenä yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (Ojuri 1995, 63). Onnistuakseen yhteistyö vaatii osapuolten selkeää ja yhtenevää käsitystä yhteis-

työn tavoitteista (Jalava & Virtanen 1995, 96; Ojuri 1995, 63). Jos jokaisella on oma tulkintansa tavoitteista, tai jos toiminta perustuu vain yhden tai muutaman tulkintaan, yhteistyön onnistuminen vaikeutuu. Keskeistä on siis asetettujen tavoitteiden ja toteutettavan toiminnan ristiriidattomuus. (Ojuri 1995, 63–64.)

Yhteistoiminnallisen kulttuurin kehittyminen vaatii sekä ympäröivän yhteisön suomia yhteistyömahdollisuuksia että osapuolten tietoisuutta omista ammatillisista tarpeista ja tavoitteista. Jos osapuolet eivät tunnista tai hyväksy omia kehitystarpeitaan tai eivät näe muiden vastaavia tarpeita, ajaudutaan helposti ulkokohtaiseen yhteistyöhön. (Willman 2001, 37.) Rautio (2014, 193) näkee, että keskeistä toimivassa yhteistyössä on eri osapuolten tiedon kokoaminen yhteen sekä oikeiden toimintamallien löytäminen. Toimiva yhteistyö heijastuu myös osapuolten tyytyväisyydessä ja asenteissa yhteistyötä kohtaan. Toimiva yhteistyö herättää yhteistyön osapuolissa tyytyväisyyttä työhön ja siinä koettuihin kasvumahdollisuuksiin, tiimiin sekä yhteistyöhön muiden osapuolten kanssa. Yhteistyö ei tapahdu itsestään, vaan siihen vaaditaan yhteistyön eri osapuolten aktiivista panostusta, aikaa ja voimavaroja sekä vastuiden että tulosten jakamista. (Aira 2012, 49.) Yhteistyössä vallitsee ikään kuin kaksoishaaste. Toisaalta siinä on kyse yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen oppimisesta, mutta toisaalta taas työn kohteen hallitsemisesta ja kehittämisestä yhdessä. (Savonmäki 2006, 163.)

Työntekijälle yhteistyö voi näyttäytyä monella eri tavalla. Kielteisimmillään yhteistyö voi näyttäytyä työntekijälle ylimääräisenä rasitteena, joka vie liikaa aikaa muilta työtehtäviltä. Yhteistyö saatetaan myös kokea merkityksettömänä ja sen ei nähdä tuottavan haluttuja tuloksia. Parhaimmillaan yhteistyön koetaan tuovan oman työhön niin vaikuttavia tuloksia, joihin ei olisi päästy ilman yhteistyötä. Näiden yhteistyön ääripäiden välissä on useita erilaisia yhteistyön muotoja, joissa yhteistyö koetaan hyödylliseksi, mutta se ei kuitenkaan kuormita liikaa. Yhteistyö on monimuotoinen ilmiö, mutta on löydettävissä muutamia yhteisiä seikkoja, joiden voidaan ajatella johtavan kohti toimivaa yhteistyötä. Yhteistyössä tulee panostaa vuorovaikutukseen, sillä se luo, muokkaa ja ylläpitää yhteistyöprosessia. Yhteistyö edellyttää molempien osapuolien panostusta ja yhteistyön tulee tähdätä tavoitteiden toteuttamiseen. Tärkeää on myös tiedostaa se, että kuhunkin tilanteeseen sopivan yhteistyön määrän ja luonteen löytäminen on jatkuvaa tasapainoilua. (Aira 2012, 128–130.)

Yhteistyö ei aina ole helppoa ja ongelmattonta, vaan se asettaa yksilöt riskialttiiksi ja luo konflikteja. Konfliktit ovat välttämätön osa muutosta ja myös jossain määrin toivottavia,

sillä parhaimmillaan ne luovat kriittistä dialogia osapuolten välille. Vastaantulevia konflikteja tulisi työstää kriittisen dialogin avulla, jolloin muutosten ja uudistusten saavuttaminen on mahdollista. (Helakorpi, Juuti & Niemi 1996, 29.)

3.3 Yhteistyön teoreettinen malli

Van Acker ym. (2011) ovat kehittäneet yhteistyön teoreettisen mallin siitä, miten koulut voivat järjestää oppituntien ulkopuolista liikuntaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Malli on kehitetty osaksi Belgian hallituksen toimintasuunnitelmaa, jonka myötä luotiin kouluille ja heidän yhteistyökumppaneilleen käytännön ohjeet yhteistyön kehittämiseksi.

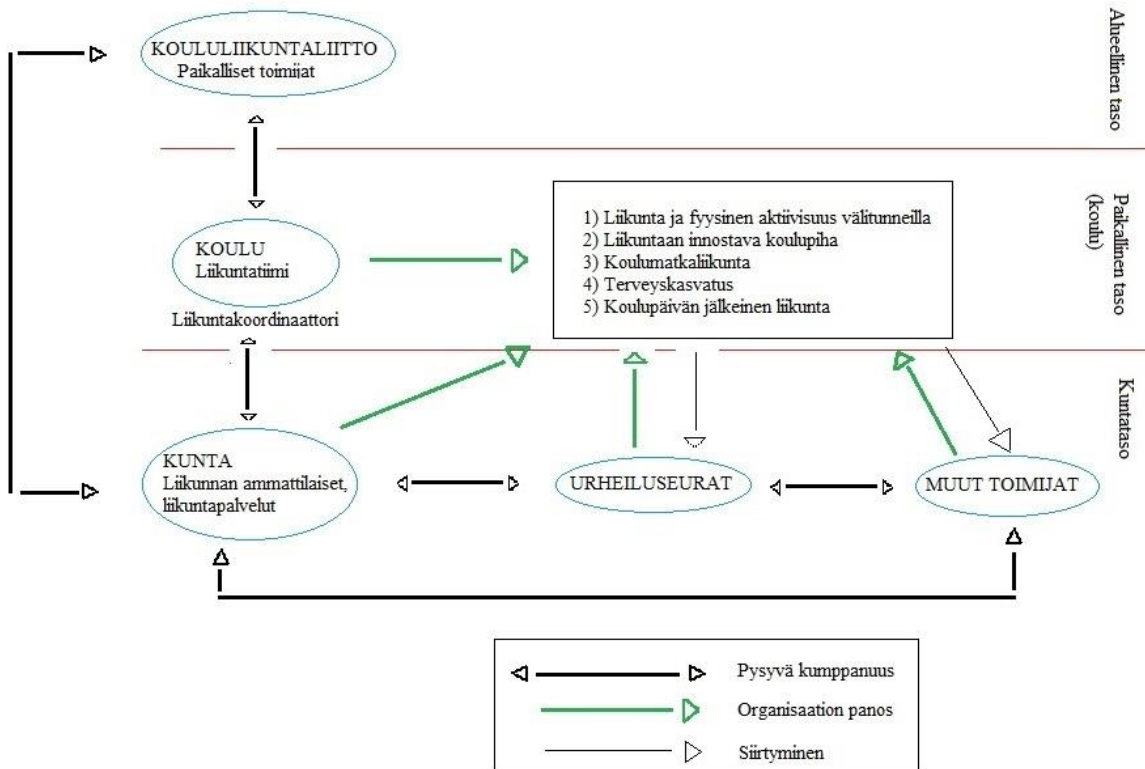
Van Ackerin ym. (2011) mukaan monet erilaiset sosioekologiset tekijät vaikuttavat ihmisten terveyskäyttäytymiseen ja nämä tekijät voidaan jakaa viiteen eri osaan. Näistä osista ensimmäinen on henkilöön sisäisesti kohdistuva osa, johon kuuluu esimerkiksi terveys- ja liikuntakasvatus. Toinen on ihmisten välinen osa, johon kuuluvat muun muassa opettajien, perheen ja sidosryhmän tuki ja kolmas on organisaatioiden osa, mikä pitää sisällään koulujen järjestämät opetussuunnitelman ulkopuoliset kerhot, oppilaille tarjotut liikuntavälineet ja koulun tilojen käytön koulupäivän jälkeen. Neljäs on yhteisöosa, johon kuuluu yhteistyö koulun ja yhteisön eri toimijoiden välillä ja viides on toimintapolitiikka, johon kuuluu hallinnon tuki ja tiedon jakaminen. (Van Acker ym. 2011, 302–303.)

Van Ackerin ym. (2011) luoma malli pitää sisällään viisi toisiaan täydentävää oppituntien ulkopuolista komponenttia, joiden tarkoituksena on lasten fyysisen aktiivisuuden lisääminen koulupäivän aikana. Näitä komponentteja ovat 1) liikunta välitunneilla, 2) fyysiseen aktiivisuuteen kannustava koulupiha tai leikkikenttä, 3) koulumatkaliikunta, 4) terveyskasvatukselliset toimintatavat ja 5) koulupäivän jälkeinen liikunta. Komponentit 1 ja 2 kohdistuvat koulujen välitunteihin, sillä oppilaiden fyysisen aktiivisuuden määrää voitaisiin kasvattaa järjestämällä välitunnit pidemmiksi ja tarjoamalla ohjattua toimintaa tai edullisia interventioita. Koulumatkaliikunnan avulla voitaisiin kasvattaa oppilaiden päivittäisen fyysisen aktiivisuuden määrää, kunhan oppilaiden turvallisuus pyritään varmistamaan koulumatkan aikana. Vanhempien huoli lastensa turvallisuudesta koulumatkan aikana onkin ollut yksi suuri koulumatkaliikuntaa vähentävä tekijä. Neljännessä komponentissa keskeistä on yhteinen ja yhdistävä terveyspolitiikka, jonka tarkoituksena on tarjota oppilaille terveyskasvatuksellisia viestejä oppituntien ulkopuolella, jotta oppilaat heräisivät tarkastelemaan omaa fyysisen aktiivisuuden määräänsä ja ymmärtäisivät riittävän fyysisen aktiivi-

suuden merkityksen. Tämän myötä oppilaat ottaisivat vastuuta omasta fyysisen aktiivisuuden määrästä. Koulun lisäksi tästä komponentista vastuussa ovat myös vanhemmat ja koulujen yhteistyökumppanit, koska terveystieteiden kasvatus on myös vanhempien ja lähiyhteisön tehtävä. Viides komponentti käsittää koulupäivän jälkeistä liikuntaa järjestävän tahon. Tämän toiminnan tulisi ajoittua heti koulupäivän päättymisen yhteyteen, jotta se palvelisi parhaiten oppilaita ja heidän työssäkäyviä vanhempiaan. (Van Acker ym. 2011, 302–306).

Suosittelua olisi, että toiminnan tulisi pitää sisällään monipuolisesti erilaisia pelejä ja liikuntamuotoja, joissa korostuvat pelaaminen, hauskanpito ja virkistäytyminen, ei pelkästään kilpaileminen. Pää tavoitteena on antaa riskiryhmään kuuluville oppilaille mahdollisuus osallistua toimintaan. Tähän riskiryhmään kuuluvat heikommista sosioekonomisista asemista tulevat oppilaat, vähemmistöryhmät, heikompitaitoiset ja ylipainoiset oppilaat. Keskeistä on suunnitella toiminta yksilölliseksi, mikä vastaa osallistujan kyvykkyyttä sekä antaa riittävästi ohjeita ja positiivista palautetta. Tärkeää on myös, että ohjaajat ovat innokkaita ja kiinnostuneita oppilaista sekä rohkaisevat kohti uusia aktiviteetteja. (Van Acker ym. 2011, 302–306.)

Edellä mainitut terveystietäytymiseen vaikuttavat sosioekologiset tekijät sekä viisi toisiinsa täydentävää komponenttia on esitetty kuviossa 1. Kuvioista selviää, kuinka koulu voi yhteistyössä muiden tahojen kanssa vaikuttaa oppilaiden fyysisen aktiivisuuden määrään. Kuvioista ilmenee eri toimijoiden väliset yhteistyösuhteet sekä se, mitkä eri toimijat panostavat mihinkin eri yhteistyön osa-alueeseen. Tutkimuksemme kannalta kuviossa keskeistä on se, että koulu tekee yhteistyötä koululiikuntaliiton ja kunnan kanssa ja vastaavasti kunta on yhteistyössä koulun lisäksi urheiluseurojen ja muiden kunnallisten toimijoiden kanssa. Tärkeää on huomata myös se, että koulu, kunta, urheiluseurat ja muut kunnalliset toimijat panostavat viiteen toisiaan täydentävään komponenttiin eli käytännössä lasten arjen liikunnallistamiseen.

KUVIO 1. Mukaelma Van Ackerin ym. (2011) yhteistyön teoreettisesta mallista.

Van Acker ym. (2011) ovat jakaneet varsinaisen kumppanuuden ja yhteistyön kahteen eri tasoon, joita ovat yhteisötaso ja alueellinen taso. Yhteisötasossa nähdään olevan kaksi eri tasoa, joita ovat paikallisen koulun taso ja kunnallinen taso. Paikallisen koulun tasolla keskiössä ovat siellä toimivat liikuntakoordinaattori ja liikuntatiimi. Liikuntakoordinaattorin tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä koulun ja muiden toimijoiden kanssa. Usein liikunnanopettajaa kannustetaan ottamaan tämä rooli, koska yleensä hän tuntee koulun henkilökunnasta parhaiten oppilaiden fyysisen aktiivisuuden tason. Kaikkea vastuuta ei voi kuitenkaan jättää liikuntakoordinaattorin harteille, vaan on tärkeää, että hänellä on koko koulun henkilökunnan tuki takanaan. Liikuntatiimiin taas kuuluu yleensä muita lasten fyysisestä aktiivisuudesta kiinnostuneita opettajia, jotka ovat valmiita panostamaan fyysistä aktiivisuutta kasvattaviin aloitteisiin. Rehtorin olisi hyvä kuulua liikuntatiimiin, koska hänellä on valta tehdä tärkeitä päätöksiä koskien muun muassa rahoitusta sekä oppituntien ulkopuolisen liikunnan järjestämistä koulun tiloissa. Liikuntatiimiin voivat kuulua myös oppilaskunta ja vanhempainhallitus, jolloin voidaan saada tietoa siitä, minkälaisesta liikunnasta oppilaat ovat innostuneita ja kiinnostuneita sekä uusia ideoita erilaisiin fyysistä aktiivisuutta lisääviin ohjelmiin. (Van Acker ym. 2011, 307–309.)

Kunnallisella tasolla toimivat liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden ohjaajat, jotka voivat työskennellä kunnallisille liikuntapalveluille, urheiluseuroille tai muille organisaatioille. Suositeltavaa on, että nämä liikunnan ammattilaiset kävisivät kouluilla ohjaamassa erilaisia opetussuunnitelman ulkopuolisia liikuntakerhoja. Vapaaehtoisten ohjaajien löytäminen voi olla hankalaa ja palkkaaminen aiheuttaa taloudellisia haasteita. Yhtenä ratkaisuna mallissa ehdotetaan, että koulu ja kunta voisivat jossain määrin yhdistää taloudellisia resurssejaan. Tällöin on mahdollista jakaa kunnan eri sektoreista pieniä työtehtäviä yhdelle henkilölle, mikä mahdollistaa hänen osa-aikaiseksi tai jopa päätoimiseksi palkkaamisensa. Toisaalta esimerkiksi kunnan urheilupalveluiden johtaja voi palkata liikunnan ammattilaisia, jotka ohjaavat kouluilla kerhoja, jonka jälkeen koulut maksavat näistä palveluista. (Van Acker ym. 2011, 308–310.)

Alueellisen tason toimijoita ovat esimerkiksi Koululiikuntaliitto ja muut valtakunnalliset toimijat. Konkreettisesti toimijat ovat esimerkiksi liikunnan opettajia, joiden opetustunnit on puolitettu, jotta heillä on aikaa luoda yhteistyötä koulujen, kunnan ja perheiden välillä, lisätä fyysistä aktiivisuutta kasvattavien ohjelmien määrää ja jatkuvuutta sekä kasvattaa oppilaiden osallistumista fyysistä aktiivisuutta lisääviin ohjelmiin niin koulussa kuin kunnassakin. Toinen vaihtoehto on, että nämä toimijat kuuluvat johonkin valtakunnalliseen organisaatioon ja työskentelevät sen alaisuudessa. Nämä henkilöt toimivat myös linkkeinä uuden tutkimustiedon siirtämisessä yhteisötason toimijoille. (Van Acker ym. 2011, 311.)

Koulun ja eri toimijoiden välisen yhteistyön avulla voidaan lisätä ammatillista tiedonvaihtoa sekä parantaa mahdollisuuksia viiden esitellyn komponentin toimeenpanemiseksi ja vahvistamiseksi. Tärkeää on kuitenkin tiedostaa, että yhtä tiettyä fyysisen aktiivisuuden lisäämisen mallia ei voida esittää, koska kaikilla kouluilla on omanlaisensa toimintaympäristöt, johon vaikuttavat paikalliset tiedolliset, sosiokulttuuriset, fyysiset ja poliittiset tekijät. Kuitenkin tämän tyyppisen terveyden edistämisen periaatteisiin perustuvan mallin avulla voidaan auttaa eri yhteistyötahoja kehittämään fyysistä aktiivisuutta lisääviä ohjelmiaan, jossa on otettu paikallisesti vallitseva toimintaympäristö huomioon. (Van Acker ym. 2011, 314–315.)

Edellä kuvattu malli on vain yksi tapa, miten koulut voivat järjestää oppituntien ulkopuolista liikuntaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tässä tutkielmassa vertaillaan edellä esitettyä mallia Kempeleessä toteutettuun yhteistyöhön ja pohtia, voitaisiinko ainakin joidenkin osa-alueita Van Ackerin ym. (2011) mallista hyödyntää myös Kempeleessä.

3.4 Koulu-urheiluseura -yhteistyö

Yhteistyön laajan määritelmän lisäksi on tärkeää tarkentaa, mitä tarkoitamme koulu-seura -yhteistyöllä ja mitä asioita siinä tulee ottaa huomioon. Tuomme esille myös aikaisempia kokemuksia koulujen ja seurojen välisestä yhteistyöstä, jonka myötä meidän on mahdollista vertailla näitä kokemuksia Kempeleessä saatuihin kokemuksiin ja mahdollisesti etsiä ja tarjota ratkaisuja niihin asioihin, jotka kaipaavat Kempeleessä vielä kehittämistä.

Viime vuosina kuntien ja urheiluseurojen välinen yhteistyö on saanut uusia muotoja. Kunnat ovat muun muassa tehneet seurojen kanssa erilaisia ostopalvelusopimuksia ohjaustoiminnasta. (Mäenpää & Korkatti 2012, 33.) Uusi tapa terveys- ja liikuntasuosittelun saavuttamiseen ovatkin hankkeet, joissa eri sektorit pyrkivät yhteistyön kautta lisäämään fyysisen aktiivisuuden määrää (Casey, Payne & Eime 2009, 172). Tällainen yhteistyö eri sektoreiden välillä on yleistymässä ja siihen kannustetaan (Casey ym. 2009, 167; Parent & Harvey 2009). Yhteistyön korostumiseen on useita eri syitä, joita ovat muun muassa lisääntyvä tiedon määrä, vuorovaikutustaitojen merkityksen kasvu ja lisääntynyt verkostoitumisen tarve (Willman 2000, 40). Erilaisten järjestöjen, kuten urheiluseurojen, nähdään olevan suuri voimavara lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminnan järjestämisessä. Urheiluseurojen tehtävinä koulun kerhotoiminnan järjestämisessä voivat olla esimerkiksi kerhohjaajien ja oman lajin sisällön erityisosaamisen tarjoaminen kouluille sekä kerhoista tiedottaminen. Urheiluseuroille toiminta paikallisissa kouluissa tuo näkyvyyttä ja tunnettavuutta sekä innostaa mukaan uusia jäseniä ja vapaaehtoisia. Yhdistelemällä eri toimijoiden osaamista, materiaaleja, tiloja, kerhohjaajia ja taloudellisia voimavaroja on mahdollista toteuttaa entistä enemmän harrastekerhotoimintaa lapsille ja nuorille. (Kenttälä & Suomu 2005, 22–23.)

Moniammatillisuudella voidaan tarkoittaa eri ammattiryhmiin kuuluvien asiantuntijoiden yhdessä työskentelyä, jossa tieto, valta ja osaaminen jaetaan. Ryhmien ja organisaatioiden välinen toiminta ja vuorovaikutus, jossa pyritään kohti yhteisiä tavoitteita, katsotaan myös kuuluvan moniammatillisuuteen. (Kontio 2010, 8.) Koulujen ja seurojen välinen yhteistyö voidaan siis nähdä moniammatillisena yhteistyönä. Kontion (2010) mukaan tällaisessa yhteistyössä keskeistä on molempien osapuolten vastuunotto, selkeä käsitys omasta tehtävästä, toisten asiantuntijuuden kunnioittaminen sekä kokonaisuuksien ymmärtäminen. Tärkeää on myös vallitsevan vuorovaikutuskulttuurin tunnistaminen ja tietoinen pyrkimys sellaisen vuorovaikutuksen luomiseksi, jossa tiedon ja eri näkökulmien jakaminen ja vastaanottami-

nen ovat mahdollista. Töiden jakaminen ja organisoiminen ovat myös tärkeimpiä asioista, jotka edesauttavat yhteistyön onnistumista. Moniammatillisen yhteistyön haasteena on eri tilanteisiin sopivien toimintamallien löytäminen. Huomioitavaa toimintamallin valinnassa on se, keitä työryhmään kuuluu, mitä he tekevät sekä miten he työskentelevät yhdessä. (Kontio 2010, 8–9.)

Moniammatillisessa työskentelyssä osapuolten on mahdollista oppia sekä yhdessä että toisiltaan. Tämän perustana on kuitenkin osapuolten asenteellisten rajojen ylittäminen ja erityisosaamisen jakaminen. Tästä on havaittavissa omanlaisensa kaksoishaaste, sillä toisaalta osapuolten tulee vahvistaa omaa erityisosaamistaan moniammatillisen ryhmän auttamiseksi, mutta toisaalta moniammatillisessa ryhmässä oman osaamisen tulee olla taka-alalla ryhmän yhteistä osaamista rakennettaessa. (Karila & Nummenmaa 2001, 150–151.)

Yhteistyön alkuvaiheista lähtien on tärkeää keskustella ja sopia mahdollisimman konkreettisesti siitä, mitä yhteistyön eri osapuolet voivat antaa kerhotoiminnalle. Käytännön suunnitelmassa on otettava huomioon osapuolten käytettävissä olevat resurssit, sillä todennäköisesti kaikki yhteistyön osapuolet ovat toiminnassa mukana muiden tehtäviensä ohella, minkä vuoksi kerhotoimintaa ei ainakaan aluksi kannata suunnitella liian laajaksi. Aluksi tärkeää on tehdä selväksi myös se, kuka vastaa eri osa-alueiden toteuttamisesta, kuten tilojen käytöstä, kerhonohjaajista ja muista toiminnan kannalta tärkeistä kysymyksistä. Yhteistyön eri osapuolten tulee sopia heidän keskinäisestä tiedonkulustaan, sovittujen asioiden dokumentoinnista sekä yhteistyöryhmän tapaamisista. (Kenttälä & Suomu 2005, 33.)

Van Acker ym. (2011) nostaa esille, että koulujen ja alueellisten toimijoiden välisessä yhteistyössä keskeistä on luoda lapsille ja nuorille enemmän mahdollisuuksia fyysiseen aktiivisuuteen ja helpottaa liikunnallisen elämäntavan siirtymistä koulun ja muun lähiyhteisön välillä. Tärkeää on myös, että kouluilla ja heidän yhteistyökumppaneillaan on samankaltaiset tavoitteet yhteistyön suhteen. Lähiyhteisön toimijat pystyvät tarjoamaan kouluille henkilöitä, joilta voi saada tukea ja koulutusta tehokkaiden liikunnallisten aloitteiden luomiseksi. Tutkimukset myös osoittavat, että tapauksissa joissa liikunnanopettajan lisäksi liikunnallisissa tapahtumissa ja liikuntatunneilla on paikalla esimerkiksi jonkin urheiluseuran työntekijä, niin näiden tapahtumien fyysisen aktiivisuuden määrä on kasvanut ja laatu parantunut. (Van Acker ym. 2011, 306–307.) Koulun kautta lasten ja nuorten on mahdollista tutustua eri urheilulajeihin ja saavuttaa tarvittavat motoriset taidot, joiden myötä he saavat rohkeutta liittyä urheiluseurojen toimintaan (Eime & Payne 2008).

Kenttälän (2008) mukaan yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa lisää alueen yhteisöllisyyttä ja kerhotarjontaa. Yhteistyössä on otettava huomioon alueen erityispiirteet ja -tarpeet, koska ne vaikuttavat yhteistyön toimintatapoihin koulun kerhotoiminnassa. Koulun ja urheiluseuran yhteistyön kautta urheiluseurat voivat tarjota kerhonohjaajia kouluille. Tämän myötä koulun kerhovalikoima saadaan entistä laajemmaksi ja urheiluseurat saavat paikallista näkyvyyttä ja tunnettavuutta sekä mahdollisesti uusia toimijoita joukkoonsa. Koulun kerhotoiminta on tarkoin määriteltyä, joten on tärkeää että koulun yhteistyökumppanit tietävät koulun kerhotoimintaa ohjaavat säädökset ja tavoitteet. (Kenttälä 2008, 34–35.)

Saarinen (2011) esittelee tekstissään Porissa järjestettyä kerhoyhteistyötä kolmannen sektorin kanssa. Tavoitteena oli aktiivisten yhteistyökumppaneiden löytäminen ja sitouttaminen pitkäjänteiseen yhteistyöhön. Keskeistä on markkinoida kerhotoiminta yhteistyökumppaneille siten, että he kokevat saavansa toiminnasta hyötyä itselleen. Uusien harrastajien saaminen ja oman toiminnan esiin tuominen koululaisten keskuudessa ovat asioita, joilla kerhoyhteistyötä voidaan seuroille markkinoida. Toiminnan laadun kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhteistyökumppanit sitoutuisivat toimintaan useamman vuoden kerrallaan. (Saarinen 2011, 70.)

Åbacka (2013) avaa tekstissään Vantaan kaupungin näkökulmia siihen, miten seurat voivat lisätä yhteistyötä koulujen kanssa. Yhteistyön lähtökohtina tulisi olla seuran ja koulun aito halu toteuttaa toimintaa sekä pyrkiä yhteistyöhön, josta molemmat osapuolet hyötyvät. Seuroilla tulisi olla aito halu lisätä lasten liikuntaa kokonaisvaltaisesti, eikä ainoastaan painottaa omaa lajiaan. Kerhotoiminnalle on asetettu tiettyjä kriteerejä, joita ovat toiminnan monipuolisuus, kerhotoiminnan liittäminen osaksi oppilaan turvallista koulupäivää, oppilaiden palautteen huomioiminen sekä toiminnasta tiedottaminen. Koulumaailman haasteiksi nähdään muun muassa yksilöiden huomioiminen, vastuu, opettajien asenteet, koulupäivän rytmi, sitoutuminen, jatkuvuus, rahoitus sekä tilat ja välineet. (Åbacka 2013.)

Maijala ja Pasanen (2015) käsittelevät tekstissään jo aiemmin esiteltyä Easysport -toimintaa. He tuovat tekstissään esille, että ongelmia on sekä kolmannen sektorin eri osapuolten välisessä sekä koulujen ja kolmannen sektorin välisessä yhteistyössä. Kolmannen sektorin eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen koettiin olleen puutteellista, sillä toiminnan onnistumisista ja vaikeuksista ei keskusteltu tarpeeksi. Tiedon välitystä ja kokemusten jakamista haluttiin lisätä kokonaisvaltaisesti. Joidenkin urheiluseurojen sitoutuminen toi-

mintaan nähtiin olleen myös ongelma, sillä mukanaolon intensiteetti vaihteli paljon. Osa seuroista saattoi nähdä tarpeelliseksi ainoastaan pinnallisen yhteistyön, jolloin toimintaan ei sitouduttu. Urheiluseuroissa oli myös henkilöitä, joiden mielestä toiminta oli turhaa ja uhka perinteiselle maksulliselle ja sitoutumista vaativalle urheiluseuratoiminnalle. (Maijala & Pasanen 2015, 44–45.)

Yhteistyö koulujen kanssa koettiin jossakin määrin olleen ongelmallista. Toimintaan osallistuneet koulut olivat hyvin erilaisia, sillä joissakin kouluissa toimintaa arvostettiin ja yhteistyö oli sujuvaa, kun taas toisissa kouluissa oli edellä mainituissa asioissa vielä paljon parantamisen varaa. Osassa kouluista toiminta jäi irralliseksi osaksi koulun toimintaa ja kerhonohjaajat kokivat olevansa täysin ulkopuolisia koulun arjesta. Koulun yhteistyöhalukkuuden koettiin olevan vahvasti riippuvaista rehtorin asenteesta toimintaa kohtaan ja siitä, miten hän kertoi toiminnasta muulle henkilökunnalle. Osalla kouluista ei ollut aikaa istua alas keskustelemaan toiminnasta, vaan ainoana vuorovaikutustapana oli sähköposti. Joissakin kouluissa liikuntakerhoihin ei tullut tarpeeksi lapsia eivätkä opettajat kannustaneet lapsia osallistumaan kerhoihin. Opettajat eivät myöskään olleet kiinnostuneita siitä, mitä kerhoissa tapahtuu, jolloin levottomien ryhmien hallinta jäi täysin ohjaajien vastuulle. Joissakin kouluissa ohjaajilla oli vaikeuksia saada avaimia liikuntatiloihin ja yksittäisissä kouluissa rehtori kielsi koulun liikuntavälineiden käytön Easysport -toiminnassa. (Maijala & Pasanen 2015, 47–48.)

Ongelmia koettiin olevan myös aikataulujen sovittelussa, sillä palveluntarjoajat olisivat halunneet sopia Easysport -ryhmien aikataulut hyvissä ajoin ennen lukuvuoden alkua, jolloin kerhoja olisi voitu järjestää heti koulun jälkeen. Joissakin kouluissa vapaat salivuorot olivat liian myöhään, jolloin oppilaat olivat jo ehtineet lähteä kotiin. Aikatauluja saatettiin sopia vasta elokuussa ja ne muuttuivat viime hetkeen asti, mikä hankaloitti toiminnan markkinointia. Kerhojenohjaajat kokivat pettymystä siitä, että koulut eivät tiedottaneet liikuntaryhmien peruuntumisesta, koska joskus ohjaajat saivat tiedon kerhon peruuntumisesta vasta tullessaan koululle. Koulujen nähtiin elävän kovan painostuksen alaisena, koska koko ajan tuli erilaisia pyyntöjä eri tahoilta. Tämän vuoksi hyvienkin asioiden ja hankkeiden koettiin jäävän ilman panostusta. (Maijala & Pasanen 2015, 48–49.) Toimivan yhteistyön tae tässä projektissa oli se, että kaikkien yhteistyön osapuolien intressit otettiin huomioon, jolloin toiminta oli jokaiselle osapuolelle hyödyllistä. Kuten aiemmin todettiin, tämän kaltainen toiminta ei kaikilta osin onnistunut ihanteellisesti. (Maijala & Pasanen 2015, 55.)

Kokoavasti voidaan todeta, että toimiakseen koulujen ja urheiluseurojen välisen yhteistyön tulee hyödyttää molempia osapuolia ja molempien osapuolten intressit tulee ottaa huomioon. Koulut esimerkiksi voivat saada kerhoihinsa ammattitaitoisia ohjaajia ja urheiluseurat paikallista näkyvyyttä ja tunnettavuutta seuralle. Yhteistyökumppaneiden on tärkeä tiedostaa koulun kerhotoimintaa ohjaavat säädökset ja tavoitteet, jotta kerhotoiminta on laadukasta ja täyttää sille asetetut tavoitteet. Koulujen on tärkeää löytää yhteistyökumppani, joka sitoutuu pitkäjänteiseen toimintaan. Koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä tulee vastaan haasteita, joista yleisimpinä voidaan mainita vuorovaikutuksen puutteellisuus, osapuolten eriasteinen panostaminen toimintaan sekä aikataulujen sopiminen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkielmamme oli tapaustutkimus, jossa lähdimme tutustumaan Kempeleen kunnan kokeuksiin koulu-urheiluseura -yhteistyöstä kerhotoiminnan järjestämisen osalta. Tutkimuksen toteutimme haastattelemalla yhteistyön parissa toimivia henkilöitä kouluista ja urheiluseuroista. Asiantuntijahaastatteluista toimme esiin ne tekijät, jotka edistivät ja vaikeuttivat liikuntakerhotoimintaa ja yhteistyötä sekä ne syyt, miksi osapuolet halusivat mukaan yhteistyöhön.

4.1 Tutkimuskysymykset

Tutkielmamme tarkoituksena oli selvittää osapuolten näkemyksiä liikuntakerhotoiminnasta ja koulu-urheiluseura -yhteistyöstä. Lisäksi halusimme selvittää, miksi osapuolet halusivat mukaan yhteistyöhön. Tutkimuskysymyksiämme ovat

1. Miten koulut ja urheiluseurat kuvaavat liikuntakerhotoimintaa?
 - Mitkä asiat ovat onnistuneet liikuntakerhotoiminnassa?
 - Mitkä asiat ovat vaikeuttaneet liikuntakerhotoimintaa?
 - Miten kerhotoimintaa voidaan kehittää?
2. Miten koulut ja urheiluseurat kuvaavat koulu-urheiluseura -yhteistyötä?
 - Mitkä asiat ovat edistäneet koulu-urheiluseura -yhteistyötä?
 - Mitkä asiat ovat vaikeuttaneet koulu-urheiluseura -yhteistyötä?
3. Miksi koulut ja urheiluseurat halusivat mukaan yhteistyöhön?

4.2 Aineiston keruu

Tutkielman toteutus sai alkunsa Pohjois-Pohjanmaan Liikunnan kerhotoiminnan kehittämishankkeen palaverissa 12.10.2016. Syksyn 2016 aikana saimme yhteistyöhön osallistuvien henkilöiden yhteystiedot Kempeleen kunnan liikuntasihteeriltä ja kevään 2017 aikana olimme yhteydessä yhteistyön eri osapuoliin ja sovimme jokaisen osapuolen kanssa tapaamisen, jossa suoritimme haastattelun. Tutustuimme koulujen ja urheiluseurojen taustoihin sekä aikaisempiin tutkimuksiin koulu-urheiluseura -yhteistyöstä. Näiden tietojen pohjalta laadimme haastattelurungot (ks. liite 1 ja liite 2), joissa oli sekä yhteisiä kysymyksiä

niin kouluille kuin seuroille, mutta myös molemmille osapuolille erityisesti kohdennettuja kysymyksiä.

TAULUKKO 1. Aineistonkeruu ja aineistot

Ajankohta	Haastateltava	Paikka ja kesto	Aineisto litteroituna
Tammikuu 2017	Seura 1	Oulun yliopisto, 34 min	8 sivua
Helmikuu 2017	Seura 2	Kempele, 23 min	6 sivua
Helmikuu 2017	Seura 3	Kempele, 19 min	7 sivua
Helmikuu 2017	Kunnan yhteyshenkilö	Kempele, 37 min	8 sivua
Toukokuu 2017	Koulut 1–5	Kempele, 27 min	7 sivua

Taulukosta 1 selviää haastattelemamme henkilöt, haastattelupaikka, -aika ja haastattelun kesto. Tutkimusaineiston keräsimme asiantuntijahaastatteluina neljästä eri yksilöhaastattelusta ja yhdestä ryhmähaastattelusta. Yksilöhaastatteluissa haastattelimme kolmen eri urheiluseuran edustajaa sekä koulu-urheiluseura -yhteistyöstä vastaavaa yhteyshenkilöä. Ryhmähaastattelussa haastattelimme viiden eri koulun edustajaa, jotka vastaavat järjestetystä seurayhteistyöstä sekä jo aikaisemmin haastateltu yhteyshenkilö. Joiltakin kouluilta oli paikalla useampia edustajia, jolloin haastattelussa oli mukana kahdeksan koulun edustajaa sekä yhteyshenkilö. Kokonaisuudessaan yksilö- ja ryhmähaastatteluun osallistui yhteensä 12 henkilöä, joista 2 oli naisia ja 10 miehiä.

Olimme molemmat kaikissa haastatteluissa paikalla ja työnjako toimi siten, että vuorotellen meistä toinen oli vastuussa haastattelun vetämisestä ja toinen keskittyi haastattelun seuraamiseen sekä esitti tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Tallensimme haastattelut sekä ääninauhurilla että älypuhelimella, jotta varmistuisimme siitä, ettei saamamme aineisto vahingossa häviäisi. Pyrimme pitämään haastatteluiden ilmapiirin rentona ja keskustelunomaisena, mutta seurasimme kuitenkin ennalta laatimaamme haastattelurunkoa. Tarvittaessa esitimme tarkentavia lisäkysymyksiä sellaisiin aiheisiin, joista tunsimme tarvitsevamme lisätietoa. Haastattelimme ensimmäisen seuran vastuuhenkilöä tammikuussa 2017 Oulun yliopiston kirjaston ryhmätyöskentelytilassa. Toisen seuran haastattelu tapahtui helmikuussa Kempeleessä seuran omissa tiloissa ja kolmannen seuran haastattelu myöskin helmikuussa kauppakeskus Zeppeliinissä sijaitsevassa kahvilassa. Yhteyshenkilön, joka vastaa kokonaisuudessaan koulujen ja seurojen välisestä yhteistyöstä liikuntakerhotoiminnan osalta Kempeleessä, haastattelu toteutettiin helmikuussa eräällä Kempeleen koululla. Eri koulujen vastuopettajia haastattelimme ryhmähaastattelussa toukokuussa eräällä

Kempeleen koululla, jossa paikalla olivat kaikkien yhteistyöhön osallistuneiden koulujen vastuuopettajat sekä toimintaa koordinoiva yhteyshenkilö.

4.3 Tapaustutkimus

Tapaustutkimus sisältää lähtökohtaisesti useita tutkimusmenetelmiä, jolloin voidaan sanoa, että tapaustutkimus on tutkimustapa tai tutkimusstrategia, jonka sisällä voidaan käyttää erilaisia aineistoja ja menetelmiä (Laine, Bamberg & Jokinen 2007, 9). Tapaustutkimuksesta ei ole mahdollista esittää yhteneväistä määritelmää, mutta yhden yleisimmän määritelmän mukaan tapaustutkimus on toiminnassa olevan tapauksen tutkimista. Tapaustutkimus kohdistuu nykyhetkeen, mutta useimmiten tapauksen ymmärtäminen vaatii myös menneisyyden tuntemista. Tutkimukseen osallistuvia ihmisiä voi olla runsaastikin, mutta he eivät ole satunnainen otos mistään perusjoukosta. Tapaustutkimuksessa tapahtumissa mukana olleiden tiettyjen toimijoiden merkitysrakenteet kiinnostavat sekä tutkitaan naturalistisia eli luonnollisia tilanteita, joita tutkija ei voi keinotekoisesti järjestää ja halutaan saada tietoa tiettyihin tapauksiin liittyvistä syy-seuraus -suhteista. Tapaustutkimuksessa keskeistä on myös yksilöiden kyky tulkita elämän tapahtumia ja muodostaa niistä merkityksiä, jolloin tutkijaa kiinnostaakin juuri tutkittavan antamat merkitykset hänen omille toiminnoilleen omassa ympäristössään. (Syrjälä 1995, 11–13.)

Tutkimuksemme kohdistui aineistonkeruun aikana tapahtuvaan tapaukseen, mutta olemme pyrkineet kokoamaan myös käsityksen sitä edeltäneistä tapahtumista ja siitä, onko esimerkiksi samankaltaista toimintaa järjestetty aiemmin Kempeleessä. Tutkimukseemme valitut haastateltavat henkilöt on valittu huolella, jotta he osaisivat tarjota meille tietoa juuri tästä kyseisestä tapauksesta, jonka vuoksi näiden henkilöiden ajatukset ja merkitysrakenteet kiinnostavat meitä. Tutkielmassa keskityimme syy-seuraus -suhteisiin siitä, miksi yhteistyö seurojen ja koulujen välillä on tai ei ole toiminut sekä miten ja miksi yhteistyö alun alkaen sai alkunsa.

Kvalitatiivisen tapaustutkimuksen fokus kohdistuu enemmän prosessiin kuin produktiin, koko ympäristöön eikä siitä eristettyihin yksittäisiin muuttujiin sekä uuden oivaltamiseen eikä aikaisempien teorioiden ja tutkimustulosten todentamiseen. Tutkimus on kokonaisvaltaista ja systemaattista kuvausta ilmiöstä, jossa osallistujien ääni kuuluu esimerkiksi esitettynä suorina lainauksina tapahtumista. Tutkija ja tutkittava ovat vuorovaikutuksessa keskenään tutkimusaineistoa koottaessa, jolloin tutkija on mukana tutkimuksessa omine henki-

lökohtaisine kokemuksineen, mutta tutkijan omat kokemukset ja ennakkokäsitykset eivät saa kuitenkaan vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkijalla on oma tapansa ymmärtää ja tulkita tutkimuskohdetta ja että hänellä on siihen liittyviä omia olettamuksia. Tutkijan on kuitenkin pyrittävä tiedostamaan ennakkoluulonsa tutkimuskohteesta ja tuotava ne esille tutkimusta raportoitessa. Joustavuus kuvastaa myös hyvin tapaustutkimusta, sillä tietoa etsitään sieltä, mistä sitä on saatavissa. (Syrjälä 1995, 13–14.)

Tutkijoina suunnistimme tiedon luo Kempeleeseen, koska sieltä meidän oli mahdollista saada tietoa koulujen ja seurojen välisestä yhteistyöprosessista. Tutkimuksemme tarkoituksena ei ollut aikaisemman teoreettisen tiedon testaaminen, vaan pyrimme löytämään niitä asioita, mitkä edistävät ja vaikeuttavat juuri Kempeleessä toteutettua koulujen ja seurojen välistä yhteistyötä. Meillä tutkijoina oli omat ennakkokäsityksemme koulujen ja seurojen välisestä yhteistyöstä, jotka vaikuttivat meidän tapaamme tulkita ja ymmärtää tapausta, mutta meidän tuli pyrkiä tiedostamaan nämä ennakkokäsitykset, tuoda ne tutkimuksesamme esille emmekä antaneet niiden vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

Laine ym. (2007) näkevät tapaustutkimuksen perusteellisena ja tarkkana kuvauksena tutkitavasta ilmiöstä, joka voi olla esimerkiksi yksilö, yhteisö, organisaatio, kaupunki, tapahtumakulku, valtio tai sivilisaatio. Tapaustutkijan tulee erottaa toisistaan tapaus ja tutkimuksen kohde. Tutkimuksen kohde viittaa asiaan, jota tapaus ilmentää. Tutkielmamme tapauksena on Kempeleen kunnassa koulu-urheiluseura -yhteistyö kerhotoiminnan järjestämisen osalta ja tutkimuksen kohteena ovat ne asiat, jotka vaikuttavat Kempeleen yhteistyöhön. Tapaustutkimuksen lähtökohtana on kerätä mahdollisimman monipuolinen aineisto ja kuvata tutkimuksen kohdetta perusteellisesti. Tapaustutkimusta tehdessä yksi tärkeimmistä kysymyksistä on, mitä voimme oppia tapauksesta. Tapaustutkimuksessa tarkastellaan usein monimutkaisia ja pitkäkestoisia ilmiöitä, jonka vuoksi se soveltuu hyvin vastaamaan kysymyksiin, *miten* ja *miksi*. (Laine ym. 2007, 10.)

Tutkielmassamme tutustuimme Kempeleen kunnan kokemuksiin urheiluseurojen ja koulun välisestä yhteistyöstä kerhotoiminnan järjestämisessä. Tavoitteenamme oli selvittää, *miten* koulut ja urheiluseurat kuvaavat järjestettyä yhteistyötä ja liikuntakerhotoimintaa sekä *miksi* osapuolet halusivat mukaan yhteistyöhön. Laineen ym. (2007) mukaan tapaustutkimuksen päämääränä on lisätä ymmärrystä tutkittavasta tapauksesta ja olosuhteista, joiden lopputuloksena tapauksesta muodostuu sellainen kuin se on. Tapaustutkimuksen tekijää ohjaa

eteenpäin tunne tai alustava tieto siitä, että tapaus on jollain lailla tärkeä. (Laine ym. 2007, 10.) Tässä tutkielmassa tärkeää oli saada tietoa Kempeleen esimerkin pohjalta yhteistyön onnistumisista ja haasteista, joiden pohjalta muut koulu-urheiluseura -yhteistyötä harkitsevat kunnat voivat kehittää omia suunnitelmiaan ja ennaltaehkäistä yhteistyön ongelmia.

Tapaustutkimuksen tulosten yleistettävyyteen on esitetty monia eri näkökulmia. Peuhkuri (2008) tuo tekstissään esille, että tapaustutkimusotteen kriitikoiden mielestä tapaustutkimuksen tulokset koskevat ainoastaan tutkittua tapausta, eikä niillä ole laajempaa tieteellistä arvoa. Kritiikkiä on perusteltu sillä, että tieteellisen tutkimuksen tavoitteena tulee aina olla tulosten tilastollinen yleistettävyys. Tähän näkökulmaan voidaan vastata sillä, että tapaustutkimuksen yleistäminen on erilaista kuin tilastollinen yleistäminen. Tapaustutkimuksen tulosten yleistettävyys perustuu teorian osuuteen tutkimuksen rakentamisessa ja koko tutkimusprosessissa. Tapaus tulisi pyrkiä liittämään muihin tutkimuksiin ja aihepiiristä kerättyyn teoreettiseen tietoon, jotta tapaustutkimuksen tulokset olisivat teoreettisesti yleispäteviä. (Peuhkuri, 2008, 130–131.) Pyrimme tutkielmassamme liittämään saamamme tulokset aikaisempiin tutkimustuloksiin koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä, jotta voisimme ainakin jossakin määrin antaa yleispätevää tietoa koulujen ja seurojen väliseen yhteistyöhön liittyvistä keskeisistä seikoista. Yleistäminen ei kuitenkaan ole tutkimuksemme päätarkoitus, vaan pyrimme ymmärtämään Kempeleen tapausta ja saamaan siitä mahdollisimman paljon tietoa.

Häikiön ja Niemenmaan (2008) mukaan tapaustutkimuksessa tutkija muodostaa tutkimuksen aikana sen teorian, jota hän käyttää. Tutkimuksen kuluessa tutkija joutuu täsmentämään ja tarkastamaan aikaisempia teoreettisia lähtökohtia ja esimerkiksi aineistossa kiinnostavaksi osoittautuneet asiat eivät välttämättä vastaa sitä, mikä tuntui tärkeältä teoreettisista kirjallisuutta tarkasteltaessa. Kirjallisuuden kautta voidaan myös tehdä löytöjä, jotka antavat uuden näkökulman tutkittaville asioille ja näin muokkaavat tutkimuksen lähestymistapaa. (Häikiö & Niemenmaa 2008, 51.)

Syrjälän (1995) mukaan tutkimuskohteen valinta perustuu alkuperäiseen kysymyksenasetteluun, mutta usein myöhemmin tutkimuksen kohde suuntaa tutkimusongelmien muotoilemista. Tutkimus voi myös muuttua toteutukseltaan ja tavoitteiltaan monilla eri tavoilla todellisessa tilanteessa vallitsevien olosuhteiden perusteella. (Syrjälä 1995, 14–15.) Tutkielmassamme tilanne on samantapainen, koska voimme jossain määrin ennakkoon olettaa keskeisiä käsitteitä ja näkökulmia, mitkä saattavat nousta vahvasti esille aineistostamme.

Loppujen lopuksi vasta aineiston kerättyämme saamme kokonaiskuvan siitä, mitkä asiat nousivat haastattelujen myötä esille. Tämän jälkeen pääsemme rakentamaan lopullista teoreettista kehystä tutkielmalle. Samalla tavalla ennen aineiston keruuta luomiamme tutkimuskysymyksiä voi joutua jossain määrin muokkaamaan, jotta ne vastaisivat aineistosta esiin nousseita keskeisiä teemoja.

4.4 Asiantuntijahaastattelu

Asiantuntijahaastattelua voidaan käyttää tilanteessa, jossa haastateltavilta pyritään hankkimaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tällöin tutkijan kiinnostuksen kohteena ei ole haastateltava sinänsä, vaan tutkijaa kiinnostaa haastateltavalta saatu tieto ilmiöstä, joka hänellä oletetaan olevan. Haastateltavien valinta perustuu heidän asemaansa ja osallisuuteensa tutkimuksen kohteena olevassa ilmiössä. Haastateltavaksi ei voida siis valita ketä tahansa, vaan haastateltavalla oletetaan olevan tietoa juuri siitä ilmiöstä, jota tutkitaan. (Alastalo & Åkerman 2010, 373–374.)

Asiantuntijahaastattelua käytetään faktuaalisen kuvauksen rakentamiseen, jolloin haastatteluaineiston kerääminen ja aineiston analysointi tehdään usein yhtä aikaa. Tämä johtuu siitä, että asiantuntijahaastatteluissa haastattelurunko räätälöidään sen mukaan, ketä haastatellaan. Tällöin haastatteluun on valmistauduttava tutustumalla haastateltaviin henkilöihin ja heidän edustamiinsa organisaatioihin sekä analysoimalla aikaisempia tutkimusaineistoja tutkittavasta ilmiöstä. Prosessia tutkittaessa tärkeää on tutustua myös sitä koskeviin materiaaleihin, kuten kokouspöytäkirjoihin, muistioihin ja raportteihin. Tämän kautta jokaiselle haastateltavalle tai haastateltavien ryhmälle rakentuu yksilöllinen haastattelurunko. Huolellisen taustatyön jälkeen tutkijan on keskityttävä haastattelutilanteeseen, jossa tutkijan on tärkeää tiedostaa se, kun haastateltavana on ilmiön asiantuntija, hän saattaa kertoa siitä hyvin yleisellä tasolla, jolloin tärkeät yksityiskohdat voivat jäädä uupumaan haastattelusta. Tämän tiedostettuaan tutkija osaa kiinnittää huomiota haastattelun etenemiseen ja hän osaa tarttua haastattelun edetessä lisäkysymysten kautta asioihin, joista hän tuntee tarvitsevänsä tarkempaa tietoa. Tutkijan tulee myös olla valmis kohtaamaan asioita, joista hän ei ennakkovalmisteluista huolimatta ole selvillä. Tutkijan voi olla perusteltua ottaa aktiivinenkin rooli haastattelutilanteessa, jolloin hän esittää lisäkysymyksiä ja harjoittaa eräänlaista lähdekritiikkiä esimerkiksi korjaamalla haastateltavan kertomien yksityiskohtien, kuten ni-

mien, korjaamista. Joskus pientenkin asioiden tuominen haastatteluun voi muuttaa haastateltavan kertomusta oleellisesti. (Alastalo & Åkerman 2010, 378–380.)

Aineiston keruussa suoritimme myös yhden ryhmähaastattelun koulujen yhteyshenkilöille, johon osallistui 8 haastateltavaa. Eskola ja Suoranta (2008) määrittelevät ryhmähaastattelun tilanteeksi, jossa paikalla on useita haastateltavia ja haastatteli/haastattelijaita. Tilanteessa tavoitellaan ryhmäkeskustelua tutkittavasta aiheesta. Ryhmähaastattelun kautta voidaan saada tavallista enemmän tietoa, koska osallistujat voivat yhdessä muistella tapahtumia sekä tukea ja rohkaista toisiaan. Ryhmähaastattelun käytöstä voidaan löytää muutamia etuja yksilöhaastatteluun verrattuna. Ensinnäkin ryhmähaastattelussa haastateltavat kontrolloivat toisiaan, jolloin esimerkiksi tutkittaessa haastateltavien mielipiteitä haastattelijan vaikutus tilanteeseen on yksilöhaastattelua pienempi. Toiseksi ryhmähaastattelu on varsin tehokas menetelmä, koska yhdessä istunnossa saadaan haastateltua useita ihmisiä. Sopiva haastateltavien määrä ryhmähaastattelussa on 4–8 henkilöä, mutta määrä riippuu haastateltavista ja tutkimuksen tarkoituksesta. Haastateltavien joukon tulisi myös olla suhteellisen homogeeninen ryhmä, jotta kaikki ymmärtävät esitetyt kysymykset ja käytetyt käsitteet. (Eskola & Suoranta 2008, 94–96.) Yksi ryhmähaastattelun haasteista liittyy haastattelun litteroimiseen. Ongelmallisia saattavat olla tilanteet, joissa usea ihminen puhuu samaan aikaan. Usean ihmisen puhuessa yhtä aikaa, voi myös olla haastavaa tunnistaa, kuka milloinkin puhuu. (Eskola & Suoranta 2008, 98.)

Tutkielmassamme haastateltavat valittiin tarkoin sillä perusteella, mikä heidän roolinsa on Kempeleen koulu-urheiluseura -yhteistyössä. Uskoimme saavamme haastattelutilanteessa sellaista uutta tietoa, jota emme ennakoon osanneet odottaa ja siksi halusimme pitää haastattelun keskustelunomaisena, jossa lisäkysymysten esittäminen olisi luontevaa. Näiden lisäkysymysten kautta saimme paljon sellaista tietoa, mikä olisi muuten luultavasti jäänyt saamatta.

4.5 Aineiston analyysi

Tuomen ja Sarajärven (2009, 91) mukaan sisällönanalyysi on yksi laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmistä. Tässä analyysimenetelmässä tarkoituksena on saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus mahdollisimman tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & sarajärvi 2009, 103). Noudatamme tutkimuksessamme Tuomen ja Sarajärven (2009) esittelemää teoriaohjaavaa analyysimuotoa, jossa analyysista voidaan löytää teoreettisia kytkentö-

jä, mutta ne eivät pohjaudu suoraan johonkin tiettyyn teoriaan tai teoria voi toimia apuvälineenä analyysissa. Tässä analyysimuodossa analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto ohjaa tai auttaa analyysia ehkä eklektisestikin. Analyysista on siis tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta tarkoituksena ei ole testata aikaisempaa tietoa, vaan ennemminkin herättää uusia ajatuksia. Teoriaohjaavan analyysin päättely on usein abduktiivista, jolloin ajatteluprosessissa vaihtelevat valmiit mallit ja aineistolähtöisyys ja näitä pyritään yhdistelemään toisiinsa. (Tuomen & Sarajärvi 2009, 96–97.) Teoriaohjaavassa analyysissa aineistoa tulee lähestyä sen omilla ehdoilla ja analyysin edetessä yhdistää se johonkin tiettyyn teoriaan (Tuomi & Sarajärvi 117).

Aloitimme keräämäämme haastatteluaineiston analysoinnin litteroimalla haastattelut. Litteroinnin tarkkuutta määrittellessämme käytimme Ruusuvuoren (2010) tekstissä esitettyjä perusteltuja, joiden mukaan litteroinnin tarkkuus määritetään tutkimusongelman ja metodisen lähestymistavan perusteella. Kun tutkitaan jotakin rajattua tapahtumaa ja halutaan saada käsitys siitä, mitä prosessissa tai tilanteessa tapahtui, vähemmän tarkka litteraatio riittää. (Ruusuvuori 2010, 424–425.) Tutkielmassamme tutkimme koulu-urheiluseura-yhteistyötä Kempeleessä, joten tapahtuma on selkeästi rajattu tähän tiettyyn esimerkkitapaukseen ja näin ollen vähemmän tarkan litteraation käyttö on perusteltua.

Aineiston analysointia jatkettiin Tuomen ja Sarajärven (2009) esittelemän mallin mukaisesti. Siinä analyysin tekninen vaihe alkaa aineiston alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä, jossa pyritään nostamaan esiin tutkimusongelmien kannalta keskeiset asiat. Pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään yhtäläisten ilmaisujen joukoiksi ja samaa tarkoittavat ilmaukset yhdistetään samaan kategoriaan (teemaan) ja annetaan sille sisältöä kuvaava nimi. Analyysia jatketaan yhdistelemällä samansisältöisiä alateemoja toisiinsa ja muodostamalla ylä- eli pääteemoja. Lopuksi kaikki pääteemat yhdistetään yhdeksi kaikkia kuvaavaksi teemaksi. Tutkimusongelmiin pyritään vastaamaan näiden yläteemojen, alateemojen ja yhdistävien teemojen avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101.) Litteroimme jokaisen haastattelun omaan tiedostoonsa, jonka jälkeen loimme jokaisen vastauksen alle pelkistetyn ilmauksen kyseisestä vastauksesta. Pelkistämisen eli redusoinnin avulla pyrimme löytämään litteroiduista haastatteluista asiasisältöjä, jotka ovat tutkimuksemme kannalta olennaisia. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan aineiston pelkistämisessä on kyse informaation tiivistämisestä tai pilkkomisesta osiin. Pelkistämistä ohjaa tutkimusongelma, jonka mukaan aineistoa pelkistetään litteroimalla tutkimusongelman kannalta olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Alla esimerkki yhdestä redusoimastamme vastauksesta. Kysymys: Minkälaista toimintaa liikuntakerhoissa järjestetään?

Seura 3

”Tuota... näissä mitä me ollaan pyöritetty eli mää olin nyt syksyn tässä itte ohjaajana niinku mejän puolesta ja olin tuossa Kirkonkylän koululla. Niin mulla oli ohjattavina iltapäiväkerho-ryhmät kaks kertaa viikossa eli ne oli niitä jotka jäi siihen koulun jälkeen. Semmonen kymmenkunta lasta sitten tuota tuli sinne. Osa pidettiin pihalla. Ihan käytettiin hyväksi koulun sitä ulkoleikkipaikkaa ja muuta... Pelikenttiä ja mitä siellä oli. Keksittiin monenlaisia pelejä ja leikkejä liikkumiseen. Ja osa niistä oli sitten koulun liikuntasalissa ja siellä oli sitten erilaiset pallopelit ja muuta temppurataa kaikkea vähän semmosta lapsilähtöistä kuitenkin. Aika paljon kuuntelin mitä he haluaa, mutta tietenki ku on kymmenen lasta niin siinä voi tulla kymmenen toivetta. Aina joku sitten päätettiin.”

Pelkistimme edellä esitetyn vastauksen seuraavasti: Toiminta on ollut erilaisten pelien pelaamista ja leikkimistä. Pelkistämisen avulla saimme yksinkertaisen ja riittävän kattavan kuvan haastateltavan näkemyksistä. Selkeän ja yksinkertaistetun vastauksen avulla aineistosta pystyttiin nostamaan esille erilaisia pääteemoja ja alateemoja.

Pelkistämistä ohjaa tutkimusongelma, jonka mukaan aineistoa pelkistetään litteroimalla tutkimusongelman kannalta olennaiset ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.) Pelkistämisen myötä saimme tarkemman ja selkeämmän kuvan siitä, mitä haastateltavat vastauksissaan kertoivat. Tämän myötä myös vastausten väliset yhteneväisyydet ja eroavaisuudet tulivat selkeämmin esille.

Pelkistämisen jälkeen aloitimme teemoittelun, jossa pelkistetyistä ilmauksista etsimme usein esiin nousevia pääteemoja ja niihin liittyviä alateemoja. Kokosimme pääteemat ja alateemat taulukkoon siten, että niistä selviää teemojen aihe ja niiden esiintyvyys vastauksissa. Taulukoinnin avulla saimme konkreettisesti esille sen, mitkä asiat nousivat haastateltavien vastauksissa esille ja kuinka monta kertaa nämä asiat vastauksissa mainittiin. Vertailimme saamiamme tuloksia aiempiin saman aihealueen tutkimustuloksiin sekä tutkimuksemme teoriaosuuteen ja etsimme niistä yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Tuomen ja Sarajärven (2003) mukaan teemoittelussa painottuu se, mitä kustakin teemasta on sanottu. Mainintojen lukumäärät voidaan ottaa myös huomioon. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 95.) Eskolan ja Suorannan (2008) mukaan teemoittelun avulla on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa. Teemoittelussa aineistosta pyritään löytämään ja sen jälkeen erottelamaan tutkimuskysymysten kannalta keskeiset asiat. (Eskola & Suoranta 2008, 174.)

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan teemoittelu analyysimenetelmänä tarkoittaa sitä, että aineistosta pyritään löytämään yhteisiä tai erottavia teemoja eli keskeisiä aiheita. Teemoittelu on yleensä luonteva tapa edetä aineiston analyysissä litteroinnin jälkeen järjestämällä saatuja vastauksia teemoittain saman teeman alle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Teemoittelussa kyse on kvalitatiivisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Keskeisessä asemassa on se, mitä kustakin teemasta on sanottu ja ideana on löytää tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelun avulla aineistosta saadaan esille käytännöllisen tutkimusongelman kannalta olennaista tietoa sekä kokoelma erilaisia vastauksia ja tuloksia esitettyihin kysymyksiin. Keskeistä on myös vuoropuhelu aineiston ja teorian välillä, sillä aineistosta saatuja tuloksia tulee vertailla aikaisempiin tutkimustuloksiin ja mahdollisesti pohtia niissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä. (Eskola & Suoranta 2008, 178–179.)

Aineistosta esiin nousseet teemat mukailevat vahvasti käyttämässämme haastattelurungossa olleita kysymyksiä. Haastattelussa kysyimme esimerkiksi, mitkä asiat ovat edistäneet yhteistyötä ja mitkä asiat taas ovat vaikeuttaneet yhteistyötä. Alateemat johdimme pelkistetyistä vastauksista. Seuroja haastatellessa löysimme esimerkiksi seuraavia alateemoja. Alateema avoin kanssakäyminen löytyi seuraavista pelkistetyistä vastauksista: *“Kanssakäyminen on ollut mutkatonta.”*, *“Ulospäinsuuntautuneisuus ja avoimuus helpottaa yhteistyötä.”*. Alateema aiemmat kokemukset yhteistyöstä löytyi seuraavasta vastauksesta: *“Aiemmat kokemukset yhteistyöstä ovat vaikuttaneet positiivisesti yhteistyöhön.”*. Muun muassa näistä alateemoista pystyimme johtamaan pääteemat yhteistyötä edistäneet asiat ja yhteistyötä vaikeuttaneet asiat.

Kysyimme haastattelussa myös sitä, miten osapuolet kehittäisivät yhteistyötä. Tästä kysymyksestä pystyimme muodostamaan pääteeman yhteistyön kehittäminen. Yhteistyön kehittämisen alateeman markkinoinnin lisääminen johdimme seuraavista pelkistetyistä vastauksista: *“Yhteistyötä voisi kehittää markkinoinnin osalta.”* ja *“Haasteena isoissa kouluissa kerhojen markkinointi ja oppilaiden saaminen kerhoihin.”*. Toisen pääteeman yhteistyön kehittäminen alateemaksi valikoitunut teema on seurojen aktivointi suunnittelussa, joka johdettiin seuraavista pelkistetyistä vastauksista: *“Seura toivoisi, että yhteistyötä laajennettaisiin siihen suuntaan, että heillä olisi enemmän mahdollisuuksia toimia koulussa.”* ja *“Ottamalla seurat mukaan lukujärjestysten suunnitteluun. Yleisesti parantaa asioiden ennakointia ja valmistelua.”*

5 TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme tutkimuksemme keskeisimmät tulokset ja samalla vastaamme tutkimuskysymyksiimme. Urheiluseurojen haastatteluista johdettuja liikuntakerhotoimintaa koskevia pääteemoja ovat liikuntakerhotoiminnassa onnistuneet asiat, liikuntakerhotoimintaa vaikeuttaneet asiat sekä kehitysehdotukset. Koulujen osalta pääteemat ovat samat kuin edellä ja näiden lisäksi neljänneksi pääteemaksi aineistosta johdettiin toiminnan tavoitteet. Näiden teemojen avulla vastaamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme. Toinen tutkimuskysymyksemme käsittelee koulujen ja seurojen välistä yhteistyötä ja tästä aihealueesta koulujen ja seurojen haastatteluista johdettiin samanlaiset pääteemat, sillä molempien osapuolten pääteemoja ovat yhteistyötä edistäneet ja vaikeuttaneet asiat sekä kehitysehdotukset. Kolmanteen tutkimuskysymykseen liittyviä pääteemoja taas molemmilla osapuolilla ovat yhteistyön hyödyt seuralle tai koululle, yhteistyön yleiset hyödyt sekä osapuolten syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen. Tulosluvun jokaisen alaluvun lopussa on kokoava yhteenveto keskeisistä tuloksista liikuntakerhotoiminnan, yhteistyön sekä hyötyjen näkökulmasta.

Teemat liikuntakerhotoiminnan ja koulu-urheiluseura -yhteistyön kuvauksessa ovat joltakin osin samankaltaisia, mikä johtuu näiden kahden osa-alueen tiiviistä yhteydestä. Tiedetyt asiat, mitkä edistävät yhteistyötä, edistävät samalla myös liikuntakerhotoimintaa. Esimerkiksi alateemat yhteistyö ja lasten liikunnan lisääminen esiintyvät onnistuneissa asioissa sekä liikuntakerhotoiminnassa sekä yhteistyössä.

5.1 Osapuolten kuvaukset liikuntakerhotoiminnasta

Taulukoissa 2 ja 3 on esitetty seurojen ja koulujen vastausten pelkistyksistä johdetut teemat liikuntakerhotoimintaa koskien, josta selviävät pääteemat ja alateemat ja jossa * merkitsee yhtä mainintaa aineistossa.

TAULUKKO 2. Teemoittelu urheiluseurojen näkemyksiä liikuntakerhotoiminnasta.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema
Onnistuneet asiat	Yhteistyö *	Toiminnan toteuttaminen kouluilla *	Pienten koulujen sitoutuminen liikuntakerhotoimintaan *	Lasten liikunnan lisääminen *	Tilojen riittävyys **
Vaikeuttaneet asiat	Kerhojen markkinointi **	Toiminnan organisointi *	Tilojen/välineiden puute ***	Oppilasmäärästä ilmoittaminen **	
Kehitysehdotukset	Kunnallisten liikuntapaikkojen hyödyntäminen **	Seurojen vastuun kasvattaminen *	Infot pakolliseksi osaksi koulun ohjelmaa *	Kerhotoiminnan parempi hyödyntäminen iltapäiväkerhotoiminnassa *	

Onnistuneet asiat

Seurojen mukaan liikuntakerhotoiminnassa onnistuneet asiat vaihtelivat koulujen välillä, josta johtuvat myös samankaltaiset teemat sekä onnistuneissa että vaikeuttaneissa asioissa. Onnistuneina asioina esiin nousivat yhteistyö seuran ja koulujen välillä sekä toiminnan toteuttamisen kouluilla. Välillä vallitsevista haastavista olosuhteista huolimatta toimintaa on saatu toteutettua.

Seura 1

"Siinä on onnistuttu hyvin että se yhteistyö on ollu hyvää, sekä kunnan että seurojen välillä. Ja jokaisella näillä kouluilla kuitenkin on saatu sitä toimintaa toteutettua. Ei oo menny sormi suuhun vaikka on ollu sitte vähä haastavat tilat tai välineet, elikkä ei oo ollu oikeen tiloja tai välineitä. Silti toiminta on saatu toteutettua."

Onnistuneina asioina nähtiin myös pienten koulujen sitoutuminen liikuntakerhotoimintaan, lasten liikunnan lisääminen sekä tilojen riittävyys. Taulukosta 2 selviää, että jokaisella seuralla oli omanlaisensa näkemys onnistuneista asioista, sillä ainoastaan tilojen riittävyys sai kaksi mainintaa aineistossa. Samalla esiin nousi vaihtelevuus koulujen välillä, sillä osalla kouluista tilojen riittävyys nähtiin onnistuneena asiana, kun taas osalla kouluista vaikeuttaneena asiana.

Seura 3

"Koulujen saleissa järjestetään ja kyllä koulut on järjestäny ihan mallikkaasti että yks sitte kun toi koulu 5 kun jos, en tiä tiättkö taustoja, mutta on todella iso koulu ja siinä on ollu hankahuksia muutenki heidän nää liikuntatunnit järjestää ku ei oo ku yks sali käytössä."

Seura 2 mukaan tilanne on myös ollut vaihteleva, mutta tilanne on vaihdellut yhden koulun sisällä. Kerhoja on pääsääntöisesti pyritty järjestämään liikuntasalissa, mutta sen ollessa varattuna kerhot on järjestetty ulkona. Seura 3 näkee, että pienet koulut satsaavat kokonaisvaltaisesti paremmin liikuntakerhotoimintaan, sillä osallistujamäärät ovat olleet pienillä kouluilla huomattavasti suuremmat kuin isommilla kouluilla. Lasten liikunnan määrä on kasvanut liikuntakerhotoiminnan myötä, mikä nähtiin myös onnistuneena asiana toiminnassa. Seura 2 toivoo, että tämän toiminnan kautta liikunta ja liikunnallinen elämäntapa saataisiin vakiinnutettua osaksi lasten elämää, joka jatkuisi pitkään tulevaisuudessa.

Vaikeuttaneet asiat

Liikuntakerhotoimintaa vaikeuttaneiden asioiden osalta seurat olivat huomattavasti yksimielisempiä kuin onnistuneiden asioiden osalta. Tämä selviää taulukosta 2, sillä useamman merkinnän saaneita alateemoja on kolme kappaletta. Kerhojen markkinoinnin koettiin olevan yksi selkeä liikuntakerhotoimintaa vaikeuttanut tekijä, koska puutteellisen markkinoinnin nähtiin olevan yksi syy pieniin osallistujamääriin kerhoissa.

Seura 1

”Mut haastepuoli on se, et se liittyy varmaan siihen markkinointiin, niinku kiinnittää enemmän huomiota. Ja osittain nään et siellä täytyy tämmöset info-tilaisuudet olla kouluilla ohjelmassa – Et syksyllä muutamat seurät järjesti tämmösiä vapaaehtosia infoja, just suunnattu yläasteikäisille, koska oli ennakoon tiedossa et heitä voi olla haastava saada sinne ja koulukin oli pitänyt tän vapaahtosena. He tiedotti kyllä et tämmönen info järjestetään tuolloin, olivat varanneet tilat, mutta lainausmerkeissä ’sinne ei oltu pakotettu näitä opiskelijoita’ ja osallistujamäärä oli nolla.”

Seura 2 mukaan toiminnan organisoinnissa nähtiin olevan puutteita johtuen siitä, että kouluilla on tämän hankkeen rinnalla monia muitakin projekteja, mikä vaikuttaa tähän hankkeeseen sitoutumiseen. Tilojen ja välineiden puute nähtiin olevan varsin keskeinen vaikeuttanut asia, koska jokainen seura mainitsi sen omassa haastattelussaan. Jotkin seurat ohjasivat kerhoja kuitenkin useammilla kouluilla ja kuten aikaisemmin todettiin, tilanne vaihteli koulujen välillä ja joissakin kouluissa sama asia nähtiin onnistuneena asiana. Oppilasmäärästä ilmoittaminen nähtiin myös olevan vaikeuttanut asia, koska toiminnan suunnitteleminen etukäteen on haastavaa, kun osallistujamäärä ei ole tiedossa. Yhden kerran seuran edustaja on saapunut paikalle, mutta kerhoon ei ole tullut yhtään osallistujaa.

Seura 3

”Mitä pienempi koulu niin siellä pystytään kaikki asiat varmaan järjestämään tehokkaammin. Siellä mä ainakin tiien aika tarkkaan jo että mitkä luokat mulle tulee ja suurin piirtein tiien sen määränki paljoko on. Nii sillon

osaa ehkä helpommin sitä tuntiakin suunnitella etukäteen, että mitä siellä on. Valitettavasti toi koulu 5 on semmonen, että eilenkin mä menin sinne ja ootin että, mulla oli mielessä mitä leikitään, viestiä ja tämmöstä, nii ei sinne tullu sitte ku viis tyttöä niin ne meni ihan uusiksi ne suunnitelmat.”

Kehitysehdotukset

Seurojen haastatteluista mainittiin monia asioita, miten kerhotoimintaa voitaisiin kehittää. Kahden seuran osalta esiin nousi jo valmis ratkaisu tilaongelmiin, sillä joitakin kerhotunteja on alettu järjestää kuntaan vastavalmistuneessa liikuntahallissa, mikä on helpottanut tilaongelmia. Puutteelliseen markkinointiin ja sitä kautta alhaiseen osallistujamäärään vaikuttamiseksi seura 1 ehdotti, että kerhotoimintaan liittyvät infotilaisuudet tulisivat pakolliseksi osaksi koulun ohjelmaa, jolloin oppilaat varmasti osallistuisivat näihin tilaisuuksiin. Seura 3 haastattelussa esiin nousi mielenkiintoinen kehitysehdotus siitä, että liikuntakerhotoimintaa tulisi hyödyntää paremmin koulun iltapäiväkerhotoiminnassa. Seura 3 tunsu, että koulun omissa iltapäiväkerhoissa ei kannusteta lapsia tarpeeksi osallistumaan liikuntakerhoihin. Seura 3 myös koki, että jos lapset esimerkiksi tuotaisiin koulun omista iltapäiväkerhoista liikuntakerhotoimintaan mukaan, niin koulun omalle henkilökunnalle vapautuisi aikaa muihin tehtäviin. Seura 2 haastattelussa esiin nousi mielenkiintoinen ajatus seurojen vastuun kasvattamisesta, jolloin kouluilta vapautuisi enemmän aikaa muihin projekteihin.

Seura 2

”Esimerkiksi jos tässä on niinku rehtorit ja muut niin heillä on aika paljon toimintaa tässä niinku peruspyörittämisessä ja tämä on vaan yks projekti siinä rinnalla. Vois olla jopa tehokkaampi, jos se ois ihan niinku näiden seurojen yhdessä suunnittelema ja toteuttama juttu niinku yhdessä koulujen kanssa. Mää luulisin, että siihen vois olla ehkä enemmän panostusta sitten niillä seuroilla. Tietenki siinä tarvii sitte porkkanan eli rahan millä seurat sitten lähtis sitä hommaa tekemään.”

Ajatuksena lienee se, että seuroilla voi olla käytössään enemmän aikaa ja resursseja tähän toimintaan keskittymiseen, jolloin he voisivat ottaa kerhotoiminnan osalta osan koulujen työtaakasta itselleen. Kuten haastattelusta käy ilmi, tämä vaatisi kuitenkin taloudellisten resurssien tarkistamista.

TAULUKKO 3. Teemoittelu koulujen näkemyksistä liikuntakerhotoiminnasta.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema
Onnistuneet asiat	Kerhojen aikataulutus *	Yhteistyö *	Seurojen omistautuminen *	Kerhotuntien järjestäminen koulupäivän sisällä **	Lasten liikunnan lisääminen **	Ulkopuolinen / ammattitaitoinen ohjaaja **	1.-2.-luokkalaisten iso osallistujamäärä *
Vaikeutuneet asiat	Vanhempien oppilaiden vähäinen osallistuminen / motivoiminen **	Sisätilojen riittävyys **	Yhteisen ajan löytäminen *				
Kehitysehdotukset	Yhteisten tapaamisten lisääminen *	Lasten yksilöllisen innostamisen liikuntaan *	Työntekijöiden lisäkoulutus *	Kunnallisten liikuntapaikkojen käyttö *	Kerhojen järjestämisen koulupäivän sisällä *		
Toiminnan tavoitteet	Lasten liikunnan lisääminen *	Vähän liikkuvien lasten innostaminen liikuntaan *					

Onnistuneet asiat

Taulukosta 3 nähdään, että koulujen mukaan onnistuneita asioita liikuntakerhotoiminnassa ovat kerhojen aikataulutus, seurojen omistautuminen toimintaa kohtaan, yhteistyö seurojen kanssa, kerhotuntien järjestäminen koulupäivän sisällä, lasten liikunnan lisääminen, ammattitaitoinen ohjaus ja suuri osallistujamäärä 1.–2.-luokkalaisten osalta. Kerhojen onnistuneen aikataulutuksen mainitsi koulu 2 vastauksessaan, jossa kerrottiin iltapäiväkerhojen ohjaajien antaneen positiivista palautetta selkeästä lukujärjestyksestä. Lukujärjestykseen oli selkeästi kirjattu, mikä ryhmä milloinkin osallistuu liikuntakerhoon, joten iltapäiväkerhojen ohjaajat pysyivät ajan tasalla toiminnasta ja osasivat ohjata lapsia kerhoihin. Seurojen omistautuminen toimintaa kohtaan nähtiin myös onnistuneena asiana.

Yhteyshenkilö

”Seurat on kyllä hoitanut tunnollisesti sen oman ruutunsa ja he ovat niinku innokkaita. Tietenki siinä on kaksikin asiaa. Siinä on heidän yks niinku toiminnan laajentamisen mahdollisuus. Voi samalla markkinoida markkinoi-

matta sen toiminnan kautta ja sitten onhan tässä tietenkin tällöinen seurojen taloudellinenkin puoli. Saavat katetta sille, mihin he panostavat.”

Vastauksesta voi päätellä, että seurat ovat motivoituneita sitoutumaan toimintaan, koska he voivat markkinoida omaa toimintaansa lapsille ja sitä kautta heillä on mahdollisuus laajentaa omaa toimintaansa ja saada lisää harrastajia. Myös taloudellisen puolen arvellaan lisänneen seurojen sitoutumista. Yhteistyön myötä seurat ovat pystyneet tarjoamaan työntekijöilleen enemmän töitä myös päiväaikaan seuran omien ilta-aikaan sijoittuvien harjoitusten lisäksi. Toimiva yhteistyö seurojen kanssa koettiin myös onnistuneena asiana liikuntakerhotoiminnassa.

Yhteyshenkilö

”No sitten onnistunut on mun mielestä myös tämä yhteistyö seurojen kanssa. Meillä on ollut semmosia rakentavia hyvähenkisiä palavereita ja tällöisiä mahdollisuuksia yhdessä löydetty. Puhutaan niinku samaa kieltä seurojen kanssa. Toki ku näin niinku mieltii niin vois useamminkin tavata...”

Yhteistyö on ollut yhteyshenkilön mukaan molemminpuolista vuorovaikutusta ja hän kokee, että seurat näkevät toiminnan mahdollisuudet ja tavoitteet samalla tavalla kuin koulutkin. Hän pohtii myös sitä, että tapaamisia voisi järjestää useamminkin. Yhteiset tapaamiset koulujen ja seurojen edustajien välillä vaikuttavat edistämään yhteistyötä ja sitä kautta liikuntakerhotoimintaa. Tapaamisten myötä eri toimijat ovat tulleet toisilleen tutuiksi ja toiminnalle asetetut tavoitteet vaikuttavat olleen samankaltaisia. Tästä on pääteltävissä, että useammat tapaamiset voisivat edistää liikuntakerhotoimintaa entisestään.

Koulu 1

”Se oli hirveän toimivaa, että me pystyttiin koulupäivän sisällä pyörittämään niitä tunteja. Pystyttiin sillä tavalla tavoittamaan tosi paljon niitä oppilaita ja ne oli sitten liikuntatunnin lisäksi pääsääntöisesti”

Kerhotuntien sisällyttäminen koulupäivän sisälle koettiin onnistuneena asiana ja sen avulla kerhoihin saatiin myös enemmän osallistujia. Toiminnan järjestäminen koulupäivän aikana mahdollistaa sen, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus osallistua toimintaan ja myös toimintaan osallistumisen kynnys lapsille on matalampi, kun toimintaa järjestetään koulupäivän aikana eikä koulupäivän ulkopuolella. Koulupäivän jälkeen järjestettävän kerhotoiminnan ongelmana on usein pieni osallistujamäärä varsinkin isommilla oppilailla, joten toiminnan järjestäminen koulupäivän aikana voisi olla mahdollinen ratkaisu tähän ongelmaan.

Koulu 1

”Tuli lisää liikuntaa sillä. Oppilaitahan se aina motivoi, kun tulee joku ohjaaja ulkopuolelta ja kyllä mää ainaki huomaan, että meidän koululla se vaikuttaa siihen liikkumiseen.”

Ulkopuolinen ohjaaja liikuntakerhoissa nähtiin positiivisena asiana ja sen uskotaan vaikuttaneen oppilaiden motivaatioon ja sen myötä myös kasvavaan liikunnan määrään. Myös muissa vastauksissa mainittiin koulun ulkopuolisten ohjaajien merkitys toiminnalle.

Yhteyshenkilö

”Se oli hyvä, ku tää ohjaaja joka veti nyt kevään, niin se tuli tuomaan avainta yks päivä mulle. Iltapäiväkerholaiset kun oli nähnyt sen, niin kaikki juoksi sen kimppuun.”

Kuten vastauksesta ilmenee, oppilaat pitivät siitä, että kerhojen ohjaajana toimi koulun henkilökunnan ulkopuolinen henkilö. Mahdollisena syynä voi olla ohjaajan status seuran tai lajin edustajana, joka voi kiehtoa ja sen myötä motivoida oppilaita enemmän kuin tilanteessa, jossa ohjaajat olisivat koulun henkilökuntaa. Myös koulujen edustajat kokivat ulkopuolisen ohjauksen ja osaamisen hyvänä asiana. He uskoivat, että seurojen ohjaajilla on sellaista osaamista ja taitoa, jota ei välttämättä koulun henkilökunnalta löydy.

Vaikeuttaneet asiat

Liikuntakerhotoimintaa vaikeuttaneita asioita olivat koulujen mukaan vanhempien oppilaiden vähäinen osallistujamäärä, sisätilojen riittävyys ja yhteisen ajan löytäminen. Kerhoja on pyritty järjestämään 1. luokkalaisista 9. luokkalaisiin, mutta vanhempien oppilaiden osalta kerhojen käynnistymisessä on ollut vaikeuksia pienen osallistujamäärän vuoksi. Kerhotoimintaa suunnitellessa vanhempien oppilaiden kiinnostusta toimintaa kohtaan on kartoitettu ja halukkuutta osallistua toimintaan on ollut, mutta toiminnan alkaessa osallistujia ei kuitenkaan ole ollut. Koulut reagoivat tilanteeseen markkinoimalla toimintaa oppilaiden keskuudessa enemmän ja tämän myötä myös vanhempien oppilaiden kerhoihin löytyi osallistujia.

Koulu 5 edustaja kertoi haastattelussa, että tarvittavien tilojen kanssa on ollut ongelmia syksyllä, koska koulun liikuntasali on ollut täyteen varattuna koulun omille liikuntatunneille ja näin ollen kerhoja ei ole pystytty järjestämään liikuntasalissa. Kerhoja pyrittiin järjestämään pihalla aina sään salliessa, mutta joitakin kertoja on jouduttu perumaan huonon sään vuoksi. Keväällä avattu liikuntahalli helpotti kuitenkin tilaongelmaa, joten kerhot saatiin taas pyörimään. Vastauksessa mainittiin kuitenkin, että koulu 5 osalta kerhoihin oli vaikeuksia saada tarpeeksi kävijöitä myös keväällä. Osaltaan syksyn tilaongelmat ja sen

myötä perutut kerhokerrat saattoivat vaikuttaa myös oppilaiden motivaatioon osallistua kerhoihin keväällä.

Koulu 3 koki yhteisen ajan löytämisen vaikeuttaneeksi asiaksi ja se nähtiin haasteena etenkin kerhotoiminnan suunnittelun kannalta yhdessä seurojen kanssa. Vastauksessa mainittiin koulujen omat tiukat aikataulut päiväaikaan ja seurojen aikataulut ja rutiinit, kuten harjoitukset, jotka alkavat usein iltapäivisin lähes välittömästi koulupäivien päättymisen jälkeen. Yhteisen ajan löytäminen on ymmärrettävä haaste kahden eri toimijan välillä, joiden päivittäiset aikataulut ovat usein tiukkoja, joten palaverien sopiminen vaatii runsaasti työtä etukäteen, jotta kummankin toimijan kalenterista löytyy tyhjää tilaa samaan aikaan.

Kehitysehdotukset

Koulut mainitsivat haastatteluissaan asioita, joiden avulla liikuntakerhotoimintaa voitaisiin kehittää. Kehitysehdotuksina mainittiin yhteisten tapaamisten lisääminen, lasten yksilöllinen innostaminen liikuntaan, työntekijöiden lisäkoulutus, kunnallisten liikuntapaikkojen käyttö sekä kerhojen järjestäminen koulupäivän aikana. Yhteisten tapaamisten lisääminen mainittiin jo aiemmin tässä luvussa käsiteltäessä onnistuneita asioita liikuntakerhotoiminnassa koulujen osalta. Haastattelussa yhteyshenkilö mainitsi, että tapaamisia voisi olla lisää esimerkiksi kuukausittain, jolloin osapuolet voisivat vaihtaa ajatuksia kerhotoiminnasta ja yhteistyöstä. Yhteyshenkilön haastattelusta on pääteltävissä, että työntekijöiden lisäkoulutuksen avulla on mahdollista löytää ne tekijät, joiden myötä voidaan yksilöllisesti innostaa etenkin vähän liikkuvia lapsia liikkumaan enemmän. Toisena lisäkoulutuksen tarpeena yhteyshenkilö mainitsi koulun omien kerhonohjaajien lisäkoulutuksen.

Yhteyshenkilö

”Koulunkäyntiohjaajat ku meillä on täällä tekemässä myös aamu- ja iltapäivätoimintaa, niin ne on tosi taitavia kädentaidoissa ja askarteluissa, mutta sitten tämä liikunnallisuus ja semmonen se on, mihin määhaluaisin pari naksaususta lisää. Semmonen koulutustarve tässä on.”

Kaksi koulua liikuntakerhotoiminnassa onnistuneena asiana kerhojen järjestämisen koulupäivän aikana. Yksi kouluista mainitsi tämän kehitysehdotuksena siitä syystä, että heidän koulullaan toimintaa ei vielä järjestetty koulupäivän aikana. He kuitenkin toivoivat, että kerhoja voitaisiin järjestää tulevaisuudessa koulupäivän aikana myös heidän koulullaan. Koulujen haastattelussa mainittiin ratkaisuehdotus tilaongelmiin, joka oli jo osittain otettu käyttöön, sillä osa liikuntakerhoista järjestettiin jo kunnallisissa liikuntapaikoissa.

Toiminnan tavoitteet

Seurojen teemoittelusta poiketen koulujen teemoittelussa esiin nousi neljäs pääteema, joka oli toiminnan tavoitteet. Tavoitteiksi haastateltu yhteyshenkilö mainitsi lasten liikunnan lisääminen ja vähän liikkuvien lasten innostaminen liikuntaan. Tämä on tärkeä tavoite, sillä fyysisen aktiivisuuden on todettu vähentyneen ihmisten elämässä viimeisen sadan vuoden aikana (Lintunen 2007, 26; Sääkslahti 2005, 13; Tammelin 2008, 12). Seura 2 nosti haastattelussaan esille tärkeän näkökulman siitä, kuinka vaikeaa on saada passiiviseen elämäntapaan tottuneet lapset ja nuoret liikkumaan.

Seura 2

”Että ollaanko me jo menetetty muutamia vuosiluokkia, että niitä ei oo enää helppo saada liikkumaan sitä tuntia päivässä. Se että me liikutetaan nyt niitä iltapäiväkerholaisia nii sehän tarkoittaa, että me liikutetaan nyt niitä ykkös-kakkosluokkalaisia ja oisko kolmosluokkalaisia, että onko se nyt se ikäluokka, joka oppii taas liikkumaan, että se liikunta jatkuisi sitten vuosien ajan.”

Yhteyshenkilö nosti haastattelussaan esille, että iltapäiväkerhotoiminnassa mukana olevat 1.–2.-luokkalaiset oppilaat ovatkin yksi tärkeä kohderyhmä. Syyksi hän mainitsee sen, että kerhotyötä kohdennetaan juuri iltapäiväkerhotoiminnan yhteyteen, mutta samalla tuetaan seura 2 näkemystä siitä, että juuri pienillä oppilailla on hyvät mahdollisuudet omaksua liikunnallinen elämäntapa.

Yhteenveto

Urheiluseurat ja koulut löysivät liikuntakerhotoiminnasta samankaltaisia onnistuneita sekä vaikeuttaneita asioita ja kehitysehdotuksetkin olivat jokseenkin samankaltaisia, vaikka niissä esiin nousivat osapuolten omat tarpeet. Molemmilta osapuolilta esiin nousseet onnistuneet asiat liikuntakerhotoiminnassa olivat yhteistyö ja lasten liikunnan lisääminen. Määrällisesti onnistuneita asioita enemmän löysivät koulut, sillä heidän haastatteluistaan esiin nousi seitsemän onnistunutta asiaa. Seurat mainitsivat viisi onnistunutta asiaa. Vaikeuttaneissa asioissa molemmat osapuolet mainitsivat tilojen puutteen ja määrällisesti teemat jakautuivat siten, että seurat löysivät neljä ja koulut kolme vaikeuttanutta asiaa. Kehitysehdotuksissa molemmat mainitsivat kunnallisten liikuntapaikkojen hyödyntämisen, mutta kuten aiemmin mainittiin, muuten kehitysehdotukset vastasivat osapuolten omiin tarpeisiin. Seurat halusivat esimerkiksi lisää vastuuta itselleen toiminnasta, kun taas koulut peräänkuuluttivat oman henkilökuntansa lisäkoulutusta. Mielenkiintoista oli huomata, että seurat mainitsivat liikuntakerhotoimintaa vaikeuttaneeksi asiaksi toiminnan organisoinnin. Koulut puolestaan mainitsivat onnistuneina asioina muun muassa kerhojen aikataulutuksen

ja kerhotuntien järjestämisen koulupäivien sisällä, joiden voidaan ajatella kuuluvan osaksi toiminnan organisointia. Seura 1 ei kuitenkaan tarkentanut sitä, mitä toiminnan organisoinnilla tarkoitettiin. Toiminnan organisointi on käsitteenä laaja, joten emme voi olla täysin varmoja siitä, lukeutuvatko koulujen mainitsemat asiat toiminnan organisointiin. Jos näin on, osapuolten käsityksissä on havaittavissa ristiriitaa.

5.2 Osapuolten kuvaukset koulu-urheiluseura -yhteistyöstä

Taulukoista 4 ja 5 selviävät seurojen ja koulujen vastausten pelkistyksistä johdetut teemat koulu-urheiluseura -yhteistyötä koskien. Kuten liikuntakerhotoimintaa koskevassa teemoittelussakin, osapuolten vastauksista on löydettävissä yhteneväisyyksiä, mutta myös selkeitä eroja.

TAULUKKO 4. Teemoittelu urheiluseurojen näkemyksistä koulu-urheiluseura -yhteistyöstä.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema
Edistäneet asiat	Avoin kanssakäyminen * *	Aiemmat kokemukset yhteistyöstä *	Molemminpuolinen luottamus *	Pienten koulujen sitoutuminen yhteistyöhön *
Vaikeuttaneet asiat	Markkinoinnin puute * *	Yhteydenpidon vähäisyys *	Hankkeen arvostus kouluissa *	
Kehitysehdotukset	Infot pakolliseksi osaksi koulun ohjelmaa *	Seurojen mukaan ottaminen aikataulujen suunnitteluun * *	Ennakointi ja valmistelu *	

Edistäneet asiat

Seurojen haastatteluissa koulu-urheiluseura -yhteistyötä edistäneeksi asiaksi nähtiin avoin kanssakäyminen osapuolten välillä, mikä sai kaksi mainintaa aineistossa. Edistäneeksi asiaksi nähtiin myös aiemmat kokemukset yhteistyöstä ja kuten aiemmin todettiin, nykyinen yhteistyö perustuu aikaisempiin samankaltaisiin hankkeisiin koulujen ja seurojen välillä. Näiden aikaisempien hankkeiden myötä osapuolet ovat olleet toisilleen entuudestaan tuttuja, mikä on osaltaan helpottanut yhteistyön syntymistä. Molemminpuolinen luottamus näkyy seuran 3 mukaan siten, että ohjaajalle on annettu esimerkiksi vapaat kädet käyttää koulun tiloja sekä välineitä ja hänelle on annettu koulun avaimet. Seura 3 mainitsee edistyneenä asiana myös pienten koulujen sitoutumisen yhteistyöhön.

Seura 3

”Et huomaa helposti, että pienet koulut satsaa tähän ihan tosissaan ja sieltä tulee isompia ryhmiä.”

Pienten koulujen panostus nousi selkeästi esille jo liikuntakerhotoimintaa käsiteltäessä, mikä sinänsä on mielenkiintoinen kokemus ja herättää kysymyksen siitä, miksi samanlaisia kokemuksia ei ole saatu isojen koulujen kanssa. Yhtenä syynä tähän voi olla se, että isomilla kouluilla on liikuntakerhotoiminnan lisäksi paljon muitakin toimintaa, jotka osaltaan vaikuttavat liikuntakerhotoimintaan sitoutumiseen.

Vaikeuttaneet asiat

Vaikeuttaneena asiana mainittiin markkinoinnin puute, mikä sai kaksi mainintaa aineistossa. Tämä liittyy läheisesti liikuntakerhotoiminnassa esiin tulleeseen ongelmaan siitä, että oppilaat eivät osallistuneet järjestettyihin infotilaisuuksiin liikuntakerhotoimintaa koskien. Yhteydenpito koulujen ja seurojen välillä koettiin olevan vähäistä, mikä omalta osaltaan aiheutti haasteita yhteistyöhön. Kolmantena vaikeuttaneena asiana mainittiin hankkeen arvostus kouluissa, mikä on ollut luettavissa jo aiemmista alateemoista käsiteltäessä liikuntakerhotoimintaa. Seura 3 nosti esille isojen koulujen sitoutumisen puutteellisuuden toimintaan ja seura 2 mainitsi kouluilla olevan monia muitakin projekteja tämän hankkeen rinnalla, mikä vaikuttaa koulujen omistautumiseen tähän hankkeeseen. Kuten aiemmin todettiin, seura 2 mainitsi jo kehitysehdotuksen tähän ongelmaan.

Kehitysehdotukset

Kehitysehdotuksista mainittiin sama asia, mikä tuli esille jo liikuntakerhotoimintaa käsiteltäessä eli toimintaa koskevat infotilaisuudet tulisi sisällyttää osaksi koulun pakollista ohjelmaa. Koettiin myös, että yleistä asioiden ennakointia ja valmistelua voitaisiin kehittää, mutta suoranaisia työvälineitä tähän ei kuitenkaan mainittu. Kaksi seuraa toi ilmi, että koulut voisivat ottaa seurat mukaan aikataulujen suunnitteluun, jolloin seurojen olisi helpompi valmistautua kerhonohjaajien valintaan ja kerhojen suunnitteluun.

Seura 1

”Mut ehkä sillä päästäis vielä semmoseen parempaan lopputulokseen. Että siinä vaiheessa ku sitä lukujärjestystä tehään niin pystyttäis tää hanke huomioimaan ja seura ois siinä sillä lailla mukana että nähtäis jos siinä että nuo tilat, nuo ikäryhmät, pystyttäis ehkä niitä huomioimaan siinä vetäjähaussa ja -valinnassa.”

TAULUKKO 5. Teemoittelu koulujen näkemyksistä koulu-urheiluseura -yhteistyöstä.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema
Edistäneet asiat	Osapuolten aikaisempi tuntemus ja yhteistyö *	Seurojen omistautuminen *	Yhtenäinen käsitys järjestettävästä toiminnasta *	
Vaikeuttaneet asiat	Ohjaajien käytettävyyttä päiväaikaan *	Yhteisen ajan löytäminen *	Seurojen tiedottaminen *	
Kehitysehdotukset	Seurojen kerhoesittelyt *	Selkeiden vastuuhenkilöiden nimeäminen *	Selkeämmät yhteiset toimintaperiaatteet *	Koulukohtaisten tekijöiden parempi huomioiminen *

Edistäneet asiat

Koulujen mukaan koulu-urheiluseura –yhteistyötä edistäneiksi asioiksi nähtiin osapuolten aikaisempi tuntemus ja yhteistyö, seurojen omistautuminen ja yhtenäinen käsitys järjestettävästä toiminnasta. Seuratoimijoiden aiempi tunteminen on yhteyshenkilön mukaan helpottanut yhteistyöhön ryhtymistä ja sen myötä luottamuksellisen yhteistyösuhteen rakentaminen on ollut helpompaa.

Yhteyshenkilö

”Ainaki ne asiat on edistänyt, että meillä on jonkun näkönen tuntemus niihin seuran toimijoihin. Että ne ei oo ihan vieraita meille. Me ollaan oikeesti tiedetty kenen kanssa me aletaan keskustelemaan osapuulleen. Historiaa löytyy siitä yhteistyöstä.”

Seurojen toimijoiden aiempi tuntemus ja aktiivinen yhteistyö toiminnan parissa ovat lisänneet merkittävästi vuorovaikutusta koulujen ja seurojen välillä. Koulu 2 mukaan aktiivisempi vuorovaikutus koulujen ja seurojen välillä on lähentänyt kouluja ja seuroja, joka voi mahdollisesti madaltaa lasten kynnystä lähteä mukaan seurojen tarjoamaan harrastustoimintaan. Liikuntakerhoihin osallistumisen nähdäänkin olevan askel kohti harrastustoimintaan osallistumista.

Seurojen omistautuminen toimintaa kohtaan nähtiin edistyneen myös koulujen ja seurojen välistä yhteistyötä, kuten sen nähtiin edistyneen liikuntakerhotoimintaan. Kappaleessa 5.1 mainitut mahdolliset syyt omistautumiselle, kuten mahdollisuus toiminnan laajentamiselle ja uusien harrastajien saaminen mukaan toimintaan, ovat varmasti tärkeimpinä syinä myös seurojen panostukselle yhteistyöhön.

Myös yhtenäisen käsityksen järjestettävästä toiminnasta nähtiin edistäneen yhteistyötä. Sekä koulut että seurat tavoittelivat yhteistyöllä lasten liikunnan lisäämistä ja etenkin matalan kynnyksen liikuntatoiminnan järjestämistä, johon jokainen lapsi voi osallistua. Molempien tahojen yhteisenä päämääränä oli myös tarjota mahdollisimman monipuolista liikuntaa, eivätkä koulupuolen toimijat kokeneet, että seuran edustajat olisivat halunneet korostaa omaa lajiaan toiminnassa.

Vaikeuttaneet asiat

Yhteistyötä vaikeuttaneita asioita koulun toimijoiden mielestä puolestaan olivat ohjaajien käytettävyyys päiväaikaan, yhteisen ajan löytäminen ja seurojen tiedottaminen. Seuran työntekijöiden käytettävyyys päiväaikaan huoletti koulujen henkilökuntaa toimintaa suunniteltaessa.

Koulu 1

”Varmaan se oli se, että onko seuroilla semmosta henkilökuntaa, että pystyy tulemaan kouluille päiväsaikaan. Sehän siinä rajas jonkun verran heidän puolelta tuomaa ohjausmäärää. Ei ollut niitä henkilöitä tarpeeksi.”

Haastatteluista saa hieman ristiriitaisen kuvan siitä, oliko ohjaajia tarpeeksi käytettävissä kerhojen ohjaamiseen koulujen haluamaan aikaan vai ei. Koulut 1 ja 2 mainitsevat vastauksissaan, että kerhoja järjestettiin koulupäivän sisällä ja koulu 4 kertoi myös kerhojen sisältyvän osaksi iltapäiväkerhotoimintaa. Näistä vastauksista voi päätellä, että ohjaajia kuitenkin saatiin vetämään kerhotunteja haluttuihin aikoihin, vaikka ohjaajien riittävyydestä oli huolta. Yllä olevasta vastauksesta ilmenee kuitenkin se, että ohjaajia olisi voinut olla enemmänkin käytettävissä päiväaikaan, vaikka toimintaa pystyttiin järjestämään koulupäivän yhteydessä nykyiselläkin ohjaajamäärällä.

Yhteisen ajan löytäminen nähtiin yhteistyötä vaikeuttaneena asiana, kuten sen nähtiin vaikeuttaneen myös liikuntakerhotoimintaa 5.1 kappaleessa. Koulut toimivat päiväaikaan oman tiiviin työjärjestyksensä mukaan, kun taas seurat pyörittävät toimintaansa pääasiassa iltapäivästä iltaan. Näin ollen esimerkiksi yhteisen tapaamisen sopiminen vaatii joustoa molemmilta osapuolilta ja huolellista suunnittelua etukäteen, jotta mahdollisimman moni yhteistyöhön osallistuvista toimijoista pääsisi paikalle. Yhteyshenkilö mainitsi haastattelussa, että yhteisiä tapaamisia voisi olla enemmänkin, sillä toteutuneet palaverit ovat olleet hyvähenkisiä ja toimintaa kehittäviä. Haastatteluista voi päätellä, että suurimpana syynä tapaamisten vähäiselle määrälle on juurikin yhteisen ajan löytämisen vaikeus. Yhteyshenkilö pohti tähän ongelmaan ratkaisua miettiessään sellaista, että yhteistyössä mukana olevien seurojen tulisi nimetä selvä vastuuhenkilö kyseiseen yhteistyöprojektiin, jonka olisi

mahdollista osallistua tapaamisiin kouluille sopivina ajankohtina. Lisäksi yhteyshenkilö mainitsi, että vastuuhenkilöiden nimeäminen helpottaisi myös yhteydenpitoa seurojen suuntaan, kun olisi joku tietty henkilö johon ottaa yhteyttä. Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikeus löytää yhteistä aikaa ei johdu yksinomaan seurojen edustajista, vaan koulujenkin tulisi kantaa kortensa kekoon yhteisen hyvän vuoksi ja joustaa tarvittaessa esimerkiksi tapaamisten ajankohdissa. Niitä voitaisiin järjestää tarvittaessa myös koulupäivien aikana, jolloin seurojen henkilöillä olisi mahdollisesti enemmän aikaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että nykyiselläkin yhteydenpidolla yhteistyö on saatu toimimaan, joten yhteisen ajan löytäminen ei ole suoraan vaikuttanut toiminnan järjestämiseen.

Kolmantena yhteistyötä vaikeuttaneena tekijänä koulun edustajat mainitsivat seurojen tiedottamisen. Yhteyshenkilö kertoi haastattelussa, että osa seuroista ei saapunut tammikuussa palaveriin, jossa suunniteltiin kevään toimintaa. Tästä johtuen palaverissa paikalla olleet toimijat tekivät yhdessä ratkaisun, että kevään toiminta toteutetaan paikallaolijoiden voimin. Myöhemmin kuitenkin selvisi, että paikalle saapumatta jääneet seurat eivät olleet saaneet tietoa tapaamisesta, koska viestit olivat menneet väärin sähköpostiosoitteisiin. Yhteyshenkilö pohti myös sitä, että mikäli seurat olisivat nimenneet kouluyhteistyöhön selvän vastuuhenkilön, edellä mainitun kaltaista tilannetta ei olisi tapahtunut. Nyt viesti oli mennyt seuroissa sellaiselle toimijalle, joka ei ole mukana yhteistyössä ja tieto tapaamisesta ei näin ollen kulkeutunut oikealle henkilölle ollenkaan. Yhteyshenkilö koki asian niin, että seurojen sisäiseen tiedotukseen he eivät voi vaikuttaa, mutta mikäli kouluilla on tiedossa toiminnasta vastaava henkilö jokaisesta seurasta, vastaavilta tiedotusongelmilta vältyttäisiin.

Kehitysehdotukset

Yhteistyön kehitysehdotuksina esiin nousivat seurojen kerhoesittelyt, jo edellä mainittu selkeiden vastuuhenkilöiden nimeäminen, selkeämpien yhteisten toimintaperiaatteiden laatiminen ja koulukohtaisten tekijöiden parempi huomioiminen. Koulu 3 pohti haastattelussa esittelytilaisuuden tärkeyttä, sillä sen avulla lapset mahdollisesti rohkaistuvat osallistumaan kerhoihin aktiivisemmin.

Koulu 3

”Se varmaan syksyllä ois hyvä olla joku semmonen yhteinen juttu, missä ne kävis esittelemässä kouluilla, missä ois kaikki oppilaat näkemässä sen homman. Että ne tietää mitä siellä kerhoissa on ja minkä näkönen vetäjä sitä vetää. Se kynnys taas sillä pikku lapsella ois helpompi tulla kerhoihin.”

Myös seurat toivoivat jonkinlaisen infotilaisuuden järjestämistä, jonka tulisi sisältyä pakollisena osana koulupäivään. Seurojen vastauksista sai kuitenkin sellaisen kuvan, että he toivoivat koulun järjestävän nämä infotilaisuudet, kun taas koulut toivoivat seurojen ohjaajien tulevan itse paikalle esittelemään toimintaa ja sen myötä mataloittamaan lasten kynnystä osallistua toimintaan. Koulujen toive siitä, että seurat nimeäisivät selvän vastuuhenkilön, ehkäisisi aiemmin mainittuja tiedonkulun katkoksia ja sen myötä tekisi yhteistyöstä entistä toimivampaa.

Selkeämpien yhteisten toimintaperiaatteiden laatiminen ja koulukohtaisten tekijöiden parempi huomioiminen nousivat esiin yhteyshenkilön haastattelussa. Hänen mukaan toiminnalle on asetettu tällä hetkellä väljät tavoitteet ja toiminnan tavoitteena on tarjota lapsille monipuolista liikuntaa ja sen myötä lisätä liikunnan kokonaismäärää. Yhteyshenkilö mainitsee muun muassa sen, että koulut voisivat määritellä tarkemmin sen, minkälaista liikuntaa he toivoisivat kerhoissa järjestettävän. Koulukohtaisten tekijöiden paremmasta huomiomisesta yhteyshenkilö sanoi seuraavasti.

Yhteyshenkilö

”Tässä on tietenkin semmonen asia, joka pitää ottaa huomioon kun ollaan eri kouluilla, niin on täysin erilainen ympäristö ja puitteet. Voi olla rajoitteita eli esimerkiksi ei päästä koskaan saliin ja sen takia se toiminta pitää suunnitella niihin olosuhteisiin sopivaksi.”

Osalla kouluista oli ongelmia tilojen, eli yleisimmin liikuntasalin, käytön kanssa. Liikuntasalit eivät olleet välttämättä liikuntakerhotoiminnan käytettävissä vaan ne oli varattu koulun liikuntatunteja varten. Tätä ei ollut otettu huomioon toimintaa suunniteltaessa tarvittavalla tavalla, jolloin ohjaajat eivät välttämättä olleet tietoisia tilasta, missä kerho milloinkin järjestetään. Tämä aiheuttaa ymmärrettävästi ongelmia kerhokertojen suunnittelulle, koska ohjaaja oli voinut suunnitella kerhotunnin esimerkiksi liikuntasalissa pidettäväksi, mutta yllättäen sali ei ollutkaan käytössä, joten suunnitelmat menivät uusiksi. Aktiivisemman yhteydenpidon ja tietojen vaihdon avulla yhteistyötä pystyy kehittämään entisestään.

Yhteenveto

Urheiluseurojen ja koulujen näkemykset yhteistyöstä olivat moninaiset, sillä osapuolten haastatteluista nousi esiin vain kaksi alateemaa, jotka mainittiin molempien osapuolten haastattelussa. Ensimmäinen alateema oli osapuolten aikaisempi yhteistyö, jonka nähtiin edistäneen nykyistä yhteistyötä. Toinen alateema oli yhteyshenkilön mainitsema yhteisen ajan löytäminen ja seura 2 esiin tuoma yhteydenpidon vähäisyys, joiden voidaan ajatella

tarkoittavan samaa asiaa. Muuten aineistossa esiintyneet alateemat poikkesivat toisistaan. Määrällisesti maininnat jakautuivat siten, että yhteistyötä edistäneissä asioissa urheiluseurat mainitsivat neljä asiaa ja koulut mainitsivat kolme. Yhteistyötä vaikeuttaneissa asioissa maininnat jakautuivat siten, että molemmat osapuolet mainitsivat kolme vaikeuttanutta asiaa. Aineistosta oli huomattavissa näkemyseroja asioista osapuolten välillä. Kaksi seuraa koki, että liikuntakerhojen markkinoinnin puute on vaikeuttanut yhteistyötä, kun taas koulut eivät maininneet kerhojen markkinointia vastauksissaan. Lisäksi yhteyshenkilön mielestä seurat panostavat toimintaan, kun taas seura 2 haastattelusta oli pääteltävissä, että kouluilla on monia muitakin projekteja, jotka vaikuttavat koulujen omistautumiseen tähän hankkeeseen. Tämä kertoo siitä, että kouluilla ja seuroilla on erilaiset näkemykset yhteistyön eri osa-alueista, mikä saattaa osaltaan vaikeuttaa osapuolten välistä yhteistyötä.

5.3 Osapuolten kuvaukset yhteistyön hyödyistä ja liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemisen syistä

Tässä luvussa kuvaamme koulujen ja urheiluseurojen näkemyksiä siitä, mitä hyötyä yhteistyöstä on seuralle tai koululle riippuen siitä, kumpaa osapuolta haastateltiin ja miksi osapuolet halusivat mukaan liikuntakerhotoimintaan. Taulukoista 6 ja 7 löytyvät seurojen ja koulujen vastausten pelkistyksistä johdetut teemat. Taulukoista 6 ja 7 voidaan huomata, että esiin nousseet teemat yhteistyön hyödyissä seuralle tai koululle ja syissä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen ovat samankaltaisia, mikä johtuu siitä, että useimmiten tällaiseen toimintaan mukaan lähtemisen syyt ja toiminnasta saatavat hyödyt kulkevat paljon käsi kädessä.

TAULUKKO 6. Teemoittelu urheiluseurojen näkemyksistä yhteistyön hyödyistä ja syistä yhteistyöhön mukaan lähtemiseen.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema	Alateema
Yhteistyön hyödyt seuralle	Mahdollisuus uusien työntekijöiden palkkaamiseen **	Seuran näkyvyys / positiivinen julkisuus **	Uudet harrastajat **		
Yhteistyön hyödyt yleisesti	Lasten liikunnan lisääminen ***	Kansanterveydelliset hyödyt *			
Syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen	Mahdollisuus uusien työntekijöiden palkkaamiseen *	Seuran näkyvyys / positiivinen julkisuus **	Halu osallistua kunnan tapahtumiin *	Uusien jäsenten hankkiminen **	Lasten liikunnan lisääminen *

Yhteistyön hyödyt seuralle

Käsiteltäessä yhteistyön hyötyjä urheiluseuroille, esiin nousi kolme eri teemaa, joista jokainen sai kaksi mainintaa aineistossa. Ensimmäisenä hyötynä esiin nousi seurojen mahdollisuus palkata uusia työntekijöitä toiminnan puitteissa. Tällä tarkoitettiin sitä, että ohjaustuntimäärän ollessa tarpeeksi suuri ja seuran oman tilanteen sen salliessa, seuralle saattaisi olla mahdollisuus palkata työntekijä, joka vastaa kerhojen ohjauksesta ja mahdollisesti joistakin muista seuran sisäisistä toiminnoista. Yksi seura oli jo tämän toiminnan puitteissa tällaista mahdollisuutta harkinnut, mutta siinä ei ole vielä onnistuttu. Nykyisessä tilanteessa kerhojen vetäminen oli ainakin seura 1 mukaan seuran henkilökunnalle ikään kuin ylimääräinen tehtävä.

Seura 1

”Siitä on kyllä moninainen ne hyödyt, että toki yks on se, että täähän mahdollistaa meille, niinku aikasemmin mainitsin, näistä eri palasista kokoa henkilön työnkuvan ja tää mahdollistaa meille työresursseja seuraan mahdollisesti tulevaisuudessa. Nythän tää oli vähän niinku meidän valmennuspäällikölle extratehtävä. Ja sitte tää toinen vetäjä taas niin hänellä on muu työ, että hän hoitaa ne ja seuralle vaan sitte tän.”

Seura 2 mukaan ohjattavia tunteja tulisi olla peräkkäin 3 päivässä, jolloin työntekijän palkkaaminen olisi rahoituksen puolesta mahdollista. Toisena hyötynä seuroille nähtiin toimintaan osallistumisen kautta tuleva näkyvyys ja positiivinen julkisuus, joiden myötä niin kunta kuin sen asukkaatkin huomaavat, että seura haluaa olla mukana hankkeissa, jotka tuottavat yhteistä hyvää. Kolmantena hyötynä esiin nousi seuroihin liittyvät uudet harrastajat, joita seuraan voi liittyä liikuntakerhotoiminnan myötä. Liikuntakerhotoiminta on ikään kuin matalan kynnyksen aloitus, josta on helppo siirtyä seuran oman lajin pariin, kun seura ja kerhonohjaaja ovat jo valmiiksi tuttuja. Positiivisen julkisuuden myötä seuran harrastajamäärä voi myös kasvaa.

Yhteistyön hyödyt yleisesti

Taulukosta 6 selviää, että kaikki kolme haastateltavaa seuraa toivat yleisiä hyötyjä mietittäessä esiin lasten liikunnan lisäämisen, mikä olikin yksi koko yhteistyön päätavoitteista. Seurat myös kokevat, että tähän tavoitteeseen on päästy, koska jokainen seura toi tämän näkökulman esiin haastattelussaan. Yksi seura ajatteli liikunnan lisäämisen hyötyjä myös pidemmällä aikavälillä, sillä toisena yleisenä hyötynä esiin nousi kansanterveydelliset hyödyt.

Seura 1

"Nii kyllähän sillä väkisin on vaikutusta, että sisältyykö se koulussa siihen arkeen. Sitten sää opit siihen, et se aikanaan sulla työssä sisältyy siihen arkeen et sää liikut. Et kyllä se varmasti on tällöinen kansanterveydellinen vaikutus, et sä pienenä opit et sulla kuuluu tähän hommaan, et sä välillä jumppaat tossa ja sitte saat taas laskee matikkaa tai jotain."

Syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen

Kuten aiemmin todettiin, esiin nousseet teemat yhteistyön hyödyissä seuralle tai koululle ja syissä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen ovat hyvin samankaltaisia, koska useasti tällaiseen toimintaan mukaan lähdetessä puntaroidaan sen tuomia hyötyjä ja useimmiten nämä hyödyt ovat ne syyt, miksi toimintaan lähdetään mukaan. Syinä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen seurat toivat haastatteluissaan esille mahdollisuuden uusien työntekijöiden palkkaamiseen, seuran näkyvyyden ja positiivisen julkisuuden lisääminen, halun osallistua kunnan tapahtumiin, uusien jäsenten hankkimisen sekä lasten liikunnan lisäämisen. Näistä kaikki muut teemat on mainittu jo joko yleisissä hyödyissä tai seuran hyödyissä paitsi halu osallistua kunnan tapahtumiin. Teema sinällään on erillinen muista, mutta se on silti tiiviisti yhteydessä positiiviseen julkisuuteen ja uusien jäsenten hankkimiseen. Seura 1 toi omassa haastattelussaan selkeästi esille halun osallistua kunnan tapahtumiin.

Seura 1

"Ja no sitte tällöinen pr-näkökulma, et meillä on menossa hallihanke tuohon – ja tuota kyllähän se on ihan selvä juttu, että meidän kannattaa olla tällöisessä yhteisessä hyvässä mukana, koska jos pistää toisin päin, että me ei haluttais olla missään mukana vaan hoitaa vaan tätä niin sanotusti omaa hommaa niin vaikee meidän on sitte perustella, että miten muut kuin meidän seura hyötyis siitä tulevasta hallista."

Kuten haastattelusta käy ilmi, kunnan tapahtumiin osallistumisen myötä seuran on helpompi perustella omia tarpeitaan kunnalle ja osoittaa, että esimerkiksi kyseisestä hallihankeesta on hyötyä muillekin kuin pelkästään kyseiselle seuralle. Toki tällainen kunnan tapahtumiin osallistuminen tukee seuran positiivista julkisuutta, joka voi olla yhteydessä myös uusien jäsenten hankkimiseen.

TAULUKKO 7. Teemoittelu koulujen näkemyksistä yhteistyön hyödyistä ja syistä yhteistyöhön mukaan lähtemiseen.

Pääteema	Alateema	Alateema	Alateema
Yhteistyön hyödyt kouluille	Arjen vaihtelevuus ja monipuolisuus *	Ulkopuoliset ohjaajat ***	Osaamisen lisääntyminen *
Yhteistyön hyödyt yleisesti	Oppilaiden liikunnan lisääminen ***	Oppilaiden innostaminen liikuntaan *	Matalampi kynnys lähteä mukaan harrastustoimintaan *
Syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen	Halu innostaa lapsia liikkumaan *		

Yhteistyön hyödyt kouluille

Kysyttäessä kouluilta yhteistyön hyödyistä kouluille esiin nousi kolme alateemaa, jotka olivat arjen vaihtelevuus ja monipuolisuus, ammattitaitoiset ohjaajat kerhoihin ja ulkopuolisten ohjaajien hyödyntäminen kerhojen järjestämisessä.

Yhteyshenkilö

”Onhan se sillain, että se tuo varmasti monipuolisuutta. Koulun ulkopuolelta tulee henkilö, joka on innostunut ite, sillä on taitoja mitä se pystyy välittämään ja tekemään lasten kanssa, niin se on varmasti se monipuolisuus yks, mitä ehkä ei ite pystyttäis tarjoamaan.”

Yhteyshenkilön mukaan koulun ulkopuolinen henkilö tuo koulun arkeen monipuolisuutta ja vaihtelevuutta, jota koulun oma henkilökunta ei välttämättä kykenisi tarjoamaan. Kerho-ohjaajilla on oman taustansa tai työnkuvansa myötä sellaisia tietoja ja taitoja, joita hyödyntämällä he pystyvät tarjoamaan lapsille ammattitaitoista ohjausta ja erilaista tekemistä kuin yleensä. Koulun henkilökunnan ulkopuolinen ohjaaja myös motivoi usein lapsia osallistumaan toimintaan eri tavalla kuin esimerkiksi opettajan ohjaamaan kerhoon, kuten 5.1 kappaleessa mainitusta esimerkistä käy ilmi, jossa oppilaat olivat innostuneet kerho-ohjaajan vierailusta koululla silmin nähden. Yhteyshenkilön mukaan ulkopuolinen ohjaus on ollut tervetullutta etenkin iltapäivätoiminnan pariin, jossa iltapäiväkerhonohjaajien osaaminen liikunnan suhteen on ollut aiemmin rajallista.

Yhteistyön hyödyt yleisesti

Kysyttäessä yhteistyön hyödyistä yleisesti vastauksista johdettiin alateemat oppilaiden liikunnan lisääminen, oppilaiden innostaminen liikuntaan ja matalampi kynnys lähteä mukaan harrastustoimintaan. Alateemoista oppilaiden liikunnan lisääminen sai kolme mainintaa vastauksissa ja muut alateemat yhden maininnan.

Koulu 2

”Liikunnan määrä varmaan lisääntyikin huomattavasti. Kyllä ne ulkoilee iltapäiväkerhossa, mutta sitä liikuntaa ei välttämättä tuu sillä tavalla.”

Koulu 2 mukaan oppilaiden päivittäisen liikunnan määrä oli lisääntynyt huomattavasti ja etenkin iltapäiväkerhojen toiminta oli muuttunut liikunnallisempaan suuntaan osaavan ohjauksen myötä. Myös koulu 1 mainitsi haastattelussa liikunnan määrän lisääntyneen yhteistyön myötä ja kertoi toiminnan tavoittaneen oppilaita runsaasti. Suurimpana syynä aktiiviselle osallistumiselle toimintaan ja sitä kautta liikunnan määrän lisääntymiselle koulu 1 koki sen, että kerhotoiminta pystyttiin tuomaan koulupäivän sisälle, jolloin osallistumisen kynnys on matalampi kuin koulupäivän ulkopuolella järjestettävällä toiminnalla.

Koulu 2 mukaan koulujen ja seurojen välinen yhteistyö toiminnan parissa mahdollisesti madaltaa lasten kynnystä lähteä mukaan seuran tarjoamaan harrastustoimintaan. Koulun kerhoissa tutuksi tulleet seuran työntekijät ohjaavat toimintaa myös seuroissa, joten lasten on helpompi lähteä mukaan myös seuran omaan toimintaan esimerkiksi harrastusmielessä.

Syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen

Koulujen haastatteluissa mainittiin ainoastaan yksi syy liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen eli halu innostaa lapsia liikkumaan, joka oli yksi toiminnan päätavoitteista. Sama alateema voitiin johtaa myös seurojen vastauksissa. Ihmettelimme, miksi koulujen haastatteluissa mainittiin vain yksi syy liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiselle, kun taas seurojen haastatteluissa mainittiin useita syitä lähteä mukaan toimintaan. Tarkastellessamme koulujen vastauksia huomasimme, että mahdollisia syitä toimintaan mukaan lähtemiseen oli tullut esille jo aikaisemmissa vastauksissa. Erityisesti yhteistyön hyödyt kouluille ja syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen ovat läheisesti yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi jo aiemmin mainittu ulkopuolinen ohjaus sekä sen myötä osaamisen lisääntyminen voivat olla myös mahdollisia syitä kouluille lähteä mukaan liikuntakerhotoimintaan.

Yhteenveto

Tarkasteltaessa koulujen ja seurojen näkemyksiä yhteistyön hyödyistä sekä syistä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen vastauksista löysimme kaksi samankaltaista alateemaa. Toinen alateemoista mainittiin yhteistyön yleisissä hyödyissä, kun molemmat osapuolet mainitsivat lasten liikunnan lisäämisen. Toinen alateema mainittiin syissä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen. Halu innostaa lapsia liikkumaan ilmeni yhteyshenkilön vastauksesta ja seura 3 mainitsi vastauksessaan lasten liikunnan lisäämisen, joiden voidaan ajatella tarkoittavan samaa asiaa. Yhteistyön hyödyt seuroille ja kouluille poikkesivat

toisistaan mikä johtuu siitä, että ne ovat kaksi erilaista toimijaa, joilla on omat tarpeensa ja tavoitteensa. Samalla tavalla syyt liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen ovat yksilöllisiä osapuolten välillä. Toiminnan kaksi päätavoitetta olivat lasten liikunnan lisääminen ja vähän liikkuvien lasten innostaminen liikuntaan ja molemmat osapuolet ovatkin maininneet yhdeksi syyksi liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen halun innostaa lapsia liikkumaan.

6 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastelemme tutkielmamme eettisyyteen ja luotettavuuteen vaikuttaneita asioita. Niiden lisäksi kerromme johtopäätökset koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä järjestämästä liikuntakerhotoiminnasta ja vertaamme löytämiämme tuloksia esittelemäämme teoriapohjaan sekä aikaisempaan tutkimustietoon koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä. Luvun lopuksi esitämme mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tutkielman eettisyys ja luotettavuus

Hyvän tutkimuskäytännön mukaista on, että tutkittavilta saadaan tutkimukseen osallistumisesta perehtyneesti annettu suostumus. Perehtyneisyys viittaa siihen, että tutkittaville kerrotaan kaikki oleellinen tieto siitä, mitä tutkimuksessa tulee tapahtumaan ja varmistetaan se, että tutkittava on ymmärtänyt informaation. Suostumuksella tarkoitetaan taas sitä, että tutkittava pystyy tekemään rationaalisia arviointeja hänelle annettujen tietojen perusteella ja että tutkittava osallistuu tutkimukseen vapaaehtoisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimuksessa tulee kunnioittaa ihmisten anonyymiutta, mikä on yksi tärkeimpiä tutkimuksen tutkimuseettisiä normeja. Lisäksi tutkittavien itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen sekä hyvien tietosuojakäytäntöjen noudattamisen avulla turvataan tiedon luottamuksellisuus. (Kuula 2006, 124.) Otimme haastateltaviin henkilöihin yhteyttä sähköpostilla ja sovimme yhteisen tapaamisen, jonka aluksi kerroimme tarkemmin, keitä olemme, mitä tutkimme ja miksi sekä avasimme haastattelun kulkua. Annoimme haastateltavien esittää meille kysymyksiä ja pyrimme varmistamaan sen, että haastateltavat ovat ymmärtäneet keskeisimmät seikat niin haastattelusta kuin tutkielmastammekin. Tutkielmassa kerroessamme haastatteluista ja käyttäessämme suoria aineistolainauksia varmistimme haastateltavien anonyymiyden säilymisen käyttämällä haastateltavista numeroituja yleisnimityksiä, kuten koulu 1, seura 1 ja niin edelleen. Aineistosta saamamme tiedon luottamuksellisuus varmistettiin sillä, että haastateltavat osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti. Säilytimme haastatteluaineistot salasanoilla suojattujen käyttäjätilien takana, mikä vastaa hyviä tietosuojakäytäntöjä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden ja laadun arvioinnin kriteerit ovat viime vuosina monipuolistuneet. Laadullisen analyysin perustuessa tutkijan subjektiiviseen tulkintaan luotettavuutta koskeva kysymys kohdistuu siihen, miten aineistolle uskollinen tulkinta on.

Kategorisointijärjestelmää voidaan pitää fenomenografisessa tutkimuksessa riittävänä ja aineistoa oikeudenmukaisesti kohtelevana, jos jokainen yksittäinen haastattelu pystytään sijoittamaan sen sisälle. Keskeistä luotettavuuden kannalta on tutkijan uskollisuus aineiston käsitysten eroavaisuuksille sekä kategorioiden keskinäiset erot. Edellisellä tarkoitetaan erilaisten käsitysten huomioimista ja edustavuutta. Jälkimmäinen taas viittaa kategorioiden keskinäisiin sisällöllisiin eroihin, eli kategorioiden ei tulisi olla päällekkäisiä. Laadullisessa tutkimuksessa yhdistyvät tutkijan ja tutkittavien arvomaailmat, joten lukijalle tulee antaa mahdollisuus omien tulkintojen tekemiseen. Tällöin tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa keskeistä on se, miten tutkija on raportoinut tutkimuksensa eri vaiheet. Seikkaperäinen kuvaus tutkimusprosessista ja aineistolainaukset lisäävät tulkinnan läpinäkyvyyttä, jolloin lukijan on mahdollista arvioida tutkijan huomioita. (Huusko & Paloniemi, 2006, 169–170.)

Tutkielmassamme on otettu huomioon edellä mainitut kategorisoinnin luotettavuuteen vaikuttavat seikat, sillä olemme tutkielman edetessä pyrkineet osoittamaan, miten, missä ja milloin keräsimme aineiston. Kerroimme myös sen, kuinka olemme aineistoa käsitelleet ja miten olemme päätyneet omiin johtopäätöksiimme. Tavoitteenamme oli kertoa mahdollisimman monipuolisesti se, kuinka alkuperäisistä haastatteluista johdimme pelkistettyjä ilmauksia ja kuinka nämä ilmaukset jaoimme edelleen eri kategorioihin. Pyrimme myös tuomaan esiin eri kategorioiden yhtäläisyydet ja erot. Niin aineiston analysointivaiheessa kuin myös tulosten yhteydessä pyrimme käyttämään suoria aineistolainauksia, jotta tutkielman lukija voisi myös itse päätellä, olemmeko onnistuneet omassa tulkinnassamme ja hän voisi mahdollisesti tehdä myös omia tulkintojaan.

Tutkimusprosessissa on kolme eettistä näkökulmaa, joista ensimmäisessä tulee pohtia tutkimuksen eettistä oikeutusta eli miksi juuri tämän aiheen tutkiminen on perusteltua. Toinen näkökulma liittyy tutkimusmenetelmiin, jolloin täytyy pohtia, saadaanko tavoiteltua tietoa aiotuilla aineistonkeruumenetelmillä. Kolmannessa eettisessä näkökulmassa perehdytään aineiston analysointiin ja raportointiin. Tutkimuksessa on tultava esille, miten analyysiprosessi on edennyt ja kuinka esitettyihin tuloksiin on päädytty. Tutkimustulokset on raportoitava mahdollisimman tarkasti ja rehellisesti samalla tutkittavia suojaten. Tutkimusprosessista on pyrittävä tekemään mahdollisimman läpinäkyvä eettisten kysymysten arvioimisen mahdollistamiseksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Kuten aiemmin on todettu, osallistuessamme Pohjois-Pohjanmaan Liikunta ja Urheilu ry:n palaveriin meille kerrottiin, että aiheemme tutkimiseen olisi tarvetta, mikä mielestämme perustelee tutkiel-

mamme tarpeen. Tutkielmamme aihe ei ole erityisen herkkä eikä siihen osallistunut lapsia, jolloin siitä ei myöskään ole varsinaista haittaa kenellekään. Olemme aiemmin myös perustelleet tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmämme. Valitsimme haastattelun, koska sen avulla meidän oli mahdollista tarkentaa sellaisia asioita, jotka tarvitsivat mielestämme lisätarkennusta. Esimerkiksi kyselylomaketta käytettäessä tämä ei olisi ollut mahdollista. Tutkielmamme läpinäkyvyydestä olemme kertoneet kattavasti jo tämän luvun toisessa kappaleessa.

Tarkoituksenamme oli rakentaa tutkielmastamme johdonmukainen kokonaisuus ja käyttää lähteitä oikein, mikä tarkoittaa, että emme viittaa epäluotettaviin tutkimuksiin tai vääristele tutkimusten tuloksia tai muuta aineistosta saamaamme tietoa. Pyrimme selvästi merkitsemään, mitkä asiat tutkielmassamme ovat kenenkin tekstistä. Halusimme myös huolehtia siitä, että tarjoamme tutkimuskysymyksistämme tarpeeksi laajan kuvan, emmekä jätä mitään niihin liittyvää keskeistä tietoa työn ulkopuolelle. Tavoittelimme parhaamme mukaan sitä, että emme anna omien ennakkoasenteidemme vaikuttaa tutkimukseen valittavaan kirjallisuuteen ja tulosten analysointiin. Hallamaan, Lötjösen, Launiksen ja Sorvalin (2006, 398) mukaan yllä esitetyt seikat tutkimusetiikasta voidaan tiivistää kolmeksi negatiiviseksi normiksi, joita ovat 1) älä vahingoita tutkimuksesi kohdetta 2) älä valehtele tutkimustasi koskevista asioista tiedeyhteisölle tai yhteiskunnalle 3) älä varasta muiden aineistoja tai tuloksia.

6.2 Johtopäätökset

7–8-vuotiailla lapsilla koulunkäynnin aloittamisen yhteydessä fyysisen kokonaisaktiivisuuden kasvu näyttää pysähtyvän ja kääntyvän vähitellen laskuun. Koulupäivän rakenne näyttää määrittävän lasten fyysisen aktiivisuuden määrää, sillä esimerkiksi ensimmäisellä luokalla olevat oppilaat ovat fyysisesti aktiivisempia viikonloppuisin kuin arkena. (Sääkslahti, Soini, Mehtälä, Laukkanen & Iivonen 2013, 29.) Liikuntakerhotoiminta on yksi keino lisätä lasten ja nuorten fyysisen kokonaisaktiivisuuden määrää. Kuten aiemmin todettiin, Mäenpää ja Korkatti (2012) toivat tekstissään esille, että urheiluseurojen ja kuntien välinen yhteistyö on lisääntynyt. Kunnat ovat muun muassa tehneet seurojen kanssa erilaisia ostopalvelusopimuksia ohjaustoiminnasta. (Mäenpää & Korkatti 2012, 33.) Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Kempeleessä toteutettu yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä liikuntakerhojen järjestämisen osalta.

Tässä tutkielmassa Kempeleen liikuntakerhotoiminnassa ja koulu-urheiluseura -yhteistyössä mainitut onnistuneet ja vaikeuttaneet asiat myötäilevät muiden kaupunkien kokemuksia liikuntakerhotoiminnasta ja yhteistyöstä. Kempeleessä mainittu haaste liikuntatilojen puutteesta nousi esiin myös Hakamäen ym. (2009) tekstissä, jossa käsiteltiin liikunnallisen iltapäivätoiminnan hankkeita vuosina 2008–2009. Yleisimmiksi haasteiksi kerhoissa nähtiin vapaiden liikuntatilojen saaminen. Samanlaisia kokemuksia havaittiin myös Maijalan ja Pasasen (2015) esittelemässä Easysport -hankkeessa sekä Åbackan (2013) tekstissä, sillä liikuntakerhojen haasteina koettiin liikuntatilojen puute ja ahtaus sekä liikuntavälineiden saatavuus. Näistä kokemuksista on pääteltävissä, että koulun liikuntatilojen puute häiritsee ja vaikeuttaa liikuntakerhotoiminnan toteuttamista. Ratkaisuna tähän voisi olla seura 1 mainitsema ajatus siitä, että seurat otettaisiin jo varhaisessa vaiheessa mukaan toiminnan suunnitteluun, jolloin päätetään liikuntatilojen käytöstä. Tällöin kerhojen järjestäjät pääsevät mahdollisesti vaikuttamaan liikuntatilojen käyttöön. Toisena ratkaisuna tähän ongelmaan voisi olla se, että kunnallisia liikuntatiloja pyritäisiin hyödyntämään enemmän liikuntakerhotoiminnassa. Tämä toki vaatii sen, että kunnalliset liikuntapaikat sijaitsevat lähellä kouluja tai kouluilta on toimivat kulkuyhteydet liikuntapaikkoihin. Koulujen liikuntatilojen riittämättömyyden takia Kempeleessä osa liikuntakerhoista järjestettiin kunnan liikuntahalleilla. Strandell (2012) esittelee tekstissään Helsingissä toimivia kerhoja, joissa kerhotoiminta tapahtui osittain urheiluhallin tiloissa. Siellä oppilaiden kulkeminen koululta liikuntahallille on ratkaistu siten, että oppilaille on järjestetty autokuljetukset kouluiltaan liikuntahallille.

Lappalainen (2011) avaa tekstissään Lahdessa järjestettyä kerhotoiminnan kehittämishanketta, jossa haasteena koulujen tasolla mainittiin muun muassa oppilaiden motivointi ja osallisuus. Myös Hakamäki ym. (2009) näki yläkouluikäisten saamisen mukaan liikuntakerhotoimintaan ongelmalliseksi, kun taas Maijalan ja Pasasen (2015) mukaan haasteita liikuntakerhotoimintaan toi 4.–6.-luokkalaisten tavoittaminen toimintaan. Samankaltaisia haasteita kohdattiin myös Kempeleessä, sillä erityisesti vanhempia oppilaita oli vaikea motivoida osallistumaan kerhoihin. Samoilla linjoilla oli myös Pura (2011), sillä hänen mielestään yksi koulun kerhotoiminnan keskeisistä haasteista on kerholaisten saaminen mukaan toimintaan. Tähän syynä esitetään se, että koulu instituutiona ja sen henkilökunta edustaa oppilaille formaalia kasvatusta, johon liittyy perinteisesti ajatus pakollisuudesta. Lasten ja nuorten sekä heidän vanhempiansa mielessä koulu ja vapaa-aika voivat edustaa ääripäitä, jonka vuoksi koulun kerhotoiminta voidaan kokea epämiellyttävänä ajatuksena

verrattaessa esimerkiksi täysin ulkopuolisen tahon järjestämään kerhotoimintaan. Lisäksi kerhotoiminnan voidaan nykypäivänä nähdä kilpailevan lasten ja nuorten ajankäytöstä esimerkiksi muiden vapaa-ajan harrastusten ja teknologian kanssa. Sosiaalinen media ja pelaaminen ovat 2010-luvun lapsille arkipäivää ja kerhotoiminta joutuu kamppailemaan niiden kanssa lasten ja nuorten suosioista toden teolla. (Pura 2011, 40.) Tärkeää olisi murtaa ajattelu koulussa tapahtuvan kerhotoiminnan pakollisuudesta ja korostaa enemmän toiminnan hyötyjä. Liikuntakerhotoiminnan yhteydessä yksi keino tähän saattaisi olla se, että seurojen omat edustajat tulisivat kouluille esittelemään liikuntakerhotoimintaa. Tällöin kerhoja esittelee joku muu kuin koulun henkilökuntaan kuuluva henkilö, jolloin oppilaille välittyy kuva siitä, että liikuntakerhotoimintaa järjestää koulun ulkopuolinen taho, jolloin kerhotoiminta voi näyttäytyä oppilaille mielenkiintoisempana toimintana. Ulkopuolisen tahon järjestämä koulun kerhotoiminta voi muuttaa oppilaiden ennakkoluuloja siitä, että kaikkeen koulun järjestämään toimintaan liittyy pakollisuus.

Lappalaisen (2011) mukaan Lahdessa koulujen tasolla ongelmallisena nähtiin myös tiedottaminen ja tiedon kulku. Hakamäen ym. (2009) esittelemässä liikunnallisen iltapäivätoiminnan hankkeessa ongelmia koettiin olevan juuri tiedottamisessa koulujen ja kerhonohjaajien välillä. Tällaisia kokemuksia oli myös Kempeleessä, sillä koulujen ja seurojen välisessä tiedonkulussa oli ongelmia. Tiedonkulun puutteellisuuden vuoksi yksi Kempeleen urheiluseuroista ei saapunut tapaamiseen, jossa sovittiin liikuntakerhotoiminnan järjestämisestä. Tämä johtui siitä, että kutsu palaveriin oli mennyt väärälle henkilölle urheiluseurassa, jolloin viesti ei tavoittanut henkilöä joka vastaa seurassa yhteistyöstä ja kerhotoiminnasta. Yhteyshenkilö pohti sitä, että seurojen tulisi nimetä selkeät vastuuhenkilöt, jotka vastaavat liikuntakerhotoiminnasta ja yhteydenpidosta koulujen kanssa. Kauppi ja Rahko (2014) esittelivät Seinäjoen kaupungin kerhotoiminnan kehittämissuunnitelmaa, jossa koulujen ja seurojen välinen yhteydenpito on ratkaistu siten, että toimintaan on nimitetty kaksi kerhokoordinaattoria, jotka toimivat tehtävässä sivutoimisena opetuksen ohessa. Nämä kerhokoordinaattorit ovat vastuussa koulujen ja seurojen välisestä yhteistyöstä. Nämä ovat keinoja, joilla voitaisiin varmistaa saumaton tiedonkulku koulujen ja urheiluseurojen välillä.

Markkinointi on tärkeä osa koulun liikuntakerhotoimintaa, koska sen myötä oppilaat löytävät kerhoihin. Markkinointiin tulee kiinnittää huomiota riittävästi jo kerhojen suunnitteluvaiheessa, sillä se miten kerhon markkinointi hoidetaan, vaikuttaa merkittävästi myös kerhojen järjestämiseen ja siihen, että kerhoihin saadaan myös riittävästi osallistujia. Kuiten-

kin urheiluseurat kokivat liikuntakerhotoiminnan markkinoinnin olevan puutteellista Kempeleessä. Myös Hakamäki ym. (2009) mainitsevat yhtenä liikuntakerhotoiminnan haasteena markkinoinnin, joka vaikuttaa merkittävästi oppilaiden tavoittamiseen. Mielenkiintoinen huomio on se, että Kempeleessä ainoastaan urheiluseurat nostivat markkinoinnin ongelmalliseksi asiaksi, kun taas koulut eivät sitä maininneet. Yhteyshenkilö kuitenkin mainitsi haastattelussa, että hän toivoisi seurojen edustajien saapuvan koululle esittelemään liikuntakerhotoimintaa. Tästä on pääteltävissä, että koulut kaikesta huolimatta toivoisivat kerhotoiminnan laajempaa markkinointia. Urheiluseurat ajattelevat niin, että koulujen tulisi markkinoida toimintaa enemmän, kun taas koulut haluaisivat seurojen osallistuvan kerhojen markkinointiin enemmän.

Maijala ja Pasanen (2015) kertovat tekstissään, että kerhojen järjestäjät näkivät yhteistyön olevan jossain määrin ongelmallista. Erot toimintaan osallistuvien koulujen välillä olivat suuria, sillä joissakin kouluissa toimintaa arvostettiin ja yhteistyö sujui hyvin, kun taas toisissa kouluissa edellä mainituissa asioissa oli vielä paljon parantamisen varaa. Kerhonohtajat kokivat muun muassa jäävänsä ulkopuolelle koulun arjesta ja osalla kouluista ei ollut aikaa keskustella ohjaajien kanssa liikuntakerhotoiminnasta. Opettajien asenteissa liikuntakerhotoimintaa kohtaan nähtiin myös olevan puutteita, sillä he eivät kannustaneet lapsia osallistumaan kerhoihin. Koulussa vallitsevan asenteen liikuntakerhotoimintaa kohtaan nähtiin olevan vahvasti riippuvainen rehtorin asenteesta toimintaa kohtaan ja siitä, miten hän kertoi toiminnasta muulle henkilökunnalle. Kempeleessä yksi seuroista toi esille saman kaltaisia ajatuksia mainitessaan, että koulujen välillä on suuria eroja ja että pienet koulut omistautuvat toiminnan järjestämiseen enemmän kuin suuremmat koulut. Seuran edustaja ei kuitenkaan maininnut rehtoreiden vaikuttaneen asenteisiin liikuntakerhoja kohtaan. Toisen seuran edustaja arveli asenne-erojen johtuvan siitä, että isommilla kouluilla on paljon muitakin hankkeita, jotka vaikuttavat liikuntakerhotoimintaan panostamiseen. Erot koulujen välillä ovat suuria myös liikuntakerhotoiminnassa, sillä Kempeleessä seurat toivat esille, että joissakin kouluissa esimerkiksi liikuntatiloja ja -välineitä on käytettävissä paremmin kuin toisilla kouluilla.

Joistakin haasteista huolimatta yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä liikuntakerhotoiminnan parissa nähtiin onnistuneena, sillä sekä koulujen että urheiluseurojen haastatte- luissa yhteistyö mainittiin onnistuneena asiana. Yhteistyötä edistäneinä asioina Kempeleessä nähtiin avoin kanssakäyminen, aiemmat kokemukset yhteistyöstä sekä molemminpuolinen luottamus ja yhteinen käsitys järjestettävästä toiminnasta. Maijala ja Pasanen

(2015) nostivat yhteistyön onnistuneeksi asiaksi esitellessään Easysport -toimintaa. Yhteistyötä edistäneinä asioina nähtiin suunnittelu, koulun henkilökunnan aktiivisuus ja kiinnostus toimintaa kohtaan. Kempeleessä toteutetusta yhteistyöstä on löydettävissä yhteyksiä aiemmin esittelemäämme toimivaa yhteistyötä kuvaavaan teoriaan. Aikaisemmin toimme esiin vuorovaikutuksen merkityksen toimivan yhteistyön kannalta. Vuorovaikutuksen nähdään olevan toisaalta yhteistyön edellytys ja toisaalta yhteistyön tulos. Vuorovaikutuksella nähdään yhteistyössä olevan monia funktioita, joita ovat muun muassa tiedonvaihto, ideointi sekä tuen saaminen ja antaminen. (Aira 2012.) Toimivan vuorovaikutussuhteen syntymisen Kempeleessä on mahdollistanut koulujen ja urheiluseurojen välillä avoin kanssakäyminen, aiemmat kokemukset yhteistyöstä sekä molemminpuolinen luottamus. Mielestämme kaiken perustana toteutetulle yhteistyölle toimii aikaisemmat positiiviset kokemukset yhteistyöstä, jolloin osapuolten välille on jo rakentunut molemminpuolinen luottamus, mikä taas on edistänyt avointa kanssakäymistä. Nykyisen yhteistyön aloittaminen on ollut helpompaa, koska yhteistyön osapuolet ovat jo entuudestaan tuttuja toisilleen.

Mielestämme Kempeleen yhteistyöstä on löydettävissä myös Willmanin (2001) esittelemiä tekijöitä, jotka vaikuttavat yhteistyön toteutumiseen. Ensinnäkin samankaltaisuudet osapuolten toiveissa edesauttavat yhteistyötä ja mielestämme tämä näkyy Kempeleessä siten, että kouluilla ja urheiluseuroilla on samankaltaiset käsitykset järjestettävästä toiminnasta. Kuitenkin osapuolten erilaisuus organisaatioina edistää yhteistyötä, koska silloin osapuolet ikään kuin täydentävät toistensa rajoitteita. Esimerkiksi kouluilla voi olla puutetta osaavasta liikuntakerho-ohjauksesta, jota urheiluseurat omalla osaamisellaan täydentävät, kun taas urheiluseuroilla voi olla vaikeuksia esimerkiksi ryhmän hallinnallisissa asioissa, joissa koulun henkilökunta voi auttaa. Tasapaino osapuolten välillä on myös tärkeää toimivassa yhteistyössä. Osapuolten tulee kokea olevansa tasavertaisia keskenään sekä tehdä selkeä työnjako vastuualueista. Tällöin molemmille osapuolille on selkeää, mitä heiltä odotetaan. Tärkeää on myös se, että yhteistyösuhde tarjoaa molemmille osapuolille jotakin. Kempeleessä tämä näkyi siten, että urheiluseurat saivat liikuntakerhotoiminnan kautta näkyvyyttä ja positiivista julkisuutta ja koulut taas ammattitaitoisia ohjaajia kerhotoimintaansa. Seurat myös kokivat, että liikuntakerhotoiminnan kautta he voivat mahdollisesti saada uusia harrastajia mukaan toimintaansa sekä palkata lisää päätoimisia työntekijöitä. Näitä asioita toivat esille teksteissään myös Majjala ja Pasanen (2015) sekä Hakamäki ym. (2009).

Kuten aiemmin todettiin, toimivalle yhteistyölle ei voida asettaa selkeitä kriteerejä, mutta yhtenä toimivan yhteistyön määritelmänä voidaan pitää sellaista yhteistyötä, jossa yhteis-

työprosessi ja sitä seuraavat tulokset ovat riittävän hyviä (Ojuri 1995). Raution (2014) mukaan toimiva yhteistyö heijastuu osapuolten tyytyväisyydessä ja asenteissa yhteistyötä kohtaan. Nämä asiat tulivat mielestämme Kempeleessä esiin siinä, että jokainen haastateltava toivoi Kempeleen yhteistyön jatkuvan myös tulevaisuudessa, mikä mielestämme on merkki siitä, että yhteistyöprosessi ja sen tulokset ovat olleet hyviä. Airan (2012) mukaan yhteistyö edellyttää molempien osapuolten panostusta. Kempeleessä tämä ajatus jakoi mielipiteitä koulujen ja urheiluseurojen välillä, sillä koulujen mielestä urheiluseurat panostivat yhteistyöhön hyvin, kun taas urheiluseurojen mielestä etenkin isoilla kouluilla yhteistyöhön olisi voitu keskittyä enemmän.

Kempeleessä toteutettu yhteistyö vastasi rakenteellisesti osittain aikaisemmin 3.4 kappaleessa esittelemäämme Van Ackerin ym. (2011) yhteistyön teoreettista mallia. Kyseisessä mallissa paikallisen koulun tasolla keskeisiä toimijoita olivat liikuntakoordinaattori ja liikuntatiimi. Liikuntakoordinaattorin tehtävänä on toimia yhteyshenkilönä koulun ja muiden toimijoiden kanssa ja useimmiten tähän tehtävään valitaan liikunnanopettaja. Liikuntatiimiin taas kuuluu muita lasten fyysisestä aktiivisuudesta kiinnostuneita opettajia sekä rehtori, koska hänellä on valta tehdä päätöksiä koskien muun muassa rahoitusta ja tilavalintoja. Kempeleessä ei ole nimetty varsinaisia liikuntakoordinaattoreita, mutta jokaisella koululla liikuntaa opettava opettaja oli vastuussa liikuntakerhotoiminnasta ja yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa. Meille ei haastatteluista ilmennyt, että Kempeleessä olisi ollut koulu-kohtaista liikuntatiimiä kuten Van Ackerin ym. (2011) esittelemässä mallissa, mutta jokaisen koulun vastuuhenkilöt yhdessä haastattelemamme yhteyshenkilön kanssa muodostivat tiimin, joka vastasi liikuntakerhotoiminnasta ja yhteistyöstä kunnallisella tasolla.

Kempeleessä kerhotoiminnassa nähtiin olleen useita onnistuneita asioita. Onnistuneina asioina mainittiin muun muassa kerhojen aikataulut, seurojen omistautuminen sekä ulkopuolinen ja ammattitaitoinen ohjaus. Tolonen ja Hartikainen (2011) mainitsevat tekstissään, että ulkopuolisten ohjaajien saaminen ohjaamaan kerhoja koulupäivän aikana tai välittömästi koulupäivän päättymisen jälkeen on usein haastavaa heidän omien aikataulujensa vuoksi. Toisaalta Maijala ja Pasanen (2015) mainitsevat, että kun kerhotoimintaa järjestetään iltapäivisin, niin kerhotoiminta ja seuran oma toiminta eivät kilpaile samoista ohjaajista, vaan sama ohjaaja pystyy ensin ohjaamaan liikuntakerhotoimintaa ja sen jälkeen seuran omaa toimintaa. Tämän kaltainen järjestely on yksi keino mahdollistaa uusien päätoimisten työntekijöiden palkkaamisen seuroihin. Kempeleessä Tolosen ja Hartikaisen (2011) mainitsemaa ongelmaa ei kuitenkaan ilmennyt, sillä ohjaajien käytettävyyttä koulupäivien ai-

kana ja välittömästi koulupäivän päättymisen jälkeen ei mainittu ongelmaksi. Kempeleessä liikuntakerhotoimintaa pystyttiin järjestämään pääosin iltapäivisin, mikä osaltaan mahdollisti ulkopuolisten ohjaajien käytön kerhotoiminnassa. Kenttälä (2008) mainitsee, että hyvä kerhonohjaaja on johdonmukainen ja perustelee omat päätöksensä, mutta tarjoaa myös vaihtoehtoja ja huomioi kerholaisten mielipiteet. Kerhotoimintaa ohjaavat pitkän ja lyhyen aikavälin suunnitelmat, mutta hyvän kerhonohjaajan tulee tunnistaa ryhmässä tapahtuvat yllättävät muutokset ja tehdä niiden mukaan nopeita päätöksiä ja mahdollisesti muuttaa aikaisempia suunnitelmia. Yksi seuroista nostikin haastattelussaan esille, että kerhonohjaajien reagoitakyvyllä on ollut ehkä suurempi rooli, mitä ennalta osattiin odottaa. Seurojen haastatteluista kävi ilmi, että kerhonohjaajat ovat vastuussa kerhoissa järjestettävästä toiminnasta, mutta ohjaajat ottavat silti oppilaiden toiveet huomioon, mikä kertoo ohjaajien ammattitaidosta. Kuten aiemmin mainittiin, seurojen omistautuminen nousi esiin liikuntakerhotoiminnassa onnistuneena asiana. Aira (2012) ilmaisee tekstissään, että onnistunut yhteistyö edellyttää molempien osapuolten panosta. Kempeleessä koulut olivat tyytyväisiä urheiluseurojen panostukseen, mutta kuten aiemmin on mainittu, osa seuroista koki koulujen omistautumisessa toimintaa kohtaan olevan parantamisen varaa.

Haastatteluissa mainitut hyödyt kouluille olivat arjen vaihtelevuus ja monipuolisuus, ulkopuoliset ohjaajat sekä osaamisen lisääntyminen. Seurat mainitsivat omina hyötyinä mahdollisuuden uusien työntekijöiden palkkaamiseen, seuran näkyvyyden ja positiivisen julkisuuden sekä uusien harrastajien saamisen. Koulujen ja urheiluseurojen mainitsemat hyödyt ovat tulleet jo suurimmaksi osaksi esille jo aiemmin esimerkiksi liikuntakerhotoiminnassa ja yhteistyössä onnistuneissa asioissa. Yleisenä hyötynä yksi seuroista mainitsi kansanterveydellisen näkökulman, sillä jo nuorena aloitettu liikunta siirtyy usein myös aikuisikään ja edistää ihmisen terveyttä. Rajala (2011) tuo tekstissään esille, että kerhoilla on merkittävä vaikutus lasten ja nuorten aktiivisuuden lisäämisessä sekä koulumotivaation ja ryhmähengen parantumisessa. Nämä ovat asioita, jotka voivat pitkällä aikavälillä vaikuttaa koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Arjen monipuolisuuden ja vaihtelevuuden mainitaan myös Kalajan ja Sääkslahden (2009) tekstissä, sillä heidän mukaansa yhtenä liikuntakerhotoiminnan tärkeimmistä tavoitteista on tarjota lapsille ja nuorille mahdollisimman monipuolisia kokemuksia ja elämyksiä liikunnan parissa. Tällaiset kokemukset, jotka eivät ole väline-, laji-, tai taitosidonnaisia, edistävät lapsen kehittymistä omatoimiseksi liikkujaksi.

6.3 Tutkielman arviointi ja jatkotutkimusaiheet

Tutkielmamme aivan alkuperäisenä tarkoituksena oli selvittää miten yhteistyö koulujen ja urheiluseurojen välillä sai alkunsa, miten osapuolet kuvaavat liikuntakerhotoimintaa ja koulu-urheiluseura -yhteistyötä ja miten yhteistyön arvioidaan jatkuvan tulevaisuudessa. Haastattelujen jälkeen huomasimme kuitenkin, että osapuolet kuvasivat hyvin tarkasti sekä yhteistyötä että liikuntakerhotoimintaa, jonka myötä päätimme erottaa nämä kaksi näkökulmaa omiksi tutkimuskysymyksikseen. Koulut ja seurat toivat selvästi esiin myös syitä liikuntakerhotoimintaan mukaan lähtemiseen, minkä vuoksi halusimme lisätä tämän näkökulman tutkimukseemme. Mielestämme onnistuimme vastaamaan näihin kolmeen tutkimuskysymykseen kattavasti ja monipuolisesti.

Tutustuessamme haastatteluista saamaamme aineistoon huomasimme muutamia asioita, jotka olisi pitänyt ottaa tarkemmin huomioon niin haastattelua suunnitellessa kuin haastattelutilanteessakin. Haastattelurungon kysymyksiin olisi pitänyt kiinnittää tarkemmin huomiota, koska saamamme vastaukset olivat joiltakin osin päällekkäisiä ja samaan asiaan saatettiin vastata usean eri kysymyksen kohdalla. Tämä vaikeutti aineiston analysointia, koska vastaus johonkin kysymykseen saattoi olla usean eri kysymyksen alla. Tämä olisi voitu mahdollisesti välttää, jos olisimme ennakkoon testanneet haastattelurungon toimivuuden. Päätimme kuitenkin jättää testauksen väliin, koska emme olisi saaneet haastattelurungon toimivuudesta realistista kuvaa, jos kysymyksiin olisi vastannut sellainen henkilö, joka ei tunne kyseistä tapausta.

Toinen huomioitava asia oli oma toimintamme haastattelutilanteissa. Valitsimme haastattelun aineistonkeruumenetelmäksi sen takia, että voisimme tarvittaessa esittää täydentäviä lisäkysymyksiä. Joidenkin kysymyksien kohdalla tässä onnistuimme, mutta aineistoa analysoidessamme huomasimme, että jotkin aihealueet olisivat vaatineet vielä lisäselvitystä. Esimerkiksi kysyessämme kouluilta, mitä hyötyä he kokivat yhteistyöstä saavansa, vastaukset eivät täysin vastanneet kysymykseen. Kokonaisuudessaan tunnemme kuitenkin haastattelujen vastanneen tarpeisiimme ja saimme riittävästi aineistoa tutkimuskysymyksiimme vastaamiseen. Haastatteluista saimme monia käyttökelpoisia suoria lainauksia, joiden avulla pystyimme syventämään sekä tulosten esittämistä, että tehtyjen päätelmien läpinäkyvyyttä. Pyrimme pitämään tunnelman haastatteluissa keskustelunomaisena, jotta haastattelu etenisi mahdollisimman luontevasti ja onnistuimme tässä tavoitteessamme hyvin.

Ryhmähaastattelun osalta ajatuksenamme oli, että se herättäisi keskustelua kysymyksien pohjalta haastateltavien välillä, jolloin esille tulevat näkökulmat voisivat olla laajempia kuin yksilöhaastattelussa. Ryhmähaastattelun anti ei kuitenkaan täysin vastannut odotuksiamme, sillä keskustelu haastatteluun osallistuvien henkilöiden välillä ei muodostunut niin hedelmälliseksi kuin olimme odottaneet. Tähän saattoi vaikuttaa haastattelun ajankohta, koska haastattelu järjestettiin iltapäivällä työpäivän jälkeen, jolloin haastateltavat eivät välttämättä olleet aktiivisimmillaan. Toiseksi haastattelun jälkeen oli alkamassa toinen kokous, jonka vuoksi haastattelu toteutettiin hieman kiireellä. Koulujen näkökulmat saattoivat jäädä hieman puutteellisiksi, koska usean kysymyksen kohdalla jonkun haastateltavan vastatessa kysymykseen, muut osallistujat tyytyivät myötäilemään vastausta, ellei heidän kokemuksensa ollut täysin erilainen. Olisimme toivoneet, että vaikka koulujen kokemuksissa oli samankaltaisuuksia, jokainen koulu olisi vastannut kysymyksiin omin sanoin.

Huomasimme koulujen edustajien vähäsanaisuuden jo haastattelutilanteessa ja tämä näkyi aineiston analysointivaiheessa, kun joihinkin kysymyksiin oli saatu näkökulmia vain yhdeltä tai kahdelta koululta. Oletimme kuitenkin muiden koulujen olleen samaa mieltä kysymyksissä, joissa he eivät tuoneet eriäviä mielipiteitä esille. Jälkikäteen pohdimme, että mikäli koulujen edustajien haastattelut olisi toteutettu yksilöhaastatteluina, olisimme mahdollisesti saaneet heiltä laajemmat vastaukset kysymyksiin. Oman haasteensa haastattelutilanteeseen toi se, että yhden koulun edustaja saapui paikalle haastattelun ollessa noin puolivälissä. Tämän takia emme saaneet haastattelun ensimmäisiin kysymyksiin tämän koulun edustajan vastauksia ja koulun edustajan saapuminen keskeytti haastattelutilanteen ja vaikeutti haastattelun litteroimista. Koulujen edustajien haastattelu ajoittui myöhäiseen kevääseen, jolloin monen eri yksilöhaastattelun sopiminen olisi voinut olla haastavaa, sillä kevät on yleisesti kiireistä aikaa koulun henkilökunnalle.

Oman haasteensa tutkielman teoriapohjan luomiseen loi vähäinen aiempi tutkimustieto koulu-urheiluseura -yhteistyöstä. Useat käsiin saamamme aineistot tästä aiheesta olivat esimerkiksi muistioita eri kaupungeissa toteutetusta koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä. Tästä huolimatta päätimme hyödyntää osittain myös tällaisia lähteitä, jotta pystyisimme vertailemaan omia tuloksiamme muiden kaupunkien kokemuksiin mahdollisimman laajasti. Vaikka kyseiset lähteet eivät ole tieteellisiä julkaisuja, niissä esitetyt tulokset perustuvat aitoihin kokemuksiin koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä toteuttamasta kerhotoiminnasta. Useissa kaupungeissa tällaista yhteistyötä on järjestetty jo pitkään, joten kokemuksia koulujen ja urheiluseurojen välisestä yhteistyöstä on saatavilla

runsaasti, mutta tämä saatavilla oleva tieto ei välttämättä vastaa tieteellisen tekstin kriteerejä. Mielestämme onnistuimme liittämään omat tutkimustuloksemme aihepiirin teoriaan sekä vertailemaan omia tuloksiamme muiden kaupunkien kokemuksiin ja tätä kautta tuomaan esille mahdollisia kehitysehdotuksia, joilla Kempeleessä toteutettua yhteistyötä voitaisiin kehittää entisestään.

Tutkielmamme eteni suunnitellun aikataulun mukaisesti ja saimme ajoitettua eri työvaiheet tarkoituksenmukaisella tavalla. Aineiston keruu ajoittui kevääseen 2017, jonka myötä meillä oli runsaasti aikaa paneutua saatuun aineistoon sekä sen analysoimiseen. Koimme, että vastausten teemoittelun avulla saimme tuotua aineistosta esiin tutkimuskysymystemme kannalta keskeiset ajatukset. Niiden esittäminen taulukkomuodossa syvensi meidän käsitystämme aineistosta esiin nousseista keskeisistä asioista sekä helpottaa lukijaa löytämään tutkielman kannalta tärkeät asiat.

Parityöskentely on tuonut tutkielman tekoon monia positiivisia asioita. Ensinnäkin työtaakan jakaminen kahden henkilön kesken on edistänyt tutkielman valmistumista ja auttanut niissä tilanteissa, kun tarvittiin toisenlaista näkökulmaa johonkin aiheeseen. Erityisesti parityöskentelystä oli hyötyä aineiston analysointivaiheessa ja tulosten tulkintavaiheessa, sillä yhdessä keskustellen esiin nousi sellaisia näkökulmia, jotka olisivat voineet yksin tehdessä jäädä huomaamatta. Omia ajatuksia pystyi myös ikään kuin testaamaan kun ne esitti toiselle samaan aiheeseen perehtyneelle henkilölle, jonka kanssa ajatusten käyttökelpoisuutta pystyi pohtimaan. Parityöskentelyn edut tulivat ilmi myös haastattelutilanteissa, kun toinen meistä vastasi haastattelun etenemisestä ja toinen oli ikään kuin taka-alalla tarkkailemassa haastattelua ja pystyi esittämään tarkentavia kysymyksiä, joihin haastattelun pitäjä ei välttämättä kiinnittänyt huomiota.

Kempeleen koulujen ja urheiluseurojen yhteistyössä järjestämää liikuntakerhotoimintaa olisi mielenkiintoista tutkia lisää tulevaisuudessa. Jatkotutkimusaiheena voisi olla esimerkiksi se, miten Kempeleessä toteutettu yhteistyö ja kerhotoiminta ja erityisesti niissä esiintyneet haasteet ovat muuttuneet esimerkiksi vuoden päästä. Toinen tutkimuskohde voisi koskea liikuntakerhotoiminnan rahoitusta, koska yhteyshenkilö mainitsi haastattelussa, että tukirahoituksen vähentyessä koulujen oman rahoituksen osuus kasvaa ja ainakaan haastattelutilanteessa ei ollut varmuutta siitä, mistä nämä varat voitaisiin saada. Kempeleen liikuntakerhotoiminnalle on myönnetty kolmen vuoden rahoitus ja erityisesti tämän rahoituksen päättymisen jälkeen olisi mielenkiintoista tutkia, miten liikuntakerhotoimintaa rahoite-

taan jatkossa rahoituksen päättymisen jälkeen ja miten siinä on onnistuttu. Mahdollistahan on myös se, että rahoituksen päättymisen jälkeen liikuntakerhotoimintaa ei pystytä aina-kaan tällaisessa muodossa järjestämään.

LÄHTEET

- Aira, A. (2012). Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in humanities 179. Viitattu 3.1.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37743/9789513947088.pdf>
- Alastalo, M. & Åkerman, M. (2010). Asiantuntijahaastattelun analyysi: faktojen äärellä. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tal-
 linna: Raamatutrukikoda. 372–392.
- Casey, M.M., Payne, W.R. & Eime, R.M. (2009). Partnership and capacity-building strate-
 gies in community sports and recreation programs. *Managing Leisure* 14, 167–176. Viitat-
 tu 18.8.2017.
[https://www.researchgate.net/publication/230814834_Partnership_and_capacity-
 building_strategies_in_community_sports_and_recreation_programs](https://www.researchgate.net/publication/230814834_Partnership_and_capacity-building_strategies_in_community_sports_and_recreation_programs)
- Eime, R. & Payne, W. (2008). Linking participants in school-based sport programs to
 community clubs. *Journal of Science and Medicine in Sport*. Viitattu 16.8.2017.
[https://www.researchgate.net/publication/5553553_Linking_participants_in_school-
 based_sport_programs_to_community_clubs](https://www.researchgate.net/publication/5553553_Linking_participants_in_school-based_sport_programs_to_community_clubs)
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gumme-
 rus Kirjapaino Oy.
- Hakamäki, M., Pälvimäki, P., Laakso, N. & Laine, K. (2009). Liikunnallisen iltapäivätoi-
 minnan kauden 2008–2009 yhteenveto. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 224. Li-
 kunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Viitattu 17.8.2017.
<http://www.likes.fi/filebank/630-linet224hakamakiym.pdf>
- Hallamaa, J., Lötjönen, S., Launis, V. & Sorvali, I. (2006). Humanistisen ja yhteiskuntatie-
 teellisen tutkimuksen normit. Teoksessa J. Hallamaa, V. Launis, S. Lötjönen & I. Sorvali
 (toim.) *Etiikkaa ihmistieteille*. Helsinki. Hakapaino Oy. 397–403.
- Heinonen, O., Kantomaa, M., Karvinen, J., Laakso, L., Lähdesmäki, L., Pekkarinen, H.
 ym. (2008). Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille. Teoksessa T. Ahonen, H. Hak-
 karainen, O. Heinonen, L. Kannas, M. Kantomaa & J. Karvinen, ym. (toim.) *Fyysisen ak-*

tiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille. 17–31. Viitattu 2.1.2017.

<http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTMvMTEvMTUvMTJfMjFfMzhfNjVfRnI5c2IzZW5fYWt0aWl2aXN1dWRlbn9zdW9zaXR1cy5wZGYiXV0/Fyysisen%20aktiivisuuden%20suositus.pdf>

Helakorpi, S., Juuti, P. & Niemi, H. (1996). *Tiimiorganisoitu koulu*. Juva: WSOY.

Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 2/2006. 162–173. Viitattu 4.9.2017.

<http://elektra.helsinki.fi/se/k/0022-927-x/37/2/fenomeno.pdf>

Häikiö, L. & Niemenmaa, V. (2008). Valinnan paikat. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Yliopistopaino. 41–56.

Jaczynowski, L., Smoleń, A. & Wiater, L. (2012). Sport Clubs in School Environment in Poland. *Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology*. Vol. 12, no. 4 (2012), pp. 26–34. Viitattu 11.9.2017.

<http://imcjournal.com/index.php/en/component/phocadownload/category/20-12-4?download=137:sport-clubs-in-school-environment-in-poland>.

Jalava, U. & Virtanen, P. (1995). *Moniammatillinen projektitoiminta: Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kalaja, S. & Sääkslahti, A. (2009). *Liikunnalliset perustaidot*. Viitattu 11.9.2017.

http://www.kll.fi/filebank/62-liikunnalliset_perustaidot_netti.pdf

Karhuvirta, T. & Kuusisto, R. (2013). Laatu kerhotoiminnassa. Teoksessa T. Karhuvirta & R. Kuusisto (toim.) *Kerhotoiminnan laatu – hyvästä kerhosta osallistuvaan ja hyvinvointivaan kouluun*. Viitattu 11.9.2017. 19–23.

https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/kerhotoiminnan_laatu_-_hyvasta_kerhosta_osallistuvaan_ja_hyvinvoivaan_kouluun_netti.pdf

Karila, K. & Nummenmaa, A. R. (2001). *Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkot*. Juva: WS Bookwell Oy.

Kauppi, A. & Rahko, H. (2011). Kerhotoiminnan suunnittelua – Koulujen yhteiset kerhot. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään -näkökulmia ja malleja koulun kerhotoi-*

minnan vakiinnuttamiseen. Opetushallitus. Viitattu 2.9.2017. 53–56.

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Kenttälä, M. & Suomu, K. (2005). Ideasta käytäntöön. Teoksessa M. Kenttälä & K. Suomu (toim.) *Koulu harrastuspaikkana. Näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön*. Mannerheimin lastensuojeluliitto ja Kerhokekus – koulutyön tuki. Helsinki: Libris Oy. 30–43.

Kenttälä, M. (2008). Koulun kerhokäsikirja. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. Opetushallitus. Helsinki: Libris Oy. Viitattu 11.9.2017.

https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/Koulun_kerhokasikirja_FI.pdf

Kenttälä, M. (2009). Kerhotoiminnan laadun takana pedagogisesti ajatteleva ohjaaja. Teoksessa M. Kenttälä & M. Kesler (toim.) *Kerhotoiminta osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua*. Helsinki: Erweko Painotuote Oy. 91–103.

Kokko, S. & Mehtälä, A. (2016). Johtopäätökset ja toimenpidesuosituksset. Teoksessa S. Kokko & A. Mehtälä (toim.) *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4. Viitattu 31.8.2017. 79–83. http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/438/LIITU_2016.pdf

Kontio, M. (2010). Moniammatillinen yhteistyö. TUKEVA-hanke. Viitattu 25.7.2017. <http://www.oulu.ouka.fi/seutu/tukeva/Moniammatillinen-julkaisu.pdf>

Kuula, A. (2006). Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa J. Hallamaa, V. Launis, S. Lötjönen & I. Sorvali (toim.) *Etiikkaa ihmistieteille*. Helsinki. Hakapaino Oy. 124-140.

Laakso, L., Nupponen, H. & Telama, R. (2007). Kouluikäisten liikunta-aktiivisuus. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen, (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY. 42–63.

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (2007). Tapaustutkimuksen käytäntö ja teoria. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Yliopistopaino. 9-40.

Lappalainen, S. (2011). Kerhohyvinvointia rakennetaan yhdessä kunnan eri toimijoiden kanssa. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään -näkökulmia ja malleja koulun*

kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen. Opetushallitus. Viitattu 30.8.2017. 20–24.

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Lehtonen, K. (2007) Löydä liikunta -kerhojen arviointi. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Jyväskylän yliopistopaino 2007. Viitattu 7.9.2017.

<http://www.likes.fi/filebank/621-linet206lehtonen.pdf>

Lintunen, T. (2007). Liikunta terveyden edistäjänä. Teoksessa P. Heikinaro-Johansson & T. Huovinen, (toim.) *Näkökulmia liikuntapedagogiikkaan*. Helsinki: WSOY. 25–30

Lyyra, N., Heikinaro-Johansson, P. & Palomäki, S. (2015). Koulu ja koululiikunta. Teoksessa S. Kokko & R. Hämylä (toim.) *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2014*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015:2. Viitattu 31.8.2017. 48–50. http://www.liikuntaneuvosto.fi/files/347/VLN_liituraportti_150317.pdf

Maijala, H.-M., Pasanen, S. (2015). Matalan kynnyksen iltapäivätoiminta. Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen vuosina 2010–2013. LIKES-tutkimuskeskus. Viitattu 31.8.2017. <http://www.likes.fi/filebank/1693-Easysport2015.pdf>

McPherson, B. D., Curtis, J. E. & Loy, J. W. (1989). *The Social Significance of Sport*. An introduction to the sociology of sport. Champaign: Human Kinetics Books.

Mäenpää, P. & Korkatti, S. (toim.) (2012). *Urheiluseurat 2010-luvulla. Ajatuksia seurojen kehittymisestä ja kehittämisestä*. SLU-Julkaisusarja 1. Viitattu 10.9.2017. <http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTQvMDQvMTcvMTRfMjlfMTZfNDI1X1VyaGVpbHVzZXVzYXRfMjAxMF9sdXZ1bGxhLnBkZiJdXQ/Urheiluseurat%202010-luvulla.pdf>

Numminen, U. & Stenvall, K. (2004). *Seudulliseen yhteistyöhön! Opetustoimen seudullisia verkostoja*. Helsinki: Opetushallitus.

Ojuri, A. (1995). *Ammatillista yhteistyötä – keiden kanssa ja keiden ehdoilla? Tapaustutkimus eri toimijoiden yhteistyöstä Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kehitysvammaneurolassa*. Tutkimusraportteja ja selvityksiä 21. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja B.

Opetushallitus. (2016a). Kerhotoiminta. Viitattu 13.10.2016

http://www.edu.fi/perusopetus/kerhotoiminta/103/0/valtionavustukset_koulun_kerhotoiminnan_kehittamiseen

Opetushallitus. (2016b). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Viitattu 13.10.2016.

http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Parent, M.M. & Harvey, J. (2009). Toward a Management Model for Sport and Physical Activity Community-Based Partnerships. *European Sport Management Quarterly*. Viitattu 18.8.2017.

https://www.researchgate.net/publication/249018476_Towards_a_Management_Model_for_Sport_and_Physical_Activity_Community-based_Partnerships

Peuhkuri, T. (2008). Teoria ja yleistämisen kriteerit. Teoksessa M. Laine, J. Bamberg & P. Jokinen (toim.) *Tapaustutkimuksen taito*. Helsinki: Yliopistopaino. 130–148.

Pura, M. (2011). Näkökulmia koulun kerhotoiminnan organisointiin. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään – näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen*. 37-43. Viitattu 12.9.2017.

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Rajala, K., Haapala, H., Kantomaa, M. & Tammelin, T. (2010). Liikunnan edistäminen lapsilla ja nuorilla – liikuntaan vaikuttavat tekijät ja liikuntainterventioiden vaikutukset. Liikunnasta syrjäytyneiden lasten ja nuorten fyysinen aktivointi-hanke. Tutkimus- ja kirjallisuuskatsaus. Nuori Suomi ry. Viitattu 2.1.2017.

https://www.researchgate.net/profile/Tuija_Tammelin/publication/264886137_Liikunnan_edistminen_lapsilla_ja_nuorilla_liikuntaan_vaikuttavat_tekij_t_ja_liikuntainterventioiden_vaikutukset_LIKES-tutkimuskeskus/links/53ff72b70cf24c81027d9ce9.pdf

Rajala, R. (2011). Koulun kerhotoiminta. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään – näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen*. 7-13. Viitattu 27.4.2017.

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Rautio, S. (2014). Kumppanuus ja moniammatillinen yhteistyö neuvolan perhetyössä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 51. 191–202.

Rosenberg, M. (2015). Keitä vuoden 2016 opetussuunnitelmat liikuttavat kunnissa? *Kasvatus & Aika* 9 (3). 87–91. Viitattu 1.9.2017. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/keskustelua2015_1301162240.pdf

Ruusuvuori, J. (2010). Litteroijan muistilista. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tallinna: Raamatutrükikoda. 424–431.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.8.2017. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Saarin, J. (2011). Kerhoyhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään – näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen*. 69–72. Viitattu 11.9.2017. http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Savonmäki, P. (2006). Opettajien kollegiaalinen yhteistyö ammattikorkeakoulussa. Teoksessa A. R. Nummenmaa & J. Välijärvi (toim.) *Opettajan työ ja oppiminen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 155–170.

Shephard, R.C. (2003). Limits to the measurement of habitual physical activity by questionnaires. *British Journal of Sport Medicine* 37. 197–206. Viitattu 3.1.2017. <http://bjsm.bmj.com/content/37/3/197.full.pdf+html>

Strandell, H. (2012). Lapset iltapäivätoiminnassa - koululaisten valvottu vapaa-aika. Tallinna. Raamatutrükikoda.

Syrjälä, L. (1995). Tapaustutkimus opettajan ja tutkijan työvälineenä. Teoksessa L. Syrjälä, S. Ahonen, E. Syrjäläinen & S. Saari (toim.) *Laadullisen tutkimuksen työtapoja*. Rauma: Kirjapaino West Point Oy. 10–24.

Sääkslahti, A. (2005). Liikuntaintervention vaikutus 3–7-vuotiaiden lasten fyysiseen aktiivisuuteen ja motorisiin taitoihin sekä fyysisen aktiivisuuden yhteys sydän- ja verisuonitautien riskitekijöihin. Jyväskylän yliopisto. *Studies in Sport Physical Education and Health*

104. Liikunta- ja terveystieteiden laitos. Viitattu 3.1.2017.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13496/S%C3%84%C3%84KSLAHTI_ARJA_screen.pdf?sequence=3

Sääkslahti, A., Soini, A., Mehtälä, A., Laukkanen, A. & Iivonen, S. (2013). Liikunnallisen lapsuuden askelmerkit asetetaan jo päiväkotiyässä. *Liikunta & Tiede* 50 (2–3). 27–31.

Suni, J., Husu, P., Aittasalo, M. & Vasankari, T. (2014). Liikunta on osa liikkumista - Paikallaanolon määritelmää täsmennetään parhaillaan. *Liikunta & Tiede* 51 (6), 30–32.

Tammelin, T. (2008). Johdatus suomalaisten kouluikäisten fyysiseen aktiivisuuteen. Teoksessa T. Ahonen, H. Hakkarainen, O. Heinonen, L. Kannas, M. Kantomaa & J. Karvinen, ym. (toim.) *Fyysisen aktiivisuuden suositus kouluikäisille 7–18-vuotiaille*. 12–15. Viitattu 11.7.2017.

<http://www.sport.fi/system/resources/W1siZiIsIjIwMTMvMTEvMTUvMTJfMjFfMzhfNjVfRnI5c2IzZW5fYWt0aWl2aXNldWRlbl9zdW9zaXR1cy5wZGYiXV0/Fyysisen%20aktiivisuuden%20suositus.pdf%20%20>

Tammelin, T. (2013). Liikuntasuositukset terveyden edistämässä. Teoksessa T. Jaakkola, J. Liukkonen & A. Sääkslahti (toim.) *Liikuntapedagogiikka*. Juva: Bookwell Oy. 62–73.

Telama, R., Hirvensalo, M. & Yang, X. (2014). Liikunnallisen elämäntavan eväät alkavat rakentua varhain lapsuudessa. *Liikunta & Tiede* 51 (1). 4–9.

Tilus, P. (1991). Erityiskasvatuksen yhteistyöprojekti. Viranomaisten välinen yhteistyö lasten ja nuorten kouluvaikeuksien vähentäjänä ja ennaltaehkäisijänä. ERY-projektiraportti. Kouluhallituksen julkaisuja 29. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Tolonen, J. (2011). Kerhotoiminnan vastuukysymykset ja perehdyttäminen. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään -näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen*. 33–36. Viitattu 11.9.2017.

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Tolonen, J. & Hartikainen, M. (2011). Kerhotoiminnan vakiinnuttaminen opetuksen järjestäjän näkökulmasta. Teoksessa R. Rajala (toim.) *Kerhot hyrräämään -näkökulmia ja malleja koulun kerhotoiminnan vakiinnuttamiseen*. 25–32. Viitattu 6.9.2017

http://www.oph.fi/download/135198_Kerhot_hyrraamaan.pdf

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Van Acker, R., De Bourdeaudhuij, I., De Martelaer, K., Seghers, J., Kirk, D., Haerens, L., De Cocker, K. & Cardon, G. (2011). A Framework for Physical Activity Programs Within School–Community Partnerships. National Association for Kinesiology and Physical Education in Higher Education. 300–320. Viitattu 20.7.2017.

https://www.researchgate.net/publication/239798637_A_Framework_for_Physical_Activity_Programs_Within_School-Community_Partnerships

Willman, A. (2000). Opettajien yhteistoiminnallinen tiimityö. Teoksessa E. M. Raudasoja, H. Annala, A. Willman & L. Syrjälä (toim.) *Oulun koulut arvioinnin pyörteissä. Oulun kaupungin opetusviraston ja Oulun yliopiston yhteisen evaluaatioprojektin loppuraportti*. Oulu: Oulun kaupungin Painatuskeskus. 40–47.

Willman, A. (2001). Yhteistyön ristiriitaiset puhetavat. Diskurssianalyttinen näkökulma luokanopettajien tulkintoihin tiimityöstä. Kasvatustieteiden tiedekunta. Oulun yliopisto. Viitattu 28.8.2017. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514264053.pdf>

Åbacka, K. (2013). Miten seurat voivat lisätä yhteistyötä koulujen kanssa? Vantaan kaupunki. Viitattu 30.8.2017

http://ringette.skrl.fi/File/Seuraseminaarit/Vantaan_kaupunki_seurayhteisty.pdf?rnd=1384163256

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko urheiluseuroille

Haastattelu

1. Taustatietoja

- Nimi?
- Koulun/seuran nimi?
- Rooli koulussa/seurassa?

2. Liikuntakerhotoiminnan kuvaus

- Kerro liikuntakerhotoiminnasta. (Omin sanoin)
- Minkälaista toimintaa liikuntakerhoissa järjestetään?
- Kuka vastaa kerhojen sisällöstä? (seuran oma päätösvalta vai koulujen/oppilaiden toive)
- Missä kerhoja järjestetään? Onko tiloja löytynyt helposti?
- Kuka kerhoja ohjaa?
- Miten ohjaajat on valittu? Vapaaehtoisuus? Määrääminen?
- Onko ohjaajia riittävästi? Mistä johtuu jos ei?
- Kuinka usein kerhoja järjestetään?
- Minkä ikäisille kerhot on suunnattu?
- Mikä teidän koulun/seuran rooli on toiminnassa?
- Mitkä asiat ovat onnistuneet kerhotoiminnassa?
- Missä asioissa olisi vielä kehitettävää?

3. Koulu-seura -yhteistyön kuvaus

- Kerro koulu-seura -yhteistyöstä. (omin sanoin)
- Miten ja miksi yhteistyö sai alkunsa?
- Mikä on teidän koulun/seuran rooli yhteistyössä?
- Miten yhteistyö on onnistunut?
 - Mitkä asiat ovat edistäneet/vaikeuttaneet yhteistyötä? Miksi?
- Miten kehittäisitte yhteistyötä?

Yleisiä kysymyksiä

- Miten liikuntakerhotoiminta rahoitetaan?
- Kuinka arvioit yhteistyön jatkuvan tulevaisuudessa? Uskotko yhteistyön jatkuvan ensi syksynä?
 - Miten koulunne/seuranne toivoisi yhteistyön jatkuvan?
- Onko yhteistyötä järjestetty aikaisemmin? Milloin? Miten?
- Mitä hyötyä yhteistyöstä on (teille/yleisesti)?

Yleisiä kysymyksiä seuroille

- Onko kerhotoiminta seuran omaan lajiin painottuvaa vai harrastetaanko myös muita lajeja? Miksi?
- Miksi halusitte mukaan liikuntakerhotoimintaan?

Liite 2. Haastattelurunko kouluille

Haastattelu

1. Taustatietoja

- Nimi?
- Koulun/seuran nimi?
- Rooli koulussa/seurassa?

2. Liikuntakerhotoiminnan kuvaus

- Minkälaista toimintaa liikuntakerhoissa järjestetään?
- Kuka vastaa kerhojen sisällöstä? (seuran oma päätösvalta vai koulujen/oppilaiden toive)
- Missä kerhoja järjestetään? Onko tiloja löytynyt helposti?
- Kuka kerhoja ohjaa?
- Kuinka usein kerhoja järjestetään?
- Minkä ikäisille kerhot on suunnattu?
- Mitkä asiat ovat onnistuneet kerhotoiminnassa?
- Missä asioissa olisi vielä kehitettävää?

3. Koulu-seura -yhteistyön kuvaus

- Miten ja miksi yhteistyö sai alkunsa?
- Mikä on teidän koulun rooli on tässä yhteistyöprosessissa?
- Miten yhteistyö on onnistunut?
 - Mitkä asiat ovat edistäneet yhteistyötä?
 - Mitkä asiat ovat vaikeuttaneet yhteistyötä?
 - Miten kehittäisit yhteistyötä?

Yleisiä kysymyksiä

- Onko yhteistyön jatkosta sovittu? Jatkuuko toiminta ensi syksynä?
 - Miten koulunne toivoisi yhteistyön jatkuvan?
- Onko yhteistyötä seurojen kanssa järjestetty aikaisemmin? Milloin? Miten?
- Mitä hyötyä yhteistyöstä on (koululle/yleisesti)?

Yleisiä kysymyksiä kouluille

- Miksi halusitte mukaan liikuntakerhotoimintaan?
- Onko koulunne tyytyväinen liikuntakerhotoimintaan? Miksi?
- Miten oppilaat ovat suhtautuneet liikuntakerhotoimintaan?
- Miten vanhemmat ovat suhtautuneet liikuntakerhotoimintaan?
- Onko toiminnan järjestämisessä eroja ylä- ja alakoululaisten välillä?

